

SIC ET NON ZA EVROPO

S temi latinskimi besedami so srednjeveški sholastični filozofi izražali svoj "da" in "ne" v definicijah raznih stvarnosti oz. v debatah, ko je šlo za afirmacijo ali negacijo nečesa. Veliki Abelard ima celo knjigo s tem naslovom. Mi smo to danes uporabili v političnem izrazoslovju kot odločitev za določeno izbiro.

Pred kratkim je v Švici potekal referendum za vstop v Evropsko unijo ali proti njemu. Ta stara zibelka demokracije in državnosti v Evropi je namreč ohranila samo svojo pot, čeprav če je v samem osrčju Evrope in skoraj izven nje. Prej smo spomnili na stare vzore vladavine, ki jih pozna ta dežela med Alpami. Že ob koncu srednjega veka nastaja ta država, ki po enem svojih kantonov oz. mest (Schwyz) nosi danes svoje ime. Država, uradno tudi imenovana z latinskim imenom Helvetia (kdo se ne spominja še zgodovinskih opisov Julija Cezarja o njej), je nato poznala zlasti v dobi reformacije svojo versko-politično zavest in ustanove, katerim so botrovali reformatorji kot Zwingli (v Baslu in Bernu) in Calvin (v Ženevi). Kasneje pa še veliki politični mislec 18. stoletja Rousseau, ki je iz rodne Ženeve prinesel v Francijo idejo o direktni demokraciji. In prav od tod že stara švicarska simpatija za ljudsko glasovanje oz. referendum...

Že splošno poznanje Švice nam navadno to deželo prikazuje kot skoraj pravilčno državo med Alpami, polno lepih jezer in dolin. Nadalje je to bogata dežela, znana po svojih urah in čokoladi, zaznamujejo jo še bajne vile bivših kraljev in kraljic nekdanje Evrope, zgodba plavalase deklince Heidi, pa še kaj? Z eno besedo: dežela, kjer naj bi se cedila mleko in med... Ta država je zadnjo nedeljo na ljudskem glasovanju zavrnila začetek pogajanj za vstop v Evropsko unijo. To je gotovo določen simptom, ki ga ne gre podcenjevati. Že samo dejstvo, da je 76% volivcev zavrnilo pobude za vstop v združeno Evropo, je zelo zgovorno.

Švica je danes nasploh sinonim blaginje. Znala je prebroditi velike težave zlasti v sodobni zgodovini. Svetovne vojne je niso prizadele. V zadnji vojni si niti Hitler ni upal pogaziti tradicionalne švicarske nevtralnosti, čeprav je lep del te dežele nemško govoreč. Zato je Švica tudi v tistih res hudih časih pomenila neko oazo v Evropi. Zdi se, da hoče taka obstajati še naprej. Izolacija, nevtralnost, samozadostnost – to so le nekatere poteze tudi današnje švicarske konfederacije. Njeni državljani se verjetno bolje počutijo v svojih tradicionalnih kantonih kot pa od Bruslja nadzorovanih provinc Evrope. Seveda moramo take odločitve spoštovati in predvsem razumeti, zlasti glede na zgodovinske tradicije Švice, kljub temu, da se bo to marsikomu zdelo anahronistično.

Poglejmo sedaj malo bolj proti vzhodu. Slovenijo večkrat imenujemo slovenska Švica. In vendar se je prav republika Slovenija danes odločila za čisto drugačne izbire, saj si na vse načine prizadeva za pot v Evropo. Skoraj vsakodnevno lahko poslušamo ali beremo v slovenskih medijih o prizadevanjih naše matične domovine za vstop v EU (to naj bi se verjetno uresničilo leta 2003). **STRAN 3**

ANDREJ BRATUŽ

Kristjan že po svoji naravi ni konservativec; prav dobro ve, da mora nekatere vrednote braniti, a prav tako dobro ve, da ima pred seboj nadaljnje cilje, proti katerim je usmerjena njegova pot. Vatikanski koncil pravi, da je krščanski laik dolžan krščanske vrednote v možnih mejah in obsegi vnašati v konkretno življenje in v politične izbire. Za katoličana je pomembno, da mesta, državo upravljajo sposobni in nesebični ljudje, ki osebne koristi podrejujejo splošnim. Tudi konflikt interesov je vprašanje, ki ima velik moralni pomen.

PIETRO SCOPPOLA, UNIVERZA LA SAPIENZA V RIMU

PREDSEDNIK REPUBLIKE RAZPUSTIL PARLAMENT

VOLILI BOMO V NEDELJO 13. MAJA

DRAGO LEGIŠA

Predsednik republike Ciampi je razpustil parlament tik pred rednim iztekom njegovega mandata, vlada ministrskega predsednika Amata pa je sklenila, da bodo nove državno-zborske volitve v nedeljo, 13. maja. S tem je tudi konec 13. zakonodajne dobe v zgodovini italijanske republike. Od volitev leta 1996, na katerih je zmaga la "Olija", so se zvrstili trije ministrski predsedniki, in sicer Prodi, D'Alema in Amato. Prodi je vlada je oktobra 1998 odstopila, ker so ji v parlamentu odrekli podporo Bertinottijevi komunisti. Krmilo vlade je nato prevzel politični tajnik Levih demokratov Massimo D'Alema, njegovo vlado pa je podprla tudi skupina disidentov iz Berlusconijevega "Pola svobosčin". D'Alema je prvo resnejšo krizo vlade decembra 1999. leta uspešno prestopal, ni pa mogel premagati druge v aprilu leta 2000, zato je odstopil, na njegovo mesto pa je bil izvoljen socialist Amato, ki bo štafetno palico predal svojemu nasledniku po volitvah v letošnjem maju. V zgodovini italijanske republike je Amato vlada 53. po vrstnem redu. Prva je bila namreč sestavljena 8. maja 1948, kar pomeni, da se je v 53 letih zvrstilo prav toliko vlad. Zato je politična nestabilnost ena glavnih značilnosti italijanske povojne demokracije. Za našo slovensko manjšino v Italiji je 13. legislatura pomembna predvsem zato, ker je parlament končno odobril zaščitni zakon. **STRAN 2**

pešno prestopal, ni pa mogel premagati druge v aprilu leta 2000, zato je odstopil, na njegovo mesto pa je bil izvoljen socialist Amato, ki bo štafetno palico predal svojemu nasledniku po volitvah v letošnjem maju. V zgodovini italijanske republike je Amato vlada 53. po vrstnem redu. Prva je bila namreč sestavljena 8. maja 1948, kar pomeni, da se je v 53 letih zvrstilo prav toliko vlad. Zato je politična nestabilnost ena glavnih značilnosti italijanske povojne demokracije. Za našo slovensko manjšino v Italiji je 13. legislatura pomembna predvsem zato, ker je parlament končno odobril zaščitni zakon. **STRAN 2**

pešno prestopal, ni pa mogel premagati druge v aprilu leta 2000, zato je odstopil, na njegovo mesto pa je bil izvoljen socialist Amato, ki bo štafetno palico predal svojemu nasledniku po volitvah v letošnjem maju. V zgodovini italijanske republike je Amato vlada 53. po vrstnem redu. Prva je bila namreč sestavljena 8. maja 1948, kar pomeni, da se je v 53 letih zvrstilo prav toliko vlad. Zato je politična nestabilnost ena glavnih značilnosti italijanske povojne demokracije. Za našo slovensko manjšino v Italiji je 13. legislatura pomembna predvsem zato, ker je parlament končno odobril zaščitni zakon. **STRAN 2**

pešno prestopal, ni pa mogel premagati druge v aprilu leta 2000, zato je odstopil, na njegovo mesto pa je bil izvoljen socialist Amato, ki bo štafetno palico predal svojemu nasledniku po volitvah v letošnjem maju. V zgodovini italijanske republike je Amato vlada 53. po vrstnem redu. Prva je bila namreč sestavljena 8. maja 1948, kar pomeni, da se je v 53 letih zvrstilo prav toliko vlad. Zato je politična nestabilnost ena glavnih značilnosti italijanske povojne demokracije. Za našo slovensko manjšino v Italiji je 13. legislatura pomembna predvsem zato, ker je parlament končno odobril zaščitni zakon. **STRAN 2**

PO SPORAZUMU V FRANOSKI NICI

NOVE IN STARE DILEME EVROPSKE ZVEZE

ALOJZ TUL

Čedalje več ljudi se sprašuje, kaj je danes pravzaprav Evropska zveza petnajstih držav in kaj utegne postati v bližnji prihodnosti glede na svojo napovedano novo organizacijsko strukturo, gospodarsko moč in politično vlogo v mednarodnem svetu. To vprašanje stopa vedno bolj v ospredje, zlasti po dogovoru, sprejetem v francoski Nici, kjer so decembra lani zasedali zunanji ministri EZ. Pred kratkim so sprejete sklepe strnili v formalno pogodbo in jo 26. februarja letos slovesno podpisali. Najpomembnejši sklep je vsekakor izražena volja za razširitev Evropske zveze, kar pomeni, da je slednja pripravljena na široko odpreta vrata novim državam. Trenutno so v teku pogajanja za vstop 12 držav

(Slovenije, Poljske, Češke, Madžarske, Estonije, Cipra, Malte, Slovaške, Latvije, Litve, Romunije in Bolgarije), so pa še nekatere druge države, ki bi se rade vključile v Evropsko zvezo. Po teh podatkih bo Evropska zveza v prihodnjih letih imela 27 članic, to število pa se utegne povečati na 30.

Zaradi predvidenega povečanja članstva je bilo nujno, da se ustrezno okrepijo obstoječi organi Zveze: evropska komisija, ministrski svet in evropski parlament, v katerih bodo zastopane tudi vse na novo sprejete članice. Vsaka nova članica bo imela po enega člana v omenjeni komisiji, ki je nekakšen izvršni organ ali "vlada". Zdaj ji predseduje bivši italijanski ministrski predsednik Romano Prodi. S to odločitvijo so bile zadovoljne zlasti

manjše države kandidatke, med njimi Slovenija.

V prihodnjem ministrskem svetu bodo članice razpolagale s skupno 345 glasovi. V poštev prihaja predvsem število prebivalstva vsake države članice. Tako bo Slovenija imela štiri glasove. Število sedanjih poslancev v Evropskem parlamentu se bo povečalo na 732, medtem ko jih je sedaj 626. Slovenija bo izvolila sedem predstavnikov v Evropski parlament.

KRITIČNI GLASOVI O DOGOVORIH V NICI

Kot je po eni strani pozitivno, da se EZ ob sprejemljivih pogojih odpira drugim članicam, pa obstajajo tudi kritične ocene na njen račun. Pri tem kritiki opozarjajo na ne dovolj poglobljene reforme, na veliko birokracijo in na pomanjkanje učinkovitega demokratičnega

nadzora. Zlasti Evropski parlament ima tako omejene pristojnosti, da dejansko ne more po gojevati drugih pomembnih organov Zveze. Izvršna komisija EZ bi morala biti nekakšna avtonomna vlada, v resnici pa deluje po natančno določenih smernicah Sveta predsednikov držav članic, v katerem imajo odločilno besedo velike države, ki hkrati med seboj tekmujejo za čim večji vpliv v strukturah Zveze. To je prišlo do izraza tudi na vrhunskem srečanju v Nici, kjer je Nemčija odkrito zahtevala večjo težo, češ da je po številu prebivalstva najmočnejša država članica. Francija je na to odgovarjala, da je na prvem mestu, kar zadeva varnostno-obrambno področje, saj ima jedrsko orožje. Čutili je bilo tudi prizadevanje Španije, da bi se uvrstila med velike. Veliko besed je bilo izrečenih na račun izvršne komisije Zveze, češ da nima natančno oblikovanih in avtonomnih pristojnosti, kar velja tudi za njenega predsednika. **STRAN 2**

- 02 Janez Povše
OGROŽENA PREHRANA ODSLIKAVA DRUŽBO
- 02 Breda Susič
PRIČAKOVANJA SVETOVNE JAVNOSTI
- 03 Jurij Paljk / intervju
MAJDA KAUČIČ BAŠA
- 05 msgr. dr. Jurij Bizjak
ZACNI ZNOVA!
- 06 Rafko Dolhar
KOROŠKI SLOVENCI 1900-2000

- 07 Ivan Žerjal
TRST SE JE POKLONIL UMETNIKOMA
- 08 Matjaž Rustja
SPOMENIK JE OBELEŽJE MIRU, SOŽITJA IN...
- 14 Harjet Dornik
OSMI MAREC DRUGAČE
- 15 Marjan Družovka / pogovor
LUCIJA PRINČIČ
- 16 Peter Szabo
MATI AMERIKA?!

VOLILI BOMO...

Po dolgih desetletjih obljub in zagotovil sta oba zakonodajna zbora z večino glasov le izvedla 6. člen republiške ustave - ta namreč pravi, da republika "s posebnimi normami varuje jezikovne manjšine" - in hkrati izpolnila obveze, ki izhajajo iz mednarodnih sporazumov ter mednarodnih konvencij. Priznati sicer moramo, da je naša manjšina v tem pogledu pričakovala oblikovno in zlasti vsebinsko popolnejši zakon, vendar bo gotovo držalo, kar nam je povedal prijatelj iz Doline Aosta, poslanec Caveri, češ da v sedanjih okoliščinah boljša rešitev sploh ni prihajala v poštev.

Poslanec Caveri, ki je bil med predsednikovanjem Massima D'Aleme državnemu podtajnik za vprašanja jezikovnih manjšin, je hkrati opozoril na pomen in politično tezo spreminjalnih predlogov in samih sugestij, ki jih je Rimu pravočasno posredovala Slovenska skupnost in so jih parlamentarci narodnih manjšin jemali za svoje ter jih odločno zagovarjali na vseh pristojnih mestih. Ne gre dalje zane-

marjati vztrajnega dela slovenske diplomacije in odločnih prizadevanj najbolj reprezentativnih predstavnikov Republike Slovenije. Končno pa ne smemo pozabiti na "Oljko", to je na politično zvezništvo, ki je v samem Trstu v marsičem obrnilo novo stran zgodovine, kar zadeva odnose med Italijani in Slovenci, da pozitivnih učinkov v sami manjšini niti ne omenjamo.

Besedilo zaščitnega zakona je bilo 8. t.m. objavljeno v Uradnem listu, naša manjšina pa bo morala čimprej izpolniti to, kar od nje zahteva sam zakon. Tu mislimo predvsem na paritetni odbor, ki mu zakon določa pomembne in v marsičem tudi odločilne naloge. Sam ministrski predsednik Amato je namreč izjavil, da bo ustanovitev tega odbora ena prvih nalog. Kot smo v našem časniku že naglasili, je naša manjšina vsekakor pred hudo preizkušnjo, ki jo bo prestala brez škode, če bo ravnala politično modro in odgovorno.

Na 13. zakonodajno dobo moremo in moramo seveda gledati tudi z očmi navadnih državljanov. Ta doba se je začela s svečanimi obljubami tako večine kot opozicije da se bodo izvedle nekatere ustavne reforme, pri čemer sta se omenjala predvsem federalna ureditev države in večinski volilni sistem, slednji naj bi zagotovil predvsem politično stabilnost. V ta namen je bila že na začetku ustanovljena dvodomna parlamentarna komisija, ki jo je vodil politični tajnik najmočnejše stranke Massimo D'Alema in v kateri je bil primerno zastopan tudi Berlusconijev "Pol svoboščin", to je opozicija. Toda komisija je morala zaradi nespravljalivosti obeh tabarov junija leta 1998 prekiniti dela, ki se niso več nadaljevala. Tik pred koncem zakonodajne dobe je bil sicer odobren ustavni zakon federalni ureditvi države, a ga opozicija ni odobrila, tako da ni bil potrjen z dvotretjinsko večino in se bo lahko čez tri mesece razpisal referendum za potrditev ali zavrnitev zakona, če bosta tako zahtevala pol milijona volivcev ali petina deželnih svetov. Od ostalih ustavnih reform omenjamo neposredno izvolitev predsednikov dežel (tako imenovanih "guvernerjev") in priznanje volilne pravice Italijanom v tujini (slednji zakon ostaja na pa-

pirju, ker ni ustreznih izvršilnih norm). Zakon predvideva, da bodo italijanski izseljenci izvolili 12 poslancev in 6 senatorjev. "Pol svoboščin" je preprečil odobritev zakona o konfliktnih interesih, ki zadeva zlasti medijskega in založniškega mogotca Berlusconija. Pomembne zakonske novosti so v tej zakonodajni dobi nastale na področju družine, družbe, šolstva, okolja in zdravstva. Vse to pa bi zahtevalo posebno pozornost.

Leva sredina, ki je leta 1996 prevzela oblast, si je zastavila dva strateška cilja. Najprej je treba poskrbeti za korenito izboljšanje javnih financ, saj v nasprotnem primeru ne bi bilo skupne evropske valute in bi se Italija dejansko odtujila evropski integraciji, zatem pa se je bilo treba lotiti gospodarske rasti, brez katere ni zaposlenosti. Stanje javnih financ je bilo leta 1996 tako slabo, da se je zdela skupna evropska valuta kot sanje. Javni primanjkljaj je namreč leta 1995 znašal 7,7% BNP (Bruto narodnega proizvoda), medtem ko je Maastrichtska pogodba dovoljevala največ 3%. Prodijska vlada je z znanim finančnim manevrom leta 1996 korenito izboljšala omenjeno razmerje, tako da je tudi Italija dobila že v prvem krogu skupno evropsko valuto. Odprto pa je ostalo vprašanje zadolžitve, ki je leta 1996 znašalo 122% BNP, leta 2000 pa 112%. Inflacija je na začetku zakonodajne dobe znašala štiri odstotke, letos pa znaša tri odstotke. Razmerje javni primanjkljaj - BNP pa znaša zdaj 1,5%.

Predvideti je treba, da se bo predvsem okrog teh problemov bil volilni boj med levo in desno sredino.

MINISTER VERONESI ZAPUŠČA POLITIKO

Minister za zdravstvo Umberto Veronesi, ki je znan italijanski onkolog, je izjavil, da "zapušča politiko in se vrača za kirurga v bolnišnico". "V tistih palačah ne pomenim nič, je še dejal, saj me poslušajo le iz vljudnosti". Tudi ministrski predsednik Giuliano Amato ne bo kandidiral na bližnjih državnoborskih volitvah. Pojasnil pa je, da bo še dalje ostal tesno na strani leve sredine ter vedno na razpolago kandidata za predsednika in podpredsednika vlade leve sredine Rutelliju in Fassinu.

PRIČAKOVANJA SVETOVNE JAVNOSTI

BREDA SUSIČ

V sredo, 7. marca, je priselila nova izraelska vlada, ki jo je sestavil izvoljeni premier Ariel Sharon. Gre za t.i. vlado narodne enotnosti, ki jo sestavlja sedem strank: poleg dveh največjih - konservativnega Likuda in laburistov - še ortodoksna Shas, dve stranki ruskih Judov in nekaj manjših strank desnice in leve. Sharon lahko torej računa na solidno večino v parlamentu, saj razpolaga s 73 sedeži od 120, kakih dvajset poslancev pa bo podpiralo njegovo vlado, čeprav ne spadajo v koalicijo.

Sharonova vlada je vlada rekordov in protislovnih pričakovanj. Premier je moral ponuditi položaje kar 26 ministrom in 13 podtajnikom. Še nikoli ni vlade sestavljalo toliko žensk (tri ministrice in ena podtajnica, Dalia Rabin - hči pokojnega premiera), prvič pa je bil v vlado povabljen tudi izraelski Arabec. To vlado pa so mnogi mediji označili tudi kot "vlado starčkov", saj vsa ključna mesta zasedajo veterani izraelske politike: poleg 73-letnega Sharona (desno) 77-letni zunanji minister, laburist Shimon Peres (levo), in 65-letni obrambni minister Benjamin Ben Eliezer, prav tako iz laburistične stranke.

Enrico Franceschini v La Repubblica piše, da je po zaporednem propadu dveh "mladih levov", Netanyahuja in Baraka, zdaj na dvojici "stare garde", Sharonu in Peresu, da se pomerijo z Arafatom. Marsikateri komentator je izrazil upanje, da bodo izkušnje omenjenih političnih voditeljev botrovale večji previdnosti, umirjenosti in razsodnosti pri odločitvah vlade - če že drži, da "stara kost je modrost". Kazalo je že, da prve Sharonove izjave po-

trjujejo razvoj v to smer. Ponudil je namreč roko Palestincem in izrazil upanje, da se bodo mirovna pogajanja (tudi s Sirijo in Libanom) nadaljevala. Pomenljiva je bila njegova izjava, da Izraelci ne bodo obnovili naseljevanja na zasedenih teritorijih in da se ne bodo vrnil na tista območja, ki jih že avtonomno upravlja palestinska oblast. Glede Jeruzalema je po eni strani ponovil, da gre za večno prestolnico judovskega ljudstva, obenem pa je priznal, da so v njegovi vladi mnjenja glede nedeljivosti mesta deljena. Šel je celo tako daleč, da je napovedal izboljšanje gospodarskih pogojev palestinskega ljudstva, ki ga blokade izraelske vojske in razdeljenost teritorija, na katerem živijo, potiskajo v brezposlenost in revščino. V intervjuju v časniku Washington Post je povedal, da je izdelal načrt, po katerem bo razkrojena palestinska ozemlja v Cisjordaniji združil in dovolil, da se prebivalci prosto premikajo po cesti, ki bo ta ozemlja povezovala. Čeprav je ob vsem tem poudarjal, da je pogoj za obnovitev pogajanj konec palestinske intifade, je nekdanjega "buldožerja" celo zmerni palestin-

ski tisk zaradi pravih tonov označil za "novega Sharona".

Kljub temu pa nekateri dogodki in mediji opozarjajo na drugo plat medalje. Potem ko je Sharon izjavil, da zaradi govorice o novih terorističnih napadih še ne bo preklical blokad, je v ponedeljek 1500 Palestincev z buldožerjem skušalo prebiti izraelsko pregrado. Izraelski tisk je obenem pojasnil, da je premier odobril nov načrt, ki ga je pripravila vojska in ki predvideva utrjevanje blokad in razkosanje Cisjordanije ter Gaze na stotine majhnih delčkov. Le Monde diplomatique označuje program Sharonove vlade kot zaskrbljujoč, ocene, da gre za zmerno vlado, pa za zavajajoče. Koalicijski sporazum, ki so ga dosegli predstavniki Likuda in laburistov, predstavlja "tabulo raso" v primerjavi s tem, kar so dosegli prejšnji pogajalci: v njem niso predvideni novi umiki izraelske vojske z zasedenih ozemelj (v sedmih letih so Palestinci dobili v upravo manj kot 20% obljubljenih ozemelj), ne dogovor o statusu Jeruzalema in niti o vrnitvi beguncev. Na tak način, pravi še Dominique Vidal, nova koalicija vsiljuje Palestincem ponižujoč status quo.

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

OGROŽENA PREHRANA ODSLIKAVA DRUŽBO

Vse več pojavov dokazuje, kako je celotna družba razvitega sveta, in z njo seveda mi vsi, na velikem razpotju. Vse večja afeta z na vso moč vprašljivo hrano je še en primer, kako bi morali v lastnem interesu ukreniti vse potrebno, da bi se sedanji tok našega življenja korenito preokrenil. V nasprotnem primeru se nam bodo približale velike nevarnosti, ki nas utegnejo dobesedno ogroziti. Dovolj je na primer, da se spomnimo varnosti narave, dovolj je, da se spomnimo radioaktivne oborožitve oziroma osiromašenega urana, dovolj je, da se spomnimo mladine, ki je v bistvu ne razumemo. Na vsa navedena in nemara še kakšna druga vprašanja nimamo pravih odgovorov, slabše pa je, da se delamo, kot da jih imamo in tako gredo stvari več ali manj po starem naprej. Res, prav neverjetno je, kako človek razvitega sveta prav ničesar ne stori, da bi vzpostavil takšno držo, ki bi bila smiselna in bi se hitro odzvala v primeru vsakršne nevarnosti. Toliko bolj osumljivi so podatki, ki se tičejo ogroženosti prehrane, saj je iz njih mogoče razbrati mäsinerijo, ki nas drži v šahu in jo na nek način kar sami poganjamo. Bolezni živali v večini primerov prihajajo iz Velike Britanije. Pri tem je zanimivo, da je Velika Britanija že leta 1988 prepovedala uporabo živalske moke, ker je bil tri leta prej odkrit prvi primer bolezni "norih krav". Uporabo je sicer prepovedala, ne pa tudi proizvodnje in izvoza, poleg tega je menda zelo natihoma opozorila svoje kupce, da je takšna krma lahko spod-

bujevalka okužbe. Ob teh podatkih človek ostane brez besed, kot da ni več pomoči, saj nevarnost prihaja očitno od nas samih. V čem je torej problem in kako se mu upreti, da ne bi zapadli v morje lepih besed in vsega tistega, kar bi moralo biti, pa ni, hkrati pa bi ostalo vse po starem?

Verjetno je bistvo v resnici, da v razvitem svetu živimo v tisti kapitalistični družbi, katere temelj delovanja in bivanja je dobiček. Zadeva, ki ne prinaša dobička, propade. Dobitek je osnovni pogoj, brez dobička se vse zaustavi. Ker je dobiček obvezni pogoj, uničujemo naravo, čeprav v lastno škodo, zaradi večje učinkovitosti opremljamo vojsko z radioaktivnim orožjem, čeprav v lastno škodo, proizvajamo nevarno hrano, čeprav v lastno škodo. Vse naštetu pa je dovolj, da ugotovimo, kako so takšne usmeritve brez smisla in znotraj njih je prav gotovo slej ko prej in, žal, jalovo govoriti o vrednotah. V takšnem vzdušju in v takšnem svetu zato verjetno ni čudno in nenavadno, da mladi ljudje ne vedo, kaj bi, saj so se znašli v razmerah, ki jih niso oni ustvarili, z njimi pa tudi ne morejo vzpostaviti pravega življenjskega navdušenja in zanosa. Na vsa sedanja odprta vprašanja je seveda mogoče učinkovito odgovoriti, pa ne z drobnimi popravki, pač pa s temeljito preusmeritvijo celotnega razvitega sveta. In prav ta naloga je edina, ki je zares smiselna, nujna in brez izpolnitve katere je vse ostalo zelo malo pomembno.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL. 0481 533 177

FAX 0481 536 978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 IRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL. 040 365 473

FAX 040 775 419

E-MAIL nglas@tin.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA IN SLOVENIJA 80.000 LIR.

INOZEMSTVO 120.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 150.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

POGOVOR / PROF. MAJDA KAUČIČ BAŠA

VIZIJA PRAVNEGA POLOŽAJA SLOVENSKEGA JEZIKA

JURIJ PALJK

Gospa profesorica, na tržaški univerzi predavate slovenski jezik, sicer pa ste redno zaposleni v Ljubljani. Razložite nam, kaj pravzaprav delate pri nas v Trstu in kaj v Ljubljani.

Na Filozofski fakulteti v Trstu sem pogodbeno profesorica predmeta Slovenski jezik od jeseni 1998, ko je bil predmet uveden. Predmet je pomembna vsebinska dopolnitev slovenističnega študija na fakulteti: bodoči slovenisti študirajo tako slovensko literaturo vedo pri Miranu Košuti, slovensko jezikoslovje pri meni, praktično znanje jezika pa poglobljajo na lektoratu slovenskega jezika pri Ljudmili Cvetek Rusi in pri Zoltanu Janu. Moj predmet, iz katerega je mogoče tudi diplomirati, je seveda eden temeljnih predmetov za bodočo profesorje slovenščine in humanističnih predmetov na slovenskih šolah v Italiji, v študijski program pa ga lahko vključijo tudi študentje drugih smeri na fakulteti in študentje drugih fakultet.

Redno sem zaposlena na ljubljanski Pedagoški fakulteti, in sicer sem docentka za slovenski jezik na kopr-

Majda Kaučič Baša je profesorica slovenskega jezika na Filozofski fakulteti Univerze v Trstu, sicer pa je tudi predsednica Slavističnega društva Trst-Gorica-Videm, ki je znano po prizadevanjih za rabo slovenščine v naših krajih. Pri svojem sociolingvističnem raziskovanju se je veliko ukvarjala z zaščito manjšinskih jezikov. Na pogovor smo jo povabili, da bi nam povedala kaj več o svojem delu in tudi o tem, kako gleda na zaščito našega jezika, ki jo prinaša novi zakon.

ski enoti te fakultete, na Filozofski fakulteti v Ljubljani pa predavam sociolingvistiko bodočim političnim geografom. Na Pedagoški fakulteti v Mariboru sem mentorica podiplomskega študija sociolingvistike. Sem članica strokovne komisije za jezikovno politiko pri Odboru za kulturo, šolstvo in šport Državnega zbora Slovenije. Še vedno sem nosilka raziskovalnega projekta pri Slovenskem raziskovalnem inštitutu v Trstu, ki mi je omogočil strokovno rast.

Kako vam uspeva vse to združevati?

Težko, zato sem vam hvaležna za vprašanje. Poglobljeno raziskovalno delo, pa tudi priprava dobrih predavanj, je v nasprotju z bezljanjem od ene naloge k drugi. Za ustvarjanje je potreben mir, vsaj za take vrste raziskovalca, ki dobiva ideje bolj iz življenja kot iz knjig, pa tudi stik z življenjem. Ker skušam kljub vsemu delati po svojih merilih, namreč pošteno do snovi, ki jo obravnavam, in do ljudi, s katerimi imam opraviti, veliko delam, a sem kljub temu kar naprej z nečim v zamudi. Prav zdaj bom z zamudo začela predavanja na Filozofski fakulteti v Ljubljani, ker hočem pred začetkom spraviti pod streho občni zbor Slavističnega društva.

Pedagoško delo na univerzi doživljam zato kot čast, a tudi kot past. Čast, ker se vrata univerze ne odprejo vsem doktorjem znanosti, komur se odprejo, pa je dana možnost, da s sistematičnim prenašanjem lastnih spoznanj vpliva na ljudi, ki jih uči, obenem pa to, kar uči, dodeluje in razvija dalje. Če je pedagoških obveznosti preveč, pa lahko raziskovalca tako zaposlijo, da svojih spoznanj nima časa objavljati.

Poti iz te pasti zaenkrat ne vidim, saj vlagam v delo na univerzi v Trstu veliko energije in imam pri tem veliko zadoščenja, ne pa tudi redne zaposlitve.

Vse življenje ste posvetili preučevanju slovenščine, spremljate razvoj jezika pri nas, doktorirali ste iz sociolingvistike. Nam lahko

poveste kaj več o svojem podiplomskem študiju?

Med dodiplomskim študijem slovenskega jezika na Filozofski fakulteti v Ljubljani in še dolgo po diplomirani me je silno pritegovalo splošno jezikoslovje; s sodobnimi teorijami jezika sem si želela razložiti nekatera manj jasna mesta slovenske slovnice. Na lastno roko sem prebrala priročnik Milke Ivič *Pravci v lingvistiki* in potem po bibliografiji, ki sem jo tam našla, sistematično študirala tujo jezikoslovno teorijo. Sled tega študija je v razpravi *Rodilnik zanikanja*, mojem študentskem delu, objavljenem v *Slavistični reviji*, ki je bilo kakih deset let po objavi ocenjeno kot ena redkih generativno-transformacijskih obravnav slovenskega jezika. Da bi potešila lakoto po teoriji jezika, sem se po diplomirani vpisala na podiplomski študij slovenske slovnice.

Od takega ukvarjanja s slovenskim jezikom me je odvrnilo življenje v Trstu. V okoliščinah, kjer sta daleč najpomembnejši jezikovni vprašanja, ali lahko svoj jezik sploh govorim in kaj se zgodi, ko ga ne govorim več, sem začela gledati na svoje razmišljanje o morfehim in sememih kot na nekorištno trošenje energije. Sredi osemdesetih let sem pri gibanju za kulturo slovenskega jezika, katerega duša je bila Mira Sardoč, jaz pa njena desna roka, spoznala Darka Bratino, ki je kot sociolog in ravnatelj Slovenskega raziskovalnega inštituta razumel, da je ena od strok, ki so manjšini najbolj potrebne, sociolingvistika. Preko Slovenskega raziskovalnega inštituta mi je omogočil, da sem se ponovno vpisala na podiplomski študij slovenskega jezikoslovja na Filozofski fakulteti, tokrat z drugo, sociolingvistično temo. Na študijski poti, ki sem jo takrat začela, sem opravila magistrij in doktorat znanosti ter dosegla naziv univerzitetnega učitelja za slovenski jezik in prva v Sloveniji tudi izrecno za poučevanje sociolingvistike.

Kaj pravzaprav je sociolingvistika?

Na kratko povedano je to znanstvena disciplina, ki preučuje družbe-

Univerza v Ljubljani

ni položaj jezika, govorno vedenje ljudi in odraz obojega v jeziku samem na sebi. Mene osebno zanima predvsem, ali so ti pojavi vzročno-posledično povezani, in če so, kaj je vzrok in kaj posledica.

Zato sem tako v magistrskem kot v doktorskem delu z različnih zornih kotov obravnavala zvezo med govornimi navadami ljudi in družbenim položajem jezika. V magistrskem delu o govornem vedenju tržaških Slovencev odgovarjam na vprašanje, v katerih okoliščinah govorimo slovensko in kdaj italijansko, in od česa je odvisna naša izbira jezika. V doktorskem delu obravnavam zvezo med našimi govornimi navadami in družbenim položajem našega jezika iz nasprotne smeri: predmet moje analize je pravni položaj slovenščine v predlogih zakona o zaščiti slovenske manjšine v Italiji. Ker je ohranjanje jezika pogoj za ohranitev narodne identitete manjšine (izguba jezika pomeni izgubo ljudi) in ker se v razmerah, kakršne so naše, manjšinski jezik ohranja samo, če se uporablja tudi v javnosti, javno rabo jezika pa določajo zakoni, skušam z raziskavo odgovoriti na vprašanje, kakšna je vizija pravnega položaja slovenščine v zakonskih osnutkih do leta 1993 in kako se je ta vizija spreminjala skozi čas. Ob tem seveda razmišljam, kakšen naj bi bil položaj

slovenskega jezika, da bi Slovenci zares lahko govorili slovensko tudi v javnih situacijah.

Ste zadovoljni s tem, kar nam prinaša pravkar izglasovani zakon?

Z vidika jezikovnega varstva je ta zakon poraz dolgoletnih prizadevanj manjšine za javno rabo slovenščine. Če bi rekla še kaj, bi bilo v tem preveč jeze.

Ste predsednica Slavističnega društva Trst-Gorica-Videm, ki je velikega pomena za naše slaviste in tudi za nas, ki vaše delo spremljamo, za vas naš prostor. Omenili ste občni zbor društva: ali nameravate še kandidirati za mesto predsednice?

Na občnem zboru, ki bo 22. marca, bom predsedniško funkcijo predala. V našem društvu je veliko sposobnih in zelo aktivnih ljudi; za predsednico kandidiram Lojzko Bratuž, ki bo znala vse te energije povezovati. Sama ji bom pomagala tako, da bom še dalje usklajevala nekatere dejavnosti, za katere sem skrbela do zdaj, med drugim tekmovanje za Cankarjevo priznanje.

Razen tega nameravam kolegom predlagati, da z delom sredstev, ki smo jih prihranili s prostovoljnim delom, ustanovimo štipendijski sklad, s katerim bi pospeševali dodiplomski in podiplomski študij naših šolnikov na univerzah v Sloveniji, v prvi vrsti študij bodočih učiteljev in vzgojiteljev ter profesorjev slovenskega jezika.

Bodočim učiteljem in slovenistom priporočate študijsko izpopolnjevanje v Sloveniji, ob tem pa želite z gostovanji predavateljev iz Slovenije popestriti redno študijsko ponudbo na Filozofski fakulteti v Trstu. Nam lahko poveste kaj več o tem?

V letošnjem študijskem letu uvaja Filozofska fakulteta tudi petnajsturni cikel predavanj iz zgodovine slovenskega jezika; cikel je sestavljen del (tako imenovani integrativni tečaj) mojega predmeta. Gostujoča profesorica bo prof. dr. Zinka Zorko, rektorica Univerze v Mariboru; spada med vodilne slovenske jezikoslovce. Ker je Zinka Zorko zelo zanimiva predavateljica, predavanja na univerzi pa so javna, kaže to izjemno priložnost izkoristiti. Predavanja bodo ob četrtkih popoldne in ob petkih zjutraj v tretjem nadstropju Filozofske fakultete, UL Lazzaretto Vecchio 8; začela se bodo v četrtek, 29. marca (uro predavanja bomo objavili v Primorskem dnevniku). Priporočam jih ne le vsem slovenskim študentom humanističnih predmetov, ampak tudi profesorjem na slovenskih šolah.

S 1. STRANI

SIC ET NON

Minister za evropske zadeve Igor Bavčar stalno zagotavlja slovenski in mednarodni javnosti, da Slovenija spoštuje vse za to določene roke. Prepričani smo, da je to lahko tudi res. Vsekakor pa se večkrat poraja misel, da Slovenija morda včasih skoraj preveč hlapčevsko izvaja navodila iz Bruslja, ki jih druge države kandidatkinje sploh nimajo.

Zakaj danes Slovenija hiti v Evropo? Kljub vsej mrzličnosti (in včasih nervozni neučakanosti) moramo zatrditi, da Slovenija potrebuje Evropo. Če stoletna nevarna in idilična Svica v tem oziru mnogo manj potrebuje Bruselj, je pa naši matični domovini to neobhodno nujno. Slovenska država je tako predvsem iz praktičnih in političnih razlogov na takem strateškem preprihu, ki si ne more in ne sme privoščiti izolacije. Slovenija mora najti svoje mesto tako v evropski politični skupnosti (EU) kot v vojaškem varnostnem sistemu (NATO). Oboje je danes za Ljubljano brezpogojno, je - conditio sine qua non. Bern si lahko privoščiti ohranitev celotne politične in gospodarske suverenosti, saj ga tako večerj kot danes nihče ne ogroža. Pri vsem tem tudi zgodovinski oz. legendarni junaki, kot so Till Euenspiegel in Viljem Tell za Svico ali kralj Matjaž in Martin Krpan za Slovenijo, ne morejo spremeniti.

Naj končno zaključimo z besedami, ki jih je napisal švicarsko-francoski filozof Jean-Jacques Rousseau in kažejo tudi na njegovo duhovno širino: "Vse evropske sile sestavljajo med seboj nekaj sistem, ki jih povezuje v isti veri, s podobnim narodnim pravom, s ščegami, s književnostjo, s trgovino in z nekakim ravnovesjem, ki je naravna posledica vsega tega".

Preroške besede misleca, ki kažejo na evropsko dimenzijo njegove vizije.

ČE BI LAHKO VSE ČLOVEŠTVO SPRAVILI V ENO VAS...

V RAZMISLEK!

sestavljena: 57 ljudi bi bilo azijskega rodu, 21 bi bilo Evropejcev, 14 iz Severne in Južne Amerike, 8 Afričanov. Med njimi bi bilo 52 žensk in 48 moških, 30 bi bilo belcev in 70 bi jih imelo drugačno barvo kože. 70 bi bilo v tej vasi nekristjanov in torej le 30 kristjanov. 89 ljudi bi bilo heteroseksualne narave, 11 bi bilo homoseksualcev. 6 oseb bi imelo v tej globalni vasi 59% vsega bogastva sveta; vsi ti bi bili severnoameriškega rodu. 80 ljudi bi živelo v barakah in človeka nedostojnih bivališčih, 70 bi bilo nepismenih, 50 podhranjenih; eden bi umiral, bi bil torej tik pred smrtjo, eden pa bi se moral vsak čas roditi. Eden od stotih prebivalcev bi imel doma računalnik in eden (prav ste prebrali: samo e-

den!) bi imel v taki vasi univerzitetno diplomu.

Pismo nadalje govori o zornem kotu, s katerega gledamo na svet: "Če torej gledamo na svet s tega zornega kota, nam postane takoj jasno, da naš svet potrebuje razumevanje in sprejemanje drugačnega kot seveda tudi vzgojo. Zato pomislite tudi na ta dejstva: če ste se morda danes zjutraj zbudili zdravi, ste bolj srečni od milijona oseb, ki ne bodo dočakale prihodnjega tedna, saj bodo prej umrle. Če niste okusili vojne, samote zapora, bolečin lakote, ste na boljšem kot 500 milijonov ljudi na svetu. Če lahko greste v cerkev, ne da bi se bali groženj, zapora, mučenja ali usmrtilve, ste na veliko boljšem, kot so danes na

svetu tri milijarde ljudi. Če imate na sebi obleko, če imate hrano v hladilniku, streho nad glavo in posteljo za spanje, ste bolj srečni, kot pa je 75% ljudi na svetu. Če imate odprt bančni račun, nekaj denarja v denarnici in kakšen kovanec kje v hiši, ste med osmimi odstotki bogatih ljudi na svetu. Če so vaši starši še živi in so še poročeni, ste gotovo med redkimi na svetu, še posebej, če živite v ZDA in Kanadi. Če ste prebrali ta zapis, ste med srečnejši, in to zato, ker je nekdo pomislil na vas in ker niste ena izmed dveh milijard oseb na svetu, ki ne znajo brati!"

Pisemce se zaključuje z besedami iz evangelija, ki nam govorijo, da moramo bližnjega ljubiti, in še z drugimi lepimi mislimi, med njimi je tudi napotek, naj pisemce pošljemo naprej, še posebno tistim, za katere smo sami prepričani, da so naši prijatelji.

Rečeno, storjeno!

JUP

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU CŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

3. POSTNA NEDELJA

*"Tako reci Izraelovim sinovom: 'Jaz sem' me je poslal k vam." (2 Mz 3, 14)**"Mojzesu je dal spoznati svoja pota, Izraelovim sinovom svoja dela." (Ps 103, 7)**"Pili so namreč iz duhovne skale, ki jih je spremljala. In ta skala je bil Kristus." (1 Kor 10, 4)**"A če se ne spreobrnate, boste vsi tako pokončani." (Lk 13, 5)*

Stara zaveza je v celoti senca Nove zaveze: govori namreč o Jezusu, sicer še zakrito, ker je šele v Novi zavezi iz veličastva v veličastvo (2 Kor 3, 18). V Stari zavezi si Mojzes ob srečanju z Bogom v gorečem grmu zakrije pred njim obraz (2 Mz 3, 6). Ko se je vračal s Sinaja (Horeba), je njegov obraz kar žarel od Božje bližine. Vredno je obiskati cerkev sv. Petra v vezeh/verigah v Rimu, kjer je Michelangelova umetnina, kip, ki prikazuje veličastnega Mojzesa (na sliki) z dvema rogovoma luči na čelu ter s tablama postave-zapovedi v rokah. Ko se je namreč vračal od pogovora z Bogom, si je zakrival žareči obraz, ker bi ga sicer Izraelovi sinovi ne prenesli: prežgal bi jih, kot da bi bil laser.

Toda tudi danes, v Novi zavezi, se kaj lahko zgodi, da živimo, kot da bi bili v Stari zavezi, ker potujemo proti večni domovini, proti Očetovi slavi v veri, ne še v polni luči božjega veličastva, zaradi česar doživljamo še strah in negotovost. S tem moramo neprestano računati. Toda prav vera v Boga je dajala vsem vernim Stare in Nove zaveze moč za vse boje, za vodenje ljudi skozi puščavo tega sveta, ker je Bog tisti, "ki je" (2 Mz 3, 14-15). Ni pa Bog filozofov, marveč tisti, ki se izkazuje v vsej zgodovini kot edini rešitelj. Saj je Gospod naših "očetov, Bog Abrahamov, Bog Izakov in Bog Jakobov... To je moje ime na veke in to je spomin name iz roda v rod" (2 Mz 3, 15). On bo delal nad Izraelci v puščavi čudeže, dela pa jih tudi zdaj, čudeže; vodi, varje, je Emanuel, t.j. Bog z nami. Sv. Pavel bo zapisal: "Različna so dela, isti pa je Bog, ki dela vse v vseh" (1 Kor 12, 6). To božjo bližino, to božje ime spoznavamo zakrito v vseh dogodkih kot odrešujoče. Vera vanj je skrita sila, ki deluje v srcu in telesu človeka, ki stavi nanjo vse: življenje in smrt, saj mu nihče in nič ne pride do živga. Čeprav "so bili vsi naši očetje pod oblakom, ... so šli vsi skozi morje in ... so bili v oblaku in morju krščeni od Mojzesa. Vsi so jedli isto duhovno jed in vsi so pili isto duhovno pijačo. Pili so namreč iz duhovne skale, ki jih je spremljala. In ta skala je bil Kristus" (1 Kor 10, 1-4).

Oblak in voda/morje/stavčno prisotna tudi v Novi zavezi, tudi Mojzesov krst, še posebej pa njegove zapovedi in prepovedi. Obenem ostaja vsa teža krivde in greha, toda vse nas danes usmerja v Kristusa, v njegov krst trpljenja in prekletstva, a predvsem vstajenja. Tako lažje razumemo skoraj žaljiv, vsekakor pa trd Jezusov odgovor na poročilo o smrti mladih fantov, judovskih partizanov, ki jih je dal Pilat cinično poklati v templju, ko so darovali živemu Bogu svojo ljubezen do podjarmljenih rojakov: "A če se ne spreobrnate, vse čaka enak konec. Ali pa onih osemnajst, na katere se je podrl stolp v Siloi in jih ubil... A če se ne spreobrnate, boste vsi prav tako pokončani" (Lk 13, 3-5).

Če torej upoštevamo Jezusovo smrt na tako krut način s strani Rimljanov in rojakov, njegov krst za nas, njega kot nedolžnih, tedaj občudujemo njegovo ljubezen do nas grešnikov in strah, da bi spregledali zlo, vse hudo v svojem srcu. Da bi namreč ne le ugotavljali smrti zaradi lakote, nasilja nad nedolžnimi, marveč da bi se spreobrili k Bogu in priznali, da je hudo to, kar sili v lakoto, nasilje, posiljevanje, umor in smrt.

Postni čas nas mora zato spreminjati v ljudi, ki se zavedamo svoje grešnosti in hočemo spremeniti hudo v dobro, tudi za visoko ceno trpljenja. Kajti prav greh je tisti, ki skrivnostno razžira življenje v ljubezni. Ta greh je pa v nas in nam zaradi tega grozi poguba. Tedaj prisluhnemo Jezusovemu klicu po sreobrnenju k njemu. Zato naj ne bi vladale več lakomnost, oblastilnost in ošabnost, marveč duh uboštva, krotkost in ponižnost. Naj ne vlada jeza nad grešnikom, marveč zmaga nad hudim v našem srcu. To pa prinaša življenje, medtem ko je krčevito oklepanje greha smrt.

Potrebujemo potrpežljivost po zgledu Očeta-vinogradnika, ki ne da takoj posekati nerodovite smokve (Lk 13, 6-9).

V letošnjem postnem času naj vsaj malo bolj poglobimo se v Božje življenje, da lahko doživimo Boga v oblaku in morju gorja kot tistega, "ki je" (2 Mz 3, 14-15), kot tistega, ki nas ljubi in rešuje. Ker je Bog tisti, "ki je", postal viden v Sinu Jezusu Kristusu, tako da lahko ves postni čas posebno zaupno upremo svoj pogled v moža bolečin in znanca boleznih (Lz 53, 3). Ob njem, ki ni imel podobe ne lepote (Lz 53, 2), najdemo tudi njegovo mater, sočutno gotovo tudi mogočnega priprošnjika sv. Jožefa.

"Molim te ponižno, skriti Bog nebes, ki v podobi kruha tajno bivaš res"; poklekujemo pred tabernakljem s sv. Tomažem Akvinskim, v katerem je mož bolečin na razpolago kot kruh in vino na mizi, da se z njim krepčamo.

233 NOVIH BLAŽENIH NA VELIKI SLOVESNOSTI V VATIKANU

"TERORIZEM JE SOVRAŽNIK ČLOVEŠTVA!"

JURIJ PALJK

Papež Janez Pavel II. je v nedeljo, 11. l.m., med bogoslužjem na Trgu sv. Petra pred veličansko množico vernikov, med katerimi je bilo več kot petindvajset tisoč Špancev, razglasil 233 novih blaženih, ki so vsi bili po rodu Španci in so umrli mučeniške smrti v španski državljanski vojni v letih 1936-39.

Papež je izkoristil to priložnost tudi za ponoven poziv proti terorizmu v Španiji, saj se je "z ljubeznijo, a odločno" spomnil vseh baskovskih teroristov in njihova krvava in nasilna dejanja odločno obsodil. Vse Špance je pozval, naj zaupajo svojo skrb za preprečevanje terorizma tudi novim blaženim, h katerim naj se obračajo z molitvijo, kajti: "Že več desetletij ste podvrženi nizom grozotnega nasilja in strašnih umorov, ki so imeli za posledico veliko število žrtev in so povzročili veliko gorja in trpljenja."

Sveti oče se vse življenje zavzema za odpravo nasilja na svetu in je zato v nedeljo vzkliknil: "Terorizem se rodi iz sovraštva in je zato že v sami korenini nepravilen in rojeva še večje nepravilnosti; terorizem strašno žali Boga in dostojanstvo vsakega posameznika! Z nasiljem vsak človek vedno izgublja! Noben namen ali ideološki načrt ga ne moreta opravičiti in ne upravičiti, kajti samo mir gradi sožitje med narodi, samo mir gradi narode. Terorizem je sovražnik vsega človeštva!"

Ko se je sveti oče spomnil novih blaženih, je pomembno dejal: "Novi blaženi, mučenci, ki se jih danes spominjamo, niso bili vpleteni v nobene politične ali ideološke boje, ampak so bili umorjeni samo zato, ker so bili živi in dejavni člani Cerkve." Prav zato se je papež med svojim nagovorom zavzel, da se prav tem mučencem v spomin in čast "na španskih tleh prepriči in onemogoči vsaka oblika

Trg sv. Petra v Vatikanu tik pred nedeljsko svečanostjo

nasilja, sovraštva in maščevalnosti, in to še posebno med mladimi, da le-ti lahko na sebi okusijo blagoslov miru in svobode." Samo mir in življenje v svobodnem duhu sožitja namreč po mnenju svetega očeta rojevata take razmere za zdravo družbo, v kateri se mora in se more vsak človek uveljaviti. "Mir za vedno in mir z vsemi in za vse!" je vzkliknil stari sv. oče, ki je od vedno gledal z veliko naklonjenostjo na kristjane, ki so stali in stojijo za svojim krščanskim življenjem, ki so svojo vero večkrat plačali z mučeniškim življenjem, tudi s smrtjo, kot so to storili novi blaženi.

Veliko je ljudi in tudi kristjanov, ki z začudenjem gledajo na svetega očeta in na njegove številne razglasitve blaženih in svetnikov. Nekateri celo govorijo o pravi "inflaciji blaženih in svetnikov", češ da jih je že preveč. Pa vendar bi vsi ti kristjani in drugi ljudje morali razumeti, da

si sveti oče želi današnjim kristjanom in vsemu svetu pokazati, da Cerkev sestavljajo res kristjani, ki ne živijo živimo vedno zgledno krščanstva, a tudi in predvsem taki ljudje, ki so danes lahko za zgled nam in tudi drugim, ki se ne prepoznavajo v krščanski veri. V tej luči moramo gledati na svetega očeta, ki je sam imenoval več kot polovico vseh do sedaj v Cerкви razglašanih blaženih in svetnikov. Janez Pavel II. je namreč trdno prepričan, da še danes in v razdrobljenem svetu, ki ne pri-sega na vrednote, ampak jih postavlja pod vprašaj, še kako velja pravilo: "Exempla trahunt!" Zgledi vlečejo! Prav zato je tudi imenoval nove blažene iz ene največjih morij minulega stoletja, saj vemo, da so "republikanci" v španski državljanski vojni pobili dvanajst škofov, kar štiri tisoč duhovnikov in več kot dva tisoč redovnikov v samo šestih mesecih, od julija do decembra

1936, ko je bila državljanska vojna v Španiji na višku svoje blaznosti.

Zgodovina nas uči, da nobena grozota ne pride sama. Tako je bilo tudi v Španiji, saj je "republikanska" morija imela za posledico totalitarni režim zloglasnega Franca, režim, ki se je potem znesel nad "republikanci" in seveda nad nedolžnimi ljudmi in imel za posledico spet veliko nedolžnih žrtev.

Sveti oče je do danes imenoval že 473 blaženih iz španskega sveta, in to na desetih bogoslužnih prireditvah. V dvaindvajsetih letih, odkar je na čelu Cerkve, je imenoval 1229 blaženih in 446 svetnikov. To število je skorajda enako številu blaženih in svetnikov, ki so jih imenovali Petrovi nasledniki v zadnjih štirih stoletjih, se pravi od same ustanovitve Kongregacije za imenovanje svetnikov.

Če torej številna imenovanja novih blaženih in svetnikov po eni strani pričajo o velikem občudovanju mučencev in svetih žena in moških, ki ga ima papež Janez Pavel II. do ljudi, ki so zgledno živeli evangelij, pa ta podatek tudi priča, kako krvavo in strašno je bilo minulo stoletje, gotovo eno najbolj nečistih in najbolj označenih s pokoli in grozotami v vsej zgodovini človeštva.

Tudi v tej luči lahko torej razumemo papeževo vsakdanje naprežanje, da bi današnjega človeka prepričal, kako zgrešeni, zmotni in človekovega dostojanstva ter poslanstva nevedni so vsi totalitarizmi, vsi ideološko in nacionalistično obarvani režimi, ki so v minulem stoletju zakrivali milijone in milijone človeških žrtev, med njimi tudi smrti ljudi, ki so umrli samo zato, ker so vero v Kristusa živeli z vsakdanjim zglednim življenjem. Med njimi so bili med tisočimi drugih gotovo tudi novi blaženi iz španske državljanske vojne.

NOVA KNJIGA POBLIŽE ZANIMA TUDI SLOVENCE

"POMAGAL SEM PREGANJANEMU JEZUSU"

Tako je naslov knjigi, ki jo je na pobudo nekdanjega goriškega nadškofa msgr. Bommarca napisal minoritski pater Apollonio Tottoli in je izšla letos v Padovi. V podnaslovu pa je jasno nakazana njena vsebina: "Življenje, trpljenje in smrt patra Placida Corteseja, mučenca nacizma". Nicolo Cortese se je rodil leta 1907 na Cresu, kjer je tudi obiskoval tri razrede Cirilmetodove hrvaške osnovne šole. Tega jezika ni pozabil, kar mu je še kako prišlo prav med drugo svetovno vojno, ko je bilo pri Padovi koncentracijsko taborišče za povečini slovenske internirance. Po kapitulaciji Italije se je k temu minoritskemu patru zatekalo mnogo ljudi najrazličnejših narodnosti. Njegove pomoči so bili deležni Judje, pobeželi zavezniški ujetniki in tudi člani obveščevalne službe, ki jih je v Trstu vodil Jože Golec in so pripadali znani mreži,

na čelu katere je bil polkovnik in diplomat Vladimir Vauhnik. V začetku oktobra leta 1944 sta se v padovanskem samostanu, kjer je živel in deloval p. Cortese, zglasila dva moška, ki ju je pater očitno poznal, in ga zvalila na bližnji trg, kjer je stal avtomobil. Vsi trije so stopili v avto, ki je odpeljal neznano kam.

Pri pričevanjih, ki so jih zbrali povečini po vojni, se je pater Cortese znašel v krempljih nacistične policije v Trstu, in sicer v prostorih na Oberdankovem trgu. Tu so ga zasliševali in tudi strašno mučili, kot je med drugimi znal povedati slovenski slikar Zoran Mušič, ki je bil prav tako zaprt ter zatem odpeljan v koncentracijsko taborišče v Nemčiji. Vse kaže, da je pater umrl med zasliševanjem in mučenjem ter da so njegovo truplo sežgali v tržaški Rižarni. To mračno obdobje je natančno

raziskal tudi naš kolega, časnikar in politik Ivo Jevnikar, ki se mu nadškof Bommarco, prav tako rojak s Cresa in bivši visok predstojnik minoritskega reda, toplo zahvaljuje za podatke, ki jih je dal na razpolago avtorju knjige Tottoliju. Kot vemo, je v tržaški Rižarni končal tudi Ivan Golec, medtem ko je njegov sodelavec, duhovnik Peter Šorli bil odpeljan v taborišče Dachau, od koder se je vrnil živ, tako da je lahko do smrti deloval kot dušni pastir pri Sv. Ivanu v Trstu.

Ivo Jevnikar bi zlasti demokratičnemu odporništvu gibanju in sploh zgodovini celotnega slovenskega odpornišstva v naših krajih naredil veliko uslugo, če bi svoja dognanja napisal in tudi objavil. Kot sta za marsikoga pravo odkritje naravnost junaški lik in delo patra Corteseja v korist ljudi, ki so tvegali življenje za zmago zave-

znikov in torej za svobodo ter demokracijo, bi prav takšno odkritje predstavljalo delo vseh tistih naših rojakov, ki so prav tako pomembni za poraz nacizma in fašizma, česar jim uradno slovensko zgodovinarstvo še danes ne priznava.

GOVOR MSGR. DR. JURIIJA BIZJAKA

ZAČNI ZNOVA!

Objavljamo "okostje" predavanja, ki ga je imel 1. marca letos koprski pomožni škof msgr. dr. Jurij Bizjak v koprski dvorani Kulturnega centra L. Bratuž v Gorici na povabilo Skupnosti družin Sončnica. Gre za gosto besedilo, prepojeno z velikim znanjem, modrostjo, ljubeznijo do Svetega pisma in do zdravega življenja. Zato ga objavljamo, ker menimo, da je kot tako dragocen dokument, vreden, da si ga vsakdo kdaj pa kdaj prebere.

"Znova in znova si sklenil zavezo z ljudmi" (Četrta evharistična). Pred kratkim smo prestopili prag novega leta in novega desetletja, prag novega stoletja in novega tisočletja. Vemo, da čas zvezno teče, merimo pa ga z enotami, ki imajo vsaka svoj začetek in svoj konec. Četrty dan je rekel Bog: "Naj bodo luči na nebesnem oboku za ločevanje med dnevom in nočjo in naj bodo za znamenja in za čase, za dneve in leta" (1 Mz 1, 14). Dneve in leta merimo po soncu, tedne in mesece pa po luni.

Vsaka prelomnica nas spominja, naj začnemo tudi v življenju vedno znova: vsak dan in

vsak teden, vsak mesec, vsako leto. Naš pregovor pravi: "Človek se utruja, navada ga podse vzame." Zaporedni porazi lahko človeku vzamejo pogum in ga zatolčejo. Zato je pravilo "začni znova" zlato pravilo, ki razkriva skrivnost uspeha in pri naša bogate sadove. Vztrajen ni samo tisti, ki nikoli ne opoša, temveč tudi tisti, ki začneta vedno znova. Znan je latinski pregovor: Gutta cavat lapidem, non vi sed saepe cadendo - kaplja dolbe kamen, ne z močjo, temveč s padanjem na gosto!

Pesnik Župančič je to pravilo izpeljal iz pregovora v pesmi-

FOTO BUMBACA

ci Taka je: "Osel gre le enkrat na led! - Baš to je oslovstvo! Modrec ve: danes sem pal, jutri bom plesal po njem!" Lepo ga je izrazil tudi v pesmici To je tako - o materi in sinu: "Pojdi, moj sinko, na pot, na življenja pot, čuvaj, moj sinko, se zmoti, življenja zmot. Glej, in sedaj sem nazaj, ali, majka, znaš: sinko tvoj često je pal, ali vselej je vstal!"

Rabini zelo priporočajo začnjanje in ponavljanje: "Kdor se uči in ne ponavlja, je podobno človeku, ki seje in ne žanje". "Kdor je odlomek prebral stokrat, ni enak tistemu, ki ga je prebral sto enkrat." "Bodi rep levov in ne bodi glava lisjakov: Bodi zadnji med močnejšimi in ne prvi med slabšimi!" "Postavi visoko svoje cilje!"

Gospod nas je ustvaril po svoji podobi in zahteva, da to podobo izpopolnjujemo: "Bodite torej sveti, kajti jaz, Gospod, vaš Bog, sem svet" (3 Mz 19, 2). "Bodite popolni, kakor je popoln vaš Oče nebeški" (Mt 5, 48). Izpopolnjevanje se pomeni začnjanje

ti znova, vračati se na pravo pot in začenjati znova. Najtežje je vprašanje, kako pristopiti in se lotiti. Na obeh ravneh: na osebni in na družbeni ravni.

Na osebni ravni: Z vero! Vera je ključ do omike, pa je tudi in najprej ključ od ječe. Vera kakor gorčično zrno pomeni kakor luknja v čolnu: zadostuje čisto majhna! Z vero človek vedno znova odpira vrata svoje ječe in se poganja v prostost. Vera prebija oklepe človeške omejenosti in trga verige človeške ujetosti. Saj človek nikoli ne ve, kaj mu je Bog namenil za jutri: "Vse svoje skrbi prelagajte nanj, kajti on skrbi za vas" (1 Pt 5, 7).

Na družbeni ravni: Elijevo načelo in njegov pristop! "Glej-te, pošljam vam Elija, preroka, preden pride dan Gospodov, veliki in strašni. Obrnil bo srce očetov k sinovom in srce sinov k očetom, da ne pridem in ne udarim dežele s prekletstvom" (Mal 3, 23-24). To je zadnja vrstica zadnjega preroka med preroki pisar: Srce očetov k sinovom in srce sinov k očetom! Začeti je treba pri družini in v družini: "Tako vsako dobro drevo rodi dobre sadove, slabo drevo pa rodi slabe sadove" (Mt 7, 17).

Narodi bodo v prihodnjih časih spet zahrepeneli po duhu, po darovih Svetega Duha: po modrosti in razumnosti, po svetu in moči, po spoznanju in strahu Gospodovem! "Prišla bodo številna ljudstva in rekla: Pridite, pojdimo na goro Gospodovo, v hišo Boga Jakobovega. Poučil nas bo o svojih potih in hodili bomo po njegovih stezah. Kajti s Siona bo prišla postava in beseda Gospodova iz Jeruzalema. Razsojal bo med narodi, dokazoval številnim ljudstvom. In prekovali bodo svoje meče v lemeže in svoje sulice v srpe. In ne bo več vzdignil meča narod zoper narod, ne bodo se več vadili v vojskovanju" (Iz 2, 3-4).

SVETNIK TEDNA

12. MARCA

SILVESTER ČUK

DOROTEJA, MUČENKA

V življenju svetnikov in svetnic božjih, dveh zajetnih knjigah, ki sta izšli že v prejšnjem stoletju pri Družbi sv. Mohorja, je današnja svetnica Doroteja ali Rotija, kakor ji pravi naše ljudstvo, tudi upodobljena, in sicer kot mlado dekle, ki drži v desni roki palmov list, simbol mučenstva, v levi pa meč, s katerim je bila umorjena. Ob njej stopa majhen deček, ki nosi v rokah košarico s cvetjem. Ta upodobitev se naslanja na legendo o njenem mučenstvu. Ko je sodnik izrekel smrtno obsodbo, je Doroteja glasno zaklicala: "Srčna hvala, ljubitelj duš, ki me vabiš, da kot nevesta pohitim k tebi!" Mladi odvetnik Teofil se je ponorčeval iz nje: "Dobro se imej, Kristusova nevesta, pa mi pošlji z rajskega vrta svojega ženina jabolka in rože!" Doroteja mu je obljubila in obljuba je bila čudežno izpolnjena. Zaradi tega legendarnega dogodka sveto Dorotejo častijo kot zavetnico nevest in cvetličarjev.

Bistveno o svetnici pove rimski martirologij na dan 6. februarja (do pokoncilske preureditve koledarja je bil njen god ta dan): "V kapadokijski Cezareji se praznuje rojstni dan (za nebesa) svete Doroteje, device in mučenke. Sapricij, cesarski namestnik te province, jo je kaznoval z mučenjem, potem so jo s pestmi bili v obraz, nazadnje pa obsodili na smrt z obglavljenjem. Ob njenem pričevanju se je k veri v Kristusa spreobrnil sodni pristav Teofil; tudi tega so takoj nato trdosrčno trpinčili na mučnem konjiču, končno pa umorili z mečem." To poročilo dopolnjujejo stara izročila, ki hvalijo na svetnici njeno zgledno deviško čistost, ljubezen do Boga in do ubogih pa tudi njeno modrost. Nobenega dvoma ni, da je Doroteja samostojna svetniška osebnost, izpričana po zelo starem življenjepisu, pozneje legendarno spremenjenem v spodbudno pripoved. Mučeniško smrt je pretrpela za časa cesarja Dioklecijana, najbrž leta 304.

Ime Doroteja je na Slovenskem bolj redko, znano pa je bilo že v srednjem veku. Druge znane oblike so: Dora, Dorica, Doris, Rotija pa tudi Tea, Teja.

Do prenove svetniškega koledarja po drugem vatikanskem koncilu je bil 12. marca god sv. Gregorja Velikega, papeža in cerkvenega učitelja, ki je umrl leta 604. Ko je veljal se stari "julijanski" koledar (ime je dobil po Juliju Cezarju), je bil njegov god ravno na prvi dan pomladi, po novem "gregorijanskem" koledarju (uvredel ga je papež Gregor XIII. leta 1582) je bil sv. Gregor pomaknjen za deset dni nazaj. V ljudskem mišljenju velja ta znameniti svetnik za začetnika pomladi. V tem času že pihljajo tople sapice, sonce si je opomoglo, ptički veselo žvrgolijo, ker čutijo pomlad v zraku. Odtod po vsem Slovenskem govorica, da se na današnji dan ptički ženijo. To je lepo izpovedal Oton Župančič v svoji pesnitvi Duma. Na Gregorjevo se odpre pomladansko delo. Ponekod je bil običaj, da so na ta dan "luč zanesli v vodo": v vodo so spuščali papirnate ladvice, v katere so postavili več prižganih svečk. Ta običaj se je najdlje ohranil v Kropi in Kamni Gorici. Od svetega Gregorja pa do svetega Mihaela (29. septembra) čevljarji, krojači in šivilje ne šivajo več pri luči, temveč samo pri dnevni svetlobi.

DAN DAROVANJA IN PRESADITVE ORGANOV

PLEMENITO IN VISOKO MORALNO DEJANJE

Prostovoljno združenje darovalcev organov (Associazione Donatori Organi-ADO) naše dežele in njen krajevni predsednik inž. Karlo Mučič sta nam poslala dopis, v katerem nas opozarjata, da bo v nedeljo, 25. t.m., Svetovni dan darovanja in presaditve človeških organov.

Ker gre pri Zdrženju za človekoljubna dejanja, je prav, da povemo kaj več o delovanju Zdrženja in o tem, kako je lani avgusta Janez Pavel II. spregovoril na svetovnem kongresu zdravnikov, ki opravljajo presaditve organov, ko je pred štiri tisoč zdravniki in vso svetovno javnostjo povedal, da so presaditve organov izjemna, plemenita dejanja, saj lahko nekemu podaljšajo, včasih celo rešijo življenje. Zato je potrebno vsa taka združenja podpirati in spodbujati tudi razvoj medicine v tem smislu.

V nedeljo, 25. t.m., bodo predstavniki Zdrženja darovalcev organov postavili stojnice po večjih mestih in osveščali ljudi. Danes je medicina tako napredovala na tem področju, da se lahko s presaditvami marsikateremu bolniku reši življenje. Danes je že skorajda rutin-

ska operacija presaditev jeter, ledvic, srca, pljuč, kostnega mozga, trebušne slinavke, očesne roženice, raznih tkiv, delov črevesja in celo posameznih okončin. Italija je žal še vedno skoraj na dnu presaditev organov, in to po eni strani zaradi zapletene zakonodaje, po drugi strani zaradi slabega delovanja zdravstvene službe, saj, recimo, v Italiji čaka vsako leto na presaditev ledvic po 40 tisoč bolnikov, opravijo pa samo dva tisoč presaditev. Samo tisti ljudje, ki so od blizu spoznali trpljenje ljudi, ki morajo vsak dan hoditi na dializo, da lahko živijo, vedo, kako pomembne so presaditve ledvic. Po drugih virih pa zve- mo, da je danes v Italiji na voljo samo 13,7 človeških organov na milijon prebivalcev za presaditev, v naši deželi pa 23. Evropsko povprečje je 17 organov na milijon prebivalcev.

Tudi zato se je Cerkev aktivno vključila v osveščanje ljudi na tem področju in bo 25. t.m. molila za bolnike, ki čakajo na presaditev, kot tudi za člane Zdrženja. K takim plemenitim dejanjem je potrebno ljudi stalno in povsod spodbujati.

V NOVI ŠTEVILKI REVIE COMMUNIO

KNJIGA VSEH KNJIG

Tudi v novi številki mednarodne katoliške revije *Communio*, ki jo izdaja Svet te publikacije pri Slovenski škofovski konferenci, je objavljenih veliko člankov ali drugačnih prispevkov, ki so aktualni predvsem za vernike, a tudi za t.i. laike. Osrednja tema vseh zapisov je razmišljanje o Svetem pismu (Stare in Nove zaveze), ki ga spričo pomembnosti in razširjenosti po vsem svetu imenujejo tudi knjigo vseh knjig. Pisari so znani cerkveni dostojanstveniki in druge ugledne osebnosti iz katoliškega sveta: kardinal John Henry Newman, Marija Župančič, Hans Urs von Balthasar, kardinal Walter Kasper, Andre Louf, Stefan van Calster, Origen, Elizabeta Broljih in Zmaga Kumer.

Navedli bomo najvažnejše misli, poudarke ali priporočila posameznih avtorjev zapisov o Svetem pismu, ki so del vernosti tudi katoličanov v Sloveniji in pri nas v zamejstvu. Kardinal John Henry Newman je, denimo, zapisal, "da sta odličnost in zaželenost Božjih darov nekaj, kar nam sveto pismo vedno znova stavi pred oči. Verniki okušajo in poznajo milosti evangelija, molijo, mislijo na Boga.

Zanje ne bo potreben noben dokaz, da je vera nekaj prijetnega; da, prijetnejša od česar koli, vredna, da se je držimo bolj kot vsega drugega - in neprijetna samo za tiste, ki niso verni". Marija Župan pa zatrjuje, "da je prav vsaka stran katekizma kakor obložena miza božje besede. Božja beseda v katekizmu pomeni v navdihnenih knjigah stare in nove zaveze zapisano Božje besedo. V Svetem pismu nam je Bog enkrat za vselej razodel vse; v njem so izpolnjene in uresničene vse Božje besede, celotno razodetje. Tako moramo brati katekizem".

Izreden poslušalec in razlagalec božje besede in vsestranski poznavalec človeške duhovne kulture Hans Urh von Balthazar piše, "da je Sveto pismo edinstvena knjiga na svetu. Še vedno velja Hieronimov stavek: Kdor ne pozna Svetega pisma, ne pozna Kristusa. To je knjiga, ki jo človeštvo najbolj bere, najbolj občuduje, najbolj zaničuje, a jo kljub prepovedim povsod išče in skrivaj vtihotaplja. Vsak njenih stavkov in črk je bil stokrat osumljen, kritiziran, relativiran. Čeprav Sveto pismo dejansko sploh ni knjiga, marveč sveženj iz dvain-

sedemdesetih povsem različnih spisov - pripovedi o pravnih, zakonikov, zgodovinskih, ljubezenskih pesmi, tožb proti Bogu, zbirke življenjskih modrosti, grozljivih pridig, pisem, vizij - je Sveto pismo vedno znova strnjeno tukaj kakor bronasti steber, kakor trdnjava, stokrat rušena in vendar nezavzetna. Rodovi se vedno znova naveličajo večno enakih besed, toda njihovi otroci spet željno in radovedno segajo po njem, ustanavljajo biblične krožke in spet začnajo meditirati ob njem".

Kardinal Walter Kasper pa je v prispevku z naslovom *Jesus Kristus - dokončna Božja Beseda*, ko je analiziral resnice in načela v Svetem pismu, tudi zapisal, "da je Bog po svojem bistvu vseobsegajoča in prese-gajoča realnost. Zato more biti Bog po svojem bistvu samo eden. Kdor priznava več bogov, ta ni razumel, kaj v resnici beseda Bog pove in kaj pomeni. Misel se da izraziti v obrazcu: Če Bog ni eden, ni nobeden".

Znani francoski duhovni pisatelj Andre Louf pa je v svojem prispevku, ki ga je prevedel Janez Zupet, zapisal tudi naslednje: "Melji svoje telo s postjo, dobrimi deli in bedenjem, melji svojo dušo s pazljivim branjem Svetega pisma, Božje

postave". Stefan van Calster, profesor katehetike in homile-tike na več katoliških teoloških fakultetah na Nizozemskem, v članku z naslovom *Beseda in homilija*, zatrjuje, "da je Gospod navzoč tudi v svoji besedi, tako da on sam govori, kadar se v Cerkvah bere Sveto pismo. Duhovniki morajo božjo besedo obračati na dejanske življenjske okoliščine, ne pa je razlagati le abstraktno". Podobnih tem s poudarjanjem evangelija in Boga se je v svojem zapisu lotil tudi Origen, eden najpomembnejših učiteljev zgodnje grške Cerkve. Sestra Elizabeta Broljih iz karmeličanskega samostana v Sori na Gorenjskem pa je zapisala, "da je od Boga navdihnjeno Sveto pismo koristno za pouk, za prepričevanje, za poboljševanje in za vzgojo v pravičnosti". Zadnjo številko slovenske izdaje mednarodne katoliške revije *Communio* zaključuje prispevek Zmaga Kumer z naslovom *Božja beseda - luč življenja*. V njem tudi opozarja, "da je Sveto pismo resda veljavno za vse čase, ker je Božja, ne človeška beseda. Toda komur je Sveto pismo samo knjiga vseh knjig, ki naj v lepi vezavi stoji na knjižni polici, temu vsebina ne bo pomenila dosti ali nič".

M.

IDIOT V POSTAVITVI MILETA KORUNA

IVA KORŠIČ

Slovensko stalno gledališče že vrsto let nudi v abonmajski sezoni poleg svojih uprizoritev tudi gostovanja gledaliških hiš iz Slovenije. S temi ponudbami SSG odstira zamejskim gledalcem zastor na ustvarjalno delo slovenskih dramskih hramov, ki imajo pač vsak svojo publiko s svojimi zahtevami, željami in pričakovanji. Tako tudi spremljevalci gledališkega življenja to stran meje lahko okusijo in spoznajo težnje velikih matičnih gledališč.

V ta okvir sodi gostovanje Slovenskega narodnega gledališča Drama, ki je potekalo od petka, 9., do ponedeljka, 12. t.m., v Kulturnem domu v Trstu, ko se je v tržaško dvorano - poleg italijanske - preselila tudi goriška publika, ker goriški dvorani spet nista bili kos široko zasnovanemu, sicer skoro golemu scenskemu prizorišču. Ob tem smo Goričani spet nekoliko grenko začutili podeželski pečat našega mesta.

Drama je gostovala s slovitimi tri-najstimi skicami iz romana F. M. Dostojevskega *Idiot*, kot ga je z gledališkim srcem prebral in za oder - po prevodu Janka Modra - "izseke" prečistil znani režiser Mile Korun s sodelavci, dramaturginjo Darjo Dominkuš, scenografo in kostumografo Janjo Korun, lektorico Majdo Križaj in drugimi, ki so sooblikovali zahtevno štiriurno predstavo. Resnici na ljubo moramo povedati, da le-ta ni bila naporna samo za igralce, ki so bili prisotni v ospredju odra kot akterji posameznih prizorov ali skic, v ozadju pa so sedeli še sami kot gledalci, pač pa tudi za občinstvo, ki se ne srečuje ravno vsak dan s tako obsežnimi predstavami. Moč uprizoritve je v besedi - to je drama dialogov, brez glasbe in brez svetlobnih iger -, kateri mora občinstvo

slediti s pozorno zbranostjo, drugače se pač vezna psihološka nit pretrže.

Premiera odrsko obdelanega pripovednega mozaika je bila 25. septembra leta 1999 v Ljubljani. Kritiki so posvetili veliko pozornost tej vrhunski postavitvi, ki je doživela veliko odmeva tudi pri publiku, predvsem pa odlične ocene na Borštnikovem srečanju 2000. Tu je delo poželo mnogo nagrad in priznanj, med katerimi se blesti Velika nagrada Borštnikovega srečanja za predstavo v celoti.

Tako markantno in igralsko številčno uprizoritev si gotovo lahko privoščijo le osrednje slovensko gledališče, ki razpolaga z mnogimi odličnimi igralci. Z njimi je Korunov pogumni podvig odrsko brezhibno zaživel, od največje do najmanjše vloge. Vse je bilo izredno dodelano, tako da se predstava odraža v vsej svoji uglajeni zbornosti, ko prikazuje večplastnost duševnega življenja in skrivnost človeške usode.

Igralci se v prvem prizoru pojavijo kot liki, stoječi v dolgi vrsti na vlaku; iz teh brezobličnih ljudi, katerih družbeni položaj lahko sicer že razberemo iz natančno zamišljenih in do pičice pretehtanih kostumov, se polagoma spreminjajo v celovite osebnosti, vsaka s svojim življenjem, hotenjem in mišljenjem. V naslednjih odrskih slikah se te podobe še jasneje izrišejo v gledalčevi zavesti, ki odkriva njihove vrline in napake ter jim zre naravnost v dušo; le-ta je pri nekaterih hudo izpričena. Ti "junaki" so pač zrcalo tedanje ruske meščanske družbe, ki zna biti prijazna, dobra, pa tudi plitva, prazna, pripravljena za denar kupovati oz. prodajati ljudi in čustva, pijančevati, se strastno zaljubljati in zakriviti nepopravljiva dejanja. V to družbo "pade" knez Miškin, ki je zaradi svojih epileptičnih napadov označen kot idiot, v resnici pa je "pozitivno lep človek", zaradi bolezni krhek, z otroško dušo, ki bi vsakomur odpustil in nikogar obsojal. Odličnemu Branku Šturbeju-Miškinu stoji nasproti Jernej Šugman kot bogataš Rogožin, cinik, pijanec, pa tudi nori zaljubljenec, ki je prepričan, da mu je zaradi denarja vse dovoljeno. Aleš Valič je imenitno karakteriziral njegovega "ponižnega slugo" Lebedeva, ki ga pač sile razmer pehajo v različna obnašanja. Z izpiljeno igro je prevzela Nataša Barbara Gračner kot zapeljiva Nastasja Filipovna, ki s svojo lepoto vzburja vročo pohotnost moških likov, a je tudi sama večkrat ranljiva in si želi iskrene ljubezni.

Zgoraj omenjene so le nekatere izmed suvereno izpeljanih igralskih stvaritev, ki so v režiji Mileta Koruna po ocenah žirije Borštnikovega srečanja "mnogoplastnost in razpršenost posamičnih usod zgostile v enkratni trenutek pesniške lepote in odrske čarobnosti".

pa je bila sovpadanje državnega teritorija z narodnostjo prebivalstva, ki je na njem živel. Narodne manjšine, ki so nastale zaradi neizvedljivosti tega načrta, pa so postale motilni dejavniki. V postnacionalni ali tranznacionalni integrirani Evropi pa vidi Moritsch rešitev manjšinskih nacionalnih problemov.

Zbornik je vsestransko zanimiv, ker so sestavki posvečeni zelo različnim področjem: od zgodovine in politično-volilne stvarnosti, šolstva, cerkvene ureditve in gospodarstva pa do prikaza koroške proze in poezije ter likovne umetnosti in glasbe. Avtorji so poleg profesorja Andreasa Moritscha še Teodor Domej, Jože Till, Avgustin Malle, Karel Smolle, Tina Bahovec, Valentin Sima, Janez Struz, Janko Ferck, Janko Zerzer, Feliks Bister in Igor Grdina. Najposebej omenim Grdinov sestavek, ker se z značilnim naslovom *Nekaj misli o Koroški kot slovenski boli* povsem razlikuje od ostalih. V njem zelo kritično ocenjuje poniglav odnos osrednjih Slovencev do koroških bratov "tužnega Korotana"; od poskusa osvojitve južne Koroške po prvi svetovni vojni ter začetkov državnosti v Kraljevini SHS in plebiscitne tragedije preko federativne družbe jugoslovanskih narodov do današnjih dni v samostojni Republiki Sloveniji.

Vsi sestavki so opremljeni z zelo obsežnim strokovnim aparatom in so zato zelo primerni tudi za poglobitev v najširšo stvarnost koroških Slovencev v preteklem stoletju pa do danes.

GORICA, GLEJ

V soboto, 10. t.m., je bila v komorni dvorani KC L. Bratuž predstavitev pesmarice *Gorica, glej*, ki sta jo obe organizaciji, Združenje cerkvenih pevskih zborov in Zveza slovenske katoliške prosvete v Gorici izdali kot rezultat skladateljskega zborovskega natečaja ob 1000-letnici Gorice. Večer je v imenu organizatorjev uvedel predsednik ZSKP Damjan Paulin, ki je v glavnem orisal pobudo za natečaj ob jubileju Gorice. Nato je Anka Černic prebrala motivacije za nagrade oz. priporočila za objavo skladb. Skupno je bilo poslanih 27 skladb. Nato je bilo na vrsti nagrajevanje, ko sta dva nagradjenca - Stanko Jerič in Patrick Quaggiato prejela nagradi, ki sta ju podelila predsednika ZSKP Damjan Paulin in ZCPZ Lojzka Bratuž. Sledil je nastop skladatelja Štefana Maurija, skupno s Pavletom Merkujem in Hilarijem Lavrenčičem člana žirije, ki je predstavil nagrada dela.

Sam natečaj sta razpisali ZSKP in ZCPZ že lansko leto. Decembra je bil znan njegov izid. Natečaj je predvideval pesmi za mešani, moški in ženski zbor (kategorija A) in za otroške ali mladinske zборе (kategorija B). Komisija je ocenila posamezne skladbe in ni dodelila nobene prve ali druge nagrade. Tretjo nagrado pa sta prejela Stanko Jerič (za skladbo *Gorica, vsa bela in spokojna*) na besedilo Prežihovega Voranca in Patrick Quaggiato (za

skladbo *Gorica, glej*) na besedilo Lukvika Zorzuta. Kot že omenjeno, je o izidu natečaja spregovoril skladatelj Štefan Mauri. V prostem govoru je primorski glasbenik globoko in obenem duhovito razčlenil dela, objavljena v pesmarici, ki so bila nagrada in priporočena. Med temi so dela Stanka Jeriča, Patricka Quaggiata, Borisa Vremšaka in Sama Vremšaka. Omenil je značilne poteze avtorjev, ki so tu objavljeni. Ne bomo tu navajali specifičnih analiz s strokovnega glasbenega vidika. Veliko je stvari, ki bi jih lahko povedali. Vsekakor pa gre za dela, ki so, vsako po svoje, dragocen prispevek naši glasbeni literaturi. Vsak avtor ima seveda svoj stil, svojo govorico, svojo glasbeno obzornje, kar se potem kaže v omenjenih delih. In prav s tega vidika je treba gledati na objavljene skladbe. Sicer pa sami, tudi veliki skladatelji, včasih ne uspejo presoditi lastnega dela. Tako je barvito omenil tudi Mauri, ko je navedel primer zelo znane Mozartove pesmi *Ave verum*. Salzburški skladatelj naj bi jo napisal na prošnjo domačega organista, rekoč da je to le nepomembna skladbica. Pevska skupina Musicum je potem zapela nagrado Jeričjevo skladbo. Pobuda za goriški zborovski natečaj je gotovo zelo uspešna. Poleg proslave letošnje tisočletnice Gorice je to vsekakor dragocen doprinos naši glasbeni kulturi.

AB

NA REŠETU

KJE JE KAŽIPOT?

Dobro blago se samo hvali, pravi slovenski pregovor, pa še Dober glas seže v deveto vas. Res, če je blago dobro, se glas o tem širi in kupec lahko seže po dobrem "blagu", pa naj bo to kruh, lak za lase, avto ali pa knjiga, predstava, film... Pri radijski ali televizijski oddaji pa tega kroženja informacij ni: ali oddajo vidiš oz.lišiš ali pa si jo zamudil. In čeprav je bila oddaja še tako dobra in bo odmev nanjo dober, ne bo pridobila niti enega poslušalca, če je samo enkrat na sporedu. Ne, na oddaje lahko opozorijo samo radijski delavci in to, preden gredo v eter. In prav seznanjanje poslušalcev oz. gledalcev z vsebinami oddaj je pomankljivo. Še celo navadnih tedenskih sporedov ni moč dobiti. Pred leti so objavljali sporede Radia Trst A Primorski dnevnik, tednika Katoliški glas in Novi list, pa tudi italijanski Radiocorriere je prinašal poleg italijanskih tudi slovenske sporede. Poleg tega je bila na sporedu tedenska oddaja, ki je opozarjala na posamezne oddaje. Če hočeš danes vedeti, kaj bo na sporedu slovenskega radia in televizije, imaš samo skop (in ne vedno točen) spored v Primorskem dnevniku ali pa prav tako telefonski Napovednik po radiu. Redko - in ne vem po kakšnem ključu - ima kaka oddaja krajšo predstavitev v tisku, redko kak urednik ali urednica pove kaj več o svoji oddaji v jutranjem sklopu oddaj iz studia z vami. Premalo, da bi poslušalci vedeli, kaj lahko pričakujemo od enigmatičnih napovedi: Obzornik, Glasbena skrinjica, Heureka... Enkrat sem že omenila, da bi bilo primerno, da bi bil napovedan tudi gost v studiu, na primer v oddaji Heureka ali Veš, svoj dolg. Pa tudi pri napovedih jutranjega sklopa oddaj iz studia z vami ali popoldanskega Mladega vala bi lahko spored malo bolj razčlenili - saj imata obe vsak dan svoje stalne rubrike in sodelavce - zakaj jih ne bi omenili in priklicali pozornost nanje? Zdi se mi, da se morajo danes tudi postaje za svoje poslušalce oz. gledalce boriti, pa ne samo s kvaliteto, ampak tudi z informiranjem o posameznih oddajah. Za ilustracijo naj dam dva primera iz prejšnjega ted-

na. Zanimalo me je, kaj bo na sporedu v soboto zvečer po televiziji, zdaj ko se je iztekla nadaljevanka o Primožu Trubarju. V Primorskem dnevniku preberem napoved: Karantanija. Kaj bo neki to? Tukajšnja produkcija? Produkcija iz Ljubljane? Zgodovinska oddaja? Kakšen ansambel? ... V soboto popoldne poslušam Mladi val, v katerem voditelj oddaje seznanja mlade o televizijskih programih ob koncu tedna. Gotovo bom zvedela kaj o Karantaniji, si misli. Ne! Voditelj oddaje sicer začne z napovedjo slovenskih televizijskih oddaj Deželnega sedeža RAI, a o Karantaniji razen imena ne pove ničesar... Potem pa na dolgo in široko predstavlja oddaje na vseh slovenskih in italijanskih televizijskih mrežah...

Brez pretirane radovednosti sem zvečer vseeno pokukala, kaj bi bila "Karantanija", in kmalu sem se začela kesati, da nisem oddaje snemala: Koroška televizija ORF je namreč pripravila poučen in izredno zanimiv zgodovinski prikaz in sprehod po sledeh nekdanje države Karantanije. Verjetno bi marsikateremu profesorju zgodovine oddaja prišla prav, da bi z njo popestril suhoparno učenje zgodovine iz knjig. Seveda - ko bi vedel zanjo...

Za nedeljo ob 12. uri je bil napovedan: Obzornik. Suh in splošen naslov, iz katerega se ni dalo sklepati, kaj me čaka: kaj dobrega ali slabega. Pa je bilo dobro, saj je bila na sporedu ponovitev čudovitega intervjuja, ki ga je pred štiri leti imela Erika Bužecan z operno pevko Ksenijo Vidali.

Mislil, da danes poslušalci ne poslušajo oddaj kar vseprek, ampak samo tiste, ki pritegnejo njihovo pozornost, bodisi zaradi tematike, sodelavcev, izvedbe, itd. Bolje je, da so opozorjeni na oddajo, še preden gre v eter.

Predstavljam si, da bi obširnejše napovedi oddaj predstavljale dodatno obremenitev za že tako obremenjene programiste. Pa vendar - ali ne bi bilo mogoče uvesti poleg Kažipota po diskotekah tudi Kažipot po radijskih in televizijskih oddajah naše postaje?

TEJ

MOHORJEVA ZALOŽBA CELOVEC, LJUBLJANA, DUNAJ 2000/2001

KOROŠKI SLOVENCİ 1900-2000

RAFKO DOLHAR

Nedavno sem dobil v roke zanimivo knjigo, ki jo je založila Mohorjeva družba v Celovcu. Naslov: *Koroški Slovenci 1900-2000*. Podnaslov: *Bilanca 20. stoletja*. Izdajatelj knjige je profesor Andreas Moritsch, ki je zborniku napisal tudi uvod in prvi sestavek: *Nacionalne ideologije na Koroškem*. To je zadnje delo poznane in prizadane koroškega zgodovinarja Moritscha. Kot sem pa zvedel po nekaj dneh, je to tudi njegovo poslednje delo. Smrt ga je namreč iztrgala iz snovanja in načrtov, 3. marca letos pa so ga pokopali v Črešnjah v njegovi rojstni Ziljski dolini. Tam se je rodil leta 1936. Ko je dokončal učiteljske v Celovcu, je nekaj let poučeval na koroških dvojezičnih solah, obenem pa na dunajski univerzi študiral geografijo, slavistiko in zgodovino. Zgodovini v najširšem pomenu besede se je nato posvetil najprej kot asistent na Inštitutu za jugovzhodnoevropske raziskave na Dunaju, od leta 1993 pa je bil redni profesor za zgodovino vzhodne in jugovzhodne Evrope na Univerzi v Celovcu. Zanimanje za ožji srednjeevropski prostor je pokazal že z doktorsko disertacijo, ki jo je posvetil Trstu in njegovemu zaledju. Odkar

je deloval v Celovcu, pa je postal prvi agitator za proučevanje zgodovine, etničnih konfliktov in ekonomskih vplivov na dogajanje v trnogradnem prostoru. V ta namen je organiziral tudi poletno zgodovinsko šolo v Bovcu, kjer so se srečevali in predavali avstrijski, slovenski in italijanski profesorji in študenti.

Tudi njegov zadnji trud, zbornik *Koroški Slovenci 1900-2000*, verno odraža njegovo pojmovanje raziskovanja zgodovine. Zbornik je namreč osmi zvezek zgodovinske serije Oddelka za zgodovino vzhodne in jugovzhodne Evrope na Univerzi v Celovcu in Doma prosvete Sodalitas v Tinjah na Koroškem. Serija zgodovinskih knjig ima pomenljiv naslov: *Unbegrenzte Geschichte - Zgodovina brez meja*. Zbornik na 290 straneh vsebuje dvanajst predavanj, ki so jih imeli strokovnjaki zelo različnih strokovnih profilov v Domu prosvete v Tinjah med novembrom 1999 in februarjem 2000. Ciklus predavanj je bil posvečen usodi koroških Slovencev v nacionalističnem 20. stoletju.

Že v svojem uvodnem sestavku profesor Moritsch označuje dvajseto stoletje kot nacionalistično, v katerem so za dinastičnimi državami nastale nacionalne države. Težnja teh držav

RAZSTAVI BOGDANA GROMA IN KLAVDIJA PALČIČA

TRST SE JE POKLONIL UMETNIKOMA

IVAN ŽERJAL

Konec prejšnjega tedna je v Trstu minil v znamenju odprtja dveh razstav priznanih slovenskih tržaških umetnikov. V petek, 9. t.m., so v palači Costanzi odprli razstavo del iz "ameriškega obdobja" Bogdana Groma, naslednji dan, v soboto, 10. t.m., pa so v razstavnih prostorih muzeja Revoltella odprli antološko razstavo del, ki so nastala v štiridesetletni dejavnosti Klavdija Palčiča.

Pobudo za Gromovo razstavo je dala tržaška občinska uprava, Palčičeva razstava pa je sad koordinirane pobude med občinsko upravo, muzejem Revoltella ter Slovensko kulturno-gospodarsko zvezo in Zvezo slovenskih kulturnih društev ob podpori dežele Furlanije-Juljske krajine in Fundacije Tržaške hranilnice. Do obeh razstav prihaja v času, ko se občinski upravi, ki jo je skoraj osem let vodil župan Riccardo Illy, izteka mandat, in pred-

stavljata tako sklenitev niza pobud Illyjeve uprave na kulturnem področju. O teh pobudah je podžupan in odbornik za kulturo Roberto Damiani dejal, da so imele dvojni cilj: po eni strani se je hotela ovrednotiti umetniška dediščina tako tržaškega kot tudi širšega srednjeevropskega prostora; po drugi strani pa je bil cilj tudi ta, da se tržaška kultura "deprovincializira", se pravi, da se Tržičan odvrne od tega, da se samo ukvarja s seboj in z lastno kulturo in da se zazre tudi v širši svet. Sicer je bilo odprtje obeh razstav tudi priložnost, da se je še enkrat poudarilo tako njihov simbolični pomen odložitve "presenetljivemu" (tako ga je imenoval podžupan Damiani) doprinosu Slovencev k vsesplošnemu razvoju Trsta kot tudi, da je bila poudarjena dosežena raven sožitja v obmejnem prostoru, za kar je najboljšo potrdilo predstavljala prisotnost slovenskega zunanjega ministra Dimitrija Rupla na obeh otvoritvenih slovesnostih.

Pri obeh razstavah gre, kot že rečeno, za pregled večdesetletne likovne dejavnosti Bogdana Groma in Klavdija Palčiča. Gromovo t.i. "ameriško obdobje" traja že več kot štirideset let, saj se je umetnik, sicer rojen leta 1918 v Devinščini, leta 1957 preselil v Združene države Amerike, potem ko je leta 1944 diplomiral na umetnostni akademiji v Benetkah in po drugi svetovni vojni razstavljal v Trstu (bil je najmlajši od skupine slovenskih tržaških likovnikov, ki so razstavljali v galeriji Scorpione), Ljubljani, Zagrebu, Beogradu, Pragi, Subotici in na Ptujju. Začetek njegove umetniške poti predstavljajo pretežno figurativna dela manjšega formata (nekaj le-teh smo imeli možnost videti pred leti na razstavi *Dualità-Dvojnost* v palači Costanzi in na Gromovi razstavi v Tržaški knjigarni), po preselitvi v ZDA pa se je posvetil likovnim stvaritvam velikega formata, še posebej kar se tiče kiparskih del, s katerimi je umetnik oblikoval urbana področja in prostore. Na tržaški razstavi, katere kurator je John De Fazio, ki je leta 1996 tudi uredil monumentalno Gromovo monografijo, in na kateri sta spregovorila kritika Luciano Perissinotto in Giulio Montenero, je poudarek sicer dan Gromovi slikarski dejavnosti (zlasti so tu zanimiva olja), kljub temu pa je prisotnih nekaj kiparskih vzorcev in nekaj fotografskih posnetkov večjih kiparskih del. Bogdan Grom pa je umetnik, ki se je sicer vživel v ameriško stvarnost in njeno izročilo, ohranil pa je tudi vez z rodnim krajem in lastne korenine, tako da je v njegovih delih rodni Kras vedno prisoten.

Razstava Klavdija Palčiča, ki je na ogled v muzeju Revoltella, pa je potovanje skozi različne cikle umetnikove več kot štiridesetletne dejavnosti (od 1959 do 2000) na likovnem področju, s posebnim poudarkom na njegovih slikarskih in grafičnih delih (naj omenimo, da so nekaj dni pred odprtjem razstave, v sredo, 7. t.m., v Trža-

FOTO KROMA

ški knjigarni predstavili novo Palčičevo grafično mapo s petimi sitotiskami).

Kot sta dejala kritika Zoran Kržišnik in Toni Toniato, ki sta tudi avtorja spremnih esejev v lepem katalogu, predstavlja Palčič s svojo umetniško individualnostjo specifičnost tega področja in njegovo odprtost novemu (Kržišnik je tu opozoril na kontaminacijo med Mediteranom in Severom). Izpostavljene so bile umetnikove glavne značilnosti, se pravi izživ, hojo po robu in avanturo duha. Palčič je umetnik, ki še vedno verjame v slikarstvo, v etično načelo slikarstva, in se v svojih delih prepušča ideji o meji kot kraju odprtosti in srečevanja različnosti.

S tema dvema pobudama se je Trst torej oddolžil vrhunskima slovenskima umetnikoma, ki predstavljata neločljiv del tržaške kulturne stvarnosti. Razstavo Bogdana Groma v palači Costanzi si bo mogoče ogledati do 1. aprila vsak dan od 10. do 13. ure in od 17. do 20. ure. Razstava Klavdija Palčiča v muzeju Revoltella pa bo na ogled do 1. maja vsak dan (razen ob torkih) od 9. do 19. ure.

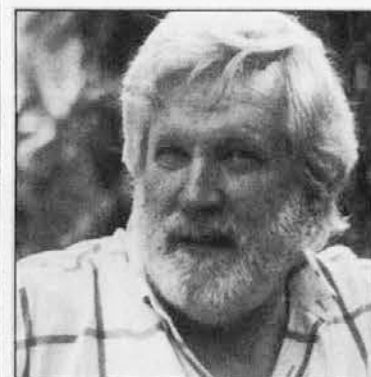
V ULICI MARGUTTA

ROBERT FAGANEL V RIMU

Goriški umetnik Robert Faganel bo v četrtek, 15. t.m., ob 18.30 praznoval, saj mu bodo v ulici Margutta 83/B, v znani ulici umetnikov v Rimu, odprli razstavo v likovni galeriji Il Saggiatore. O slikarju in njegovem delu bo spregovoril likovni kritik Italo Evangelisti, razstavi pa so dali lep in zgovoren naslov *Popotovanje* (In itinere).

Popotovanje zato, ker je razstava antološkega značaja, saj se bo Faganel predstavil s 30 slikami v tehniki olje na platno, 40 let družjenja z barvami in predvsem s krajino, ki ji je vse življenje ostal zvest. Faganel razstavlja v Rimu zlasti svoja značilna dela, ki so skoraj vsa uglašena na krajinsko tematiko; tako bo razstavljal veliko vedut iz Slovenije s kraško, z briško, vipavsko ter gorško tematiko. Ker pa gre za sicer skromen, a zgovoren pregled njegovega dela, bo predstavil tudi nekaj del iz svojih odmevnih ciklusov; po teh poznamo Roberta Faganela. Večkrat se je namreč podal na študijska potovanja po svetu in tako so nastali nizi imenitnih platen s Havajev, iz Severne Amerike, Afrike, s Kanarskih otokov itd. Njegovo zadnje, letošnje potovanje, ga je vodilo v Indijo in prav sedaj umetnik začne v ateljeju razvijati nov niz slik in akvarelov iz te čarobne dežele.

V galeriji Il Saggiatore bo Faganel predstavil platna večjega formata, v katerih bo zajeto vse njegovo ustvarjanje, od začetkov slikanja v Trstu do da-

nes, ko ustvarja v Gorici. O njegovem delu smo že večkrat pisali, prav pa je, če ponovimo, da njegovo slikarstvo odlikujejo izjemen občutek za naravne barve in svetlobno igro, resna in dovršena barvna kompozicija ter navidez preprosta, a zgovorna in dognana likovna govorica, ki temelji na občudovanju narave in dovršeni slikarski tehniki. Večina njegovih del sloni na realističnih izhodiščih slikarstva iz konca 18. stoletja in začetka 19., umetnik pa je svoje odlikovanje narave in ljudi nadgradil z vsebinami impresionizma, ekspresionizma ter tudi romantičnega realizma. Njegove slikarske kompozicije odlikuje dobra zasnova, ki temelji na prepričljivi risbi. Zvest figuraliki, naravi in človekovi umestitvi v njej je Faganel naslikal tudi nekaj temeljnih slik naše umetniške prisotnosti na Goriškem v minulem stoletju.

V Rimu se Faganel predstavlja kot član naše narodne skupnosti in tudi zato so svojo prisotnost na razstavi zagotovili predstavniki slovenskega veleposlaništva v Rimu in veleposlaništva republike Slovenije pri Sv. sedežu, saj so njegove lepe vedute slovenske pokrajine posredno tudi več kot dostojna reklama za našo lepo domovino. Prav gotovo pa si Faganel zaradi izjemnega likovnega opusa zasluži večjo pozornost in smo tudi zato veseli njegove razstave, ki ga bo predstavila širšemu krogu ljubiteljev likovne umetnosti.

O Robertu Faganelu, njegovi razstavi in o veliki monografiji, ki je pravkar izšla v treh jezikih (slo., it., angl.) in bo v kratkem predstavljena v Državni knjižnici v Gorici, bomo z veseljem še podrobneje poročali.

JUP

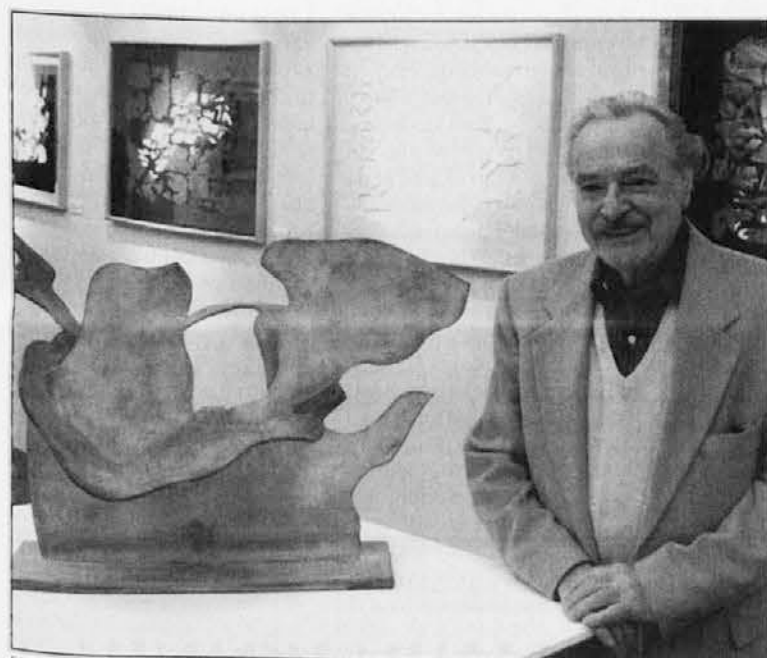

FOTO KROMA

NA TREH RAZSTAVIŠČIH V NOVI GORICI

PRELEPI NAMIŠLJENI SVET KLAVDIJA TUTTE

JURIJ PALJK

Še do konca meseca bo v Novi Gorici na treh prizoriščih na ogled pregledna razstava zadnjih likovnih del novogoriškega slikarja in zadnje čase zares vsestranskega likovnega umetnika Klavdija Tutte, ki ga dobro poznamo tudi v naših krajih, saj je pri nas že večkrat razstavljal.

Klavdij Tutta predstavlja v Novi Gorici zares zajeten opus zadnjih nekaj let, in to kar na treh likovnih razstaviščih: v Mestni galeriji, v likovni galeriji Artes ter v razstavnem paviljonu Hit v Hitovi poslovni zgradbi.

Jedro čudovite razstave Tuttovih likovnih del je vsekakor predstavljeno v lepi rotundi, v Mestni galeriji pod novogoriškim gledališčem. Mimogrede povejmo, da sedaj za Mestno galerijo skrbi izjemno pridna in delavna Pavla Jarc, ki se je z veliko vnemo "vrgla" na delo in rezultati so že tu, saj je Tuttova razstava samo kamenček bogatega mozaika delovanja te likovne galerije. Napisali smo, da je jedro razstave v lepi Mestni galeriji, in to pred-

vsem zato, ker bo gledalec vstopil v galerijo in ostal očaran, dobesedno začaran bo pred Tuttovimi živobarvnimi zadnjimi likovnimi deli. Fantastične barve in še enkrat lepe, tople, prepričljive barve in bikci in očke in "žvalce in živalce" in fantazija in namišljeni svet in še vse tisto, po čemer poznamo Klavdija Tutto in še kaj povrh vsega, bo gledalca dobesedno očaralo, saj se mu bo zavrtelo, ko bo omamljen hodil sredi velikanskega števila Tuttovih najnovejših del; med njimi so razstavljeni tudi nežni in lepo izbrani, v lepe kompozicije izbrani in sestavljeni akvareli nežnejših barvnih podtonov. To je potrebno videti! Namreč barve in Tuttov svet, v katerem prevladujejo močne, življenjske barve, od katerih tokrat omenimo vsaj življenju zapisano rumeno in od ljubezni do življenja prekipevajočo rdečo. In kaj nam Tutta pripoveduje? Svojo, že večkrat povedano, a nikdar dokončano pripoved o lepoti in o pravičnem svetu, ki ga vsakdo od nas nosi v sebi, če je v njem le ostalo kaj otroka!

V likovni in prodajni galeriji Artes, ki jo več kot zgledno vodi Dragan Abram, pa tokrat Klavdij Tutta prvič v naših krajih razstavlja svoja prepričljiva in izjemno elegantna kera-

mična dela, v katerih zaznamo umirjenost zrelega umetnika in seveda njegov posluš in smisel za lepo ter tudi uporabno. Njegove keramične vaze, krožniki in druge navidez (ne)uporabne lepe stvari, ki jih Klavdij Tutta razstavlja v galeriji Artes, nam predstavljajo umetnika, kakršnega doslej nismo bili še vajeni, saj za svoje lepo izdelane keramične predmete uporablja nežne barve, če seveda črno-sive tone lahko označimo s tem izrazom. Tudi na keramičnih izdelkih so prisotni Tuttovi liki, ki jih že poznamo iz njegovega bogatega likovnega opusa.

V Hitovem razstavnem paviljonu pa nam novogoriški umetnik tokrat predstavlja izbor lesenih, obarvanih predmetov, dejansko niz samosvojih barvnih umetniških del, ki gledalca prepričajo tako zaradi svojih nežnih, ovalnih in zaobljenih oblik kot tudi z nadgrajevanjem že itak bogate Tuttove likovne pripovedi.

Tudi ta likovna dela so topla, živobarvna in predvsem pa jih, tako kot vsa druga, odlikujeta notranja umetniška harmoničnost sodobnega likovnega izraza ter skladna in tiha Tuttova pripoved o zavezanosti življenju, kot da bi umetnik nenehno skušal gledalcu povedati na glas in prepričano: "Življenje je lepo in ga je vredno živeti, imeti rad!"

MANIFESTACIJE ČEZMEJNEGA PRIJATELJSTVA

DVAJSET PLODNIH LET ODPORTE MEJE

Občina Dolina se te dni intenzivno pripravlja na pomladansko izvedbo manifestacije *Odpote meje*, ki bi morala biti letos še posebno občutena in slovesna, ker poteka dvajset let od prve izvedbe.

Mejo med Italijo in takratno Jugoslavijo je skozi mejni prehod v Botaču, v dolini Glinščice, 22. marca 1981 prvič brez dokumentov prešlo več tisoč ljudi, kar je bilo za takratne razmere izreden dogodek.

Pobuda se je nato širila in dograjevala in so danes vanjo vključene vse občine iz Tržaške pokrajine ter občine iz Goriške pokrajine, ki jih pokriva ozemlje Kraške gorske skupnosti.

Po letu 1991 se zamisel *Odpote meje* udejanja med Občino Dolina in Občino Hrpelje-Kozina, ki sta lani tudi podpisali Sporazum o prijateljstvu, v katerem zavzemajo vrednote in načela *Odpote meje* glavno mesto.

Slavnostna prireditev ob 20. obletnici *Odpote meje* bo zato izmenično potekala v Dolini in Hrpeljah. V petek, 23. marca, bo slavnostni večer v Občinskem gledališču France Prešeren v Boljuncu, na kate-

rem bo kot častni gost nastopil zaslužni tržaški senator Fulvio Camerini, v soboto, 24. marca, pa bo enak slavnostni večer v Kulturnem domu v Hrpeljah, na katerem bo nastopil kot častni gost predsednik republike Slovenije Milan Kučan.

Poleg slovesnosti na območju občin Dolina in Hrpelje-Kozina pa bodo odpote meje še 7. aprila, ko bo na mejnem prehodu Cereje odpote meje med občinama Milje in Koper; 28. aprila bosta odpote meje imeli občini Sežana in Trst na mejnem prehodu Bazovica-Lipica; 6. maja bo mejni prehod Gorjansko-Mavhinje gostil odpote mejo med občinama Devin-Nabrežina, Zgonik in Komen; 13. maja bo na mejnem prehodu Repentabor odpote meje med občinama Repentabor in Sežana; isti dan pa bo odpote meje potekala tudi na Goriškem, in sicer med občinami Doberdob, Sovodnje in Miren-Kostanjevica na mejnem prehodu Opatje selo. 17. novembra pa bo zaključna slovesnost, ki jo bosta priredili občini Dolina in Hrpelje-Kozina.

DVE PREDSTAVI SSG ZA OTROKE

PALČEK TER MAČEK IN GALEBKA

Slovensko stalno gledališče je v prejšnjih dneh poskrbelo za kar dve predstavi za otroke. V nedeljo, 11. t.m., je sodelovalo na popoldnevu v okviru niza predstav Gledališkega vrtljaka, ki ga v Marijinem domu pri Sv. Ivanu prireja Radijski oder, s *Palčkom* bratov Grimm v odski priredbi Miroslava Košute in režiji Marka Sosiča. V ponedeljek, 12. t.m., pa je v Ljudskem domu v Trebčah za

tamkajšnje osnovnošolce priredilo premiero odrske postavitve znane mladinske pripovedi čiljskega pisatelja Luisa Spulveda *Zgodba o mačku*, ki je naučil galebko leteti. Delo je prevedla Blažka Muller Pograjc, režiral Marko Sosič, v vlogah mačka Zorbas, galebke Srečke in drugih protagonistov zgodbe pa nastopa sijajni Janko Petrovec (na sliki).

DR. ANGEL KOSMAČ MONSINJOR

Že 28. januarja, na praznik sv. Tomaža Akvinskoga, je bila v Vatikanu podpisana odredba, po kateri je bil dr. Angel Kosmač, župnik v Ricmanjih ter priljubljeni kulturni delavec in zagovornik edinosti med kristjani, imenovan za monsinjorja. Imenovanje mu je uradno izročil tržaški škof Evgen Ravignani na srečanju Duhovske zveze v sredo, 7. t.m. (stari praznik sv. Tomaža Akvinskoga). Ob tem pomembnem imenovanju dr. Angelu Kosmaču čestitata tudi uredništvo in uprava Novega glasa.

TRŽAŠKI ŠKOF IN GORIŠKI NADŠKOF MED SLOVENC

V nedeljo, 11. t.m., sta bila tržaški škof Evgen Ravignani in goriški nadškof Dino De Antoni med slovenskimi verniki. Škof Ravignani je daroval slovensko mašo v župnijski cerkvi sv. Mohorja in Fortunata v Rojani, kjer se je mudil na rednem pastirskem obisku, škof De Antoni pa se je podal v Mavhinje, kjer je blagoslovil sliko blaženega Antona Martina Slomška, ki bosta odslej krasili notranjost župnijske cerkve sv. Nikolaja v Mavhinjah in kapele sv. Cirila in Metoda v Cerovljah.

KONČNO POSTAVILI SPOMENIK PADLIM IZ ŠKEDNJA, SV. ANE IN KOLONKOVCA

SPOMENIK JE OBELEŽJE MIRU, SOŽITJA IN PRIJATELJSTVA

MATJAŽ RUSTJA

Po petih desetletjih prizadevanj in trmatega vztrajanja stoji na Istrski ulici pri mestnem pokopališču spomenik padlim v NOB iz Škednja, Sv. Ane in Kolonkovca. Izpolnila se je torej ena izmed treh želja, ki še pričakujejo ustrezno rešitev, da bi se končno primerne oddolžili ljudem, ki so nam zapustili boljši jutri. Da bo mozaik popoln, čakata na primerne ureditve še obeležje Bazoviškemu junakom in park spomina na openskem strelišču. Tako se je glasil uvodni del posega predsednika Odbora za postavitev spomenika Andreja Berdona. Spomenik pri Sv. Ani, ki ga je Tržaški občini podaril Odbor, je nastal pod strokovnim vodstvom direktorja Mestnih muzejev za zgodovino in umetnost Adriana Dugulina. Načrt je podaril arh. Luciano Celli, lovorjev list pa je izdelal kipar Piero Maruccci. "Obeležje miru, sožitja in prijateljstva!", je poudaril Andrej Berdon, "da bi ne bil le poklon žrtvam za svobodo, a da bi se ob njem mladi rodovi spraševali, kdo so bili in zakaj so padli tisti, katerim je spomenik posvečen. Preko življenjskih zgodb mož in žena, ki so jim bili podobni in ki so žrtvovali svoja mlada življenja, bodo lahko bolje dojemali zgodovino naših krajev in bili boljše pripravljeni na ustvarjanje vse trdnjše in plodnejše sožitja." Spomenik je iz kraškega kamna in fliša, ki v valovanju spominja na naše morje in na zemljo, ki je rodila upor; zid spomina in ponosa pa krona bronast lovorjev list, ki nas že od antike opominja na junaštvo in ideale padlih junakov.

V nedeljo, 11. marca, se je na slovesnosti ob odkritju spomenika zbrala velika množica ljudi, domačinov in vseh tistih, ki so razumeli pomen takega dejanja. Nedeljsko jutro so obogatili ženski pevski zbor Ivan Grbec iz Škednja pod vodstvom Mirjane Gvozdenac, tržaški partizanski pevski zbor pod taktirko Pie Cah, slavnostni govornik pesnik Miroslav Košuta, zgodovinarica (spregovorila je v italijanščini) Marina Rossi iz Škednja in domači učenci s priložnostno mislijo. V imenu tržaškega škofa je spomenik blagoslovil škedenjski župnik Dušan Jakomin. V krajšem nagovoru je poudaril plemenito žrtvovanje življenj v imenu višjih idealov in obenem spomnil, da je med padlimi domačini tudi duhovnik Mirko Vecchiet. Predstavniki borčevskih organizacij, civilne družbe in raznih zamejskih in matičnih društvenih realnosti so pred zaključkom slovesnosti položili vence in odeli spomenik v res praznično obleko. Slavje je povezoval Pavel Volk.

Zgodovinarica Marina Rossi je pogledala v zgodovinsko dogajanje predvojnih in vojnih let, ko se je začel razvijati odpor proti nacifašizmu. Razvijala se je mreža javk, skrbno pripravljenih zatočišč, delovala je tudi tiskarna, šola in vsestranska angažiranost prebivalstva, slovenske in italijanske narodnosti. O tem priča žrtvovanje več kot 120 padlih.

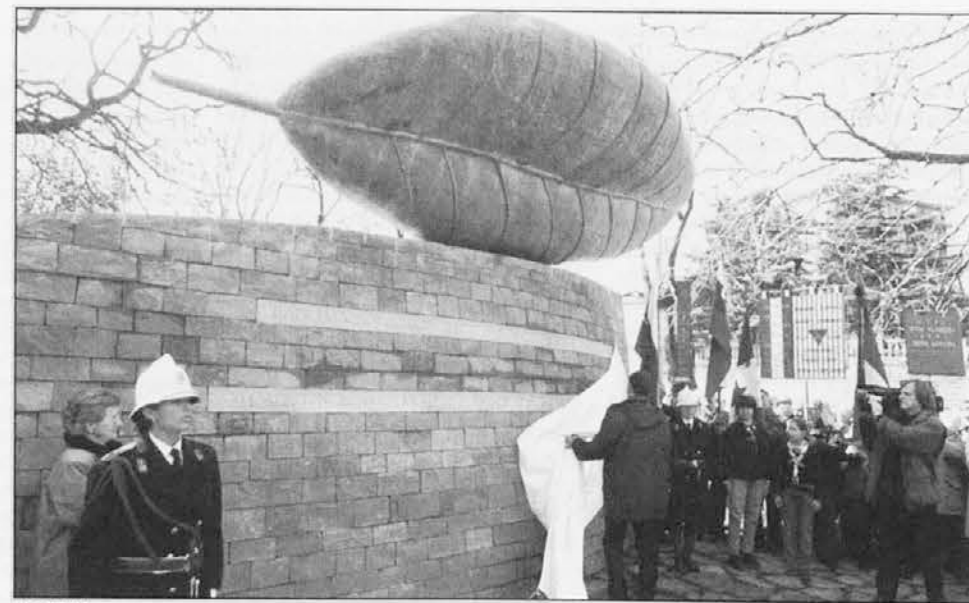

FOTO KROMA

valstva, slovenske in italijanske narodnosti. O tem priča žrtvovanje več kot 120 padlih.

"Dan je v nas prelep, da bi deževalo, dan, ki smo ga čakali dolgo, odločno predolgo, dan, ki smo ga dočakali. Le da smo za trideset ali štirideset let prestari", je v uvodnih besedah dejal slavnostni govornik Miroslav Košuta. Nekoč so kraljevale v tem mestnem predelu slovenske vasi, ki pa so žal danes izgubile oblike slovenstva in vaškega življenja. Pogoltnila jih je urbanizacija in tok zgodovine, ki vse bolj spreminja podobo slovenske prisotnosti v tržaškem zamejstvu. Nekoč pa je nudila pozicija Škednja, Sv. Ane in Kolonkovca idealno kritje za upor, saj so svobodoljubi našli lahko pot v mesto in iz njega.

Našemu človeku pa se je pridružila še vrsta italijanskih demokratov od vsepovsod (npr. iz Barija ali Barlette), ki so se postavili na stran pravice ter z ramo ob rami iskali uničenje nacifašizma in zmago svobode. Plamen upora je zagorel že jeseni 1941.

Končno se torej ozračje v našem mestu spreminja, čeprav je še mnogo slepih, ki ne vidijo, nekateri celo nočejo videti, da bi tako potvarjali zgodovino. Še vedno je vihanje z zastavo nazadnjaštva zelo donosen posel. "A kolo zgodovine se le spreminja", je poudaril Košuta in nadaljeval, da o tem imamo že nekaj dokazov, "dogodkov, drobnih lučk, med katerimi na tem zjasnjem nebu izstopa odobritev globalnega zaščitnega zakona kot

zvezda severnica: odslej bomo za svojo plovbo imeli vodilo!" Zaščitni zakon je začetno poglavje naše nove zgodovine, katere smo sami akterji. "Ni ne zakona ne dekreta ne božje zapovedi, po kateri bi lahko preživeli, če v nas usahne življenjska sila, če nam zmanjka limfe iz korenin, ki morajo biti krepko zaraščene v rodni grudi in v zavesti, da smo, kar smo, a to smo na svoji zemlji, odprti do bližnjega in bližnjim odprti" ... pa povezani in složni v izbirah, ki odločajo o razvijanju in utrjevanju naše slovenske manjšine. "Nujni sta enotnost in enovitost. (...) Potrebni smo ljudi s širokim obzorjem, čutečim srcem in prodornim pogledom v bodočnost."

DSI / PREDSTAVITEV KNJIGE DOTIK SMRTI MARIJANA TRŠARJA

O DOŽIVLJANJU VOJNIH IN POVOJNIH GROZOT

Dotik smrti; to je naslov knjige spominov akademskega slikarja Marijana Tršarja, ki je pred kratkim izšla pri založbi Nova revija v Ljubljani in ki so jo predstavili v ponedeljek, 12. t.m., na rednem tedenskem večeru Društva slovenskih izobražencev v Trstu. Na večeru, ki ga je vodil Ivo Jevnikar, sta bila prisotna še avtor in pisatelj Jože Snoj, ki je knjigo predstavil, poleg njiju pa še predstavnik založbe Tomaž Zalaznik. Ob tej priložnosti so tudi odprli razstavo Tršarjevih likovnih prikazov taborišč v Gonarsu in na Teharjah, kjer je bil zaprt. Razstava bo na ogled ves ta teden.

Knjiga *Dotik smrti* vsebuje namreč Tršarjeve spomine na grozote, ki jih je med drugo svetovno vojno in po njej doživel v treh taboriščih: ustaškem v Zagrebu leta 1941, fašističnem v Gonarsu leta 1942 in komunističnem na Teharjah leta 1945. Tršarja poznamo sicer kot likovnika in profesorja likovne umetnosti v Ljubljani, kot je na ponedeljkovem večeru poudaril Jože Snoj, pa je tudi mož peresa, tako da je knjiga *Dotik smrti* hkrati literatura in dokument. Tršar, je dejal Snoj, je

FOTO KROMA

oral tri načine prebivanja v taboriščih.

Ponedeljkovo srečanje je predstavljalo tudi priložnost, da se je občinstvo, ki je v Peterlinovo dvorano prišlo v lepem številu, razgovorilo z avtorjem, ki je udeležencem večera posredoval še dodatne podrobnosti in izkušnje iz taboriščnega življenja, pa tudi podal osebne spomine na nekatere umetnike, s katerimi je takrat prijateljeval, kot npr. na pesnika Franceta Balantiča in Ivana Hribovška. Poleg tega je Marijan Tršar podal tudi svoje gledanje na vprašanje sprave med Slovenci: do le-te, je dejal, mora priti na podlagi resnice.

Sprava je namreč ugotovitev lastne krivde in odpuščanje krivde nasprotnika, zato ne more sloneti na laži, ki prej ali slej pride na dan. Omeniti pa velja tudi stališče, ki ga je zavzel Jože Snoj in po katerem bi morali za ugotavljanje vzrokov tako krute bratomorne vojne med Slovenci ne samo preučevati dogajanje v letu 1941, ampak iti tudi precej nazaj, za dvesto oziroma tristo let, v slovensko zgodovino, saj se je v polpretekli zgodovini podrla predstava o pobožnem, pridnem in krotkem slovenskem narodu, saj se je le-ta izkazal za ravno nasprotnega.

ZAČETEK REVIE PRIMORSKA POJE TUDI NA TRŽAŠKEM

PRED ŠTEVILNIM OBČINSTVOM ZAPELO PET MOŠKIH ZBOROV

Tudi v zamejstvu se je konec prejšnjega tedna pričela vsakoljetna priljubljena revija *Primorska poje*. Prvi tržaški in hkrati zamejski koncert v okviru te revije je bil v soboto, 10. t.m., v Marijinem domu v ul. Risorta v Trstu, udeležilo pa se ga je veliko število poslušalcev, ki so pozorno sledili sporedu in s toplim in navdušenim ploskanjem nagradili nastopajoče.

Sobotni tržaški koncert, ki ga je priredila Zveza cerkvenih pevskih zborov (ostali soorganizatorji revije so, kot vsako leto, še Združenje pevskih zborov Primorske, Zveza slovenskih kulturnih društev Trst-Gorica-Videm in Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice) v sodelovanju s Slovenskim pevskim društvom od Novega svetlega Antona, je bil v znamenju moških zborovskih in vokalnih sestavov, saj je odpadel napovedani nastop Dekliškega zbora Devin. Prvi je na oder stopil Moški pevski zbor Lijak z Vojgrskega pod vodstvom Marija Pavlice. Sledil mu je MoPZ Košana, ki ga vodi Alojz Boštjančič, za njim pa se je občinstvu z živahnim programom predstavil Lovski pevski zbor iz Dekanov pod vodstvom Anto-

FOTO KROMA

na Baloha. Sobotni koncertni spored sta zaključila vokalna skupina Chorus 97 iz Mirna pod vodstvom Damijane Čevdek in Komorni moški zbor Izola pod vodstvom Walterja Lo Nigra.

Lahko rečemo, da številni ljubitelji zborovskega petja, ki so v soboto kljub ne ravno ugodnemu vremenu dodobra napolnili dvorano Marijinega doma v ul. Risorta, niso ostali razočarani. Zbori, ki so obliko-

vali koncertni spored (le-tega je povezovala Marija Ščuka Kerže, medtem ko je prisotne pozdravil tudi vodja Slovenskega pastoralnega središča msgr. Marij Gerdol), so namreč dokazali solidno pripravo in gotovost na odru, tako da je spored potekal tekoče in sproščeno. To velja zlasti za zaključni nastop izolskega moškega zbora, ki je dodatno potrdil že doseženo kakovostno raven, za-

radi katere ga uvrščamo med najboljše zборе na Primorskem in v Sloveniji nasploh. Koncert pa je dokazal tudi neprecenljivo poslanstvo Marijinega doma v tržaškem mestnem središču, ki je ne samo duhovno središče za slovenske vernike, ampak tudi pomembna kulturna in narodnoobrambna postojanka za celotno slovensko prebivalstvo Trsta.

no izplačane, tako da bo mogoče kupiti novo numizmatično literaturo. Glede tega so prisotni izrazili željo, da bi si društvo nabavilo nekaj več knjig o starih rimskih kovancih, saj jih marsikdo zbira, a ni na voljo dovolj kakovostnih katalogov in publikacij. Z grškimi novci pa je trenutno društvena knjižna zbirka že dovolj bogata. Razveseljivo je, da se je društvu približalo tudi nekaj novih članov.

O bodočem delovanju so udeleženci občnega zbora menili, da bi moralo potekati po že utečenih tirih. Priredili naj bi torej vsaj dva celodnevna izleta, glede krajev pa ni bilo še dokončnih predlogov. Okvirno so se tudi zmenili, kdo bi se udeležil mednarodnega numizmatičnega srečanja v Ljubljani. Veliko govora je bilo o posebnem projektu, ki si ga je društvo zamislilo v zvezi s tisočletnico prve pisne omembe Gorice. Še vedno jim ni uspelo postaviti skupinske razstave, na kateri bi predstavili razvoj denarja od začetkov do danes, in bi tako širšo javnost opozorili na društvo samo in na numizmatiko nasploh. Ta načrt pa spada med večje podvige, a člani so prepričani, da bi bila taka razstava odlična način, da bi širili znanje in kulturo o denarju, ki je nekoč krožil po naših krajih, in posredno seveda tudi o zgodovini teh krajev.

Po uradnem delu občnega zbora je seveda ostalo dovolj časa, da so se udeleženci sproščeno pogovarjali o najrazličnejših pogledih v numizmatiki. O bodočem delovanju in o pobudah Slovenskega zamejskega numizmatičnega društva Janeza Vajkarda Valvasorja pa bodo člani sproti obveščali javnost.

OBVESTILA

SLOMSKO DOM Bazovica vabi v 16. t.m., ob 20.30 k ogledu filma in pogovoru o naslednjih temah: *Katere težave srečujemo pri veri v posmrtno življenje? Zakaj je tako težko za nekatere verovati v onstranstvo? Zakaj sta ljubezen in molitev edini sredstva komunikacije s pokojniki?*

SLOVENSKO STALNO gledališče. Anton Tomaž Linhart, *Ta veseli dan ali Matiček se bo uožen* (v primorskem narečju). Režiser Vito Taufer. Vrtoglava komedija za vse čase. V petek, 16. t.m., ob 20.30 red E (zadnja predstava z italijanskimi podnapisi).

SLOVENSKO STALNO gledališče. Boris Kobal, *Allegro... ma ne preveč*. Kabaretna monodrama v interpretaciji Borisa Kobala, glasba Miran Košuta. V nedeljo, 18. t.m., ob 17.30. Rezervacije sprejemamo do petka od 10. do 14. ure, tel. št. 040 362542.

PRAZNOVANJE SVETEGA Jožefa v Ricmanjih od 18. do 20. marca. Nedelja, 18. marca: ob 11. uri nedeljska sv. maša s petjem (pojeta OPZ iz Doline in domači ženski zbor pod vodstvom Marije Šturman); ob 15. uri sv. križev pot in blagoslov z Najsvetejšim; ob 17. uri večerna sv. maša ksv. Jožefu. Ponedeljek, 19. marca: praznik sv. Jožefa. Ob 9.30 romarska sv. maša; ob 11. uri slovesno somaševanje, poje domači zbor ob sodelovanju pevcev od drugod; ob 15. uri litanije sv. Jožefa in blagoslov; ob 17. uri večerna sv. maša in sklep praznovanja. Ob tem bo v nedeljo, 18. marca, ob 16. uri v cerkvi v Ricmanjih orgelski koncert Roberta Velasca. Po obredih pa bo v starem župnišču na ogled stalna etnografska razstava.

NA PRAZNIK sv. Jožefa, 19. t.m., bosta v cerkvi sv. Jožefa v Seslanskem zalivu dve sv. maši: ob 10. uri bo slovenska sv. maša in ob 18. uri bo dvojezično somaševanje vodil upo-

MSGR. MARIJANU ŽIVICU V SPOMIN

Spomini se vrstijo drug za drugim na težka povojna leta, ko ste bili imenovani za župnika v naši lepi vasi Bazovica! Vsi smo bili mladi in polni dobre volje do dela na vseh področjih. Delo doma ali v cerkvi je vedno spremljalo vesela pesem in družabnost. Mnogo ste napravili in pustili bodočim rodovom. Hvala Vam! Se Vas bomo spomnili v naših molitvah in gotovi smo, da tudi Vi boste prosili za nas pri Nebeškem Očetu. - SANDRA MAHNIČ MOČNIK

RADIJSKI ODER - ŽUPNIJA SV. ROKA V NABREŽINI
vabita na meditativni recital

ECCE HOMO

v nedeljo, 18. marca, ob 17.30, v župnijski cerkvi v Nabrežini *Križev pot* Ljubke Šorli Bratuž ter novelo *Rože za gobavca* Borisa Pahorja bodo podali udeleženci Natečaja lepe govornice pod vodstvom Matejke Peterlin in Jožeta Faganela. Pesmi skladatelja Lojzeta Bratuža bo pod vodstvom Janka Bana pel zbor Sv. Jernej z Opčin.

MOŠKI ZBOR FANTJE IZPOD GRMADE, OTROŠKI ZBOR LADJICA in ŽENSKI ZBOR DEVIN
prirejajo

SREČANJE S PISATELJEM ZORKOM SIMČIČEM

Večer bo v nedeljo, 18. t.m., ob 17. uri na sedežu devinskih zborov.

kojeni goriški nadškof p. A. V. Bommarco. Vabljeni!

DRUŠTVO SLOVENSKIH izobražencev vabi v ponedeljek, 19. marca, ob 20.30, v Peterlinovo dvorano v ul. Donizetti 3 na srečanje z dr. Francetom Arharjem, guvernerjem Banke Slovenije, ki bo govoril na temo *Etika in ekonomija*. Vabljeni!

DRUŠTVO HOSPICI prireja 30. t.m., ob 17. uri na pedagoškem liceju Slomšek izobraževanje prostovoljcev. Prijavite se lahko na tel. št. 040 631203 (Slovensko dobrodelno društvo) vsak četrtek od 16. do 18. ure, 040 370846 (Slovenska prosveta) vsak delavnik v dopoldanskem času (fax 040 633307), za dodatne informacije pa na tel. št. 040 421880 (Branka Sulčič).

DAROV

ZA NOVI glas: Matija Hrvatini 50.000 lir.

ZA ŽUPNIŠČE v Sočergu: v spomin na msgr. Marijana Živica daruje brat Luciano 150.000 lir; v isti namen daruje Severina Sacolich 100.000 lir.

ZA CERKEV na Pesku: v spomin na dolgoletnega župnika g. Marijana Živica: družina Racman, Draga 33, 50.000 lir; Zofka in Mario 50.000; Slavka Šojer 50.000; Marija, Draga 2, 50.000; družina Micali, Draga 17, 100.000; družina Ferfoglia, Draga 38, 100.000 lir.

NAMESTO Cvetja na grob pokojnika prijatelja in sosedoma Pinu Marsiču in msgr. Marijanu Živicu daruje družina Korsič od Sv. Ivana v Trstu 150.000 lir za postavitev spomenika Ubaldu Vrabcu na njegovi rojstni hiši v Trstu.

ZA SLOVENSKO Vincencijevo konferenco: v spomin na drago Lauro darujeta Neda in Martin 1.000.000 lir; v spomin na drago teto Lauro darujejo nečakinja in nečaki z družinami 1.000.000; v isti namen darujejo Vera Lozej in Marica Zupancič 100.000, Marko in Marija 100.000, Majda in Aleksander Cergol 50.000, družina Simčič 100.000 lir.

ČESTITKE

Zveza cerkvenih pevskih zborov iskreno čestita **DR. ANGELO KOSMAČU**, župniku v Ricmanjih, obvisokem cerkvenem imenovanju. Novemu monsignorju želimo veliko zdravja in moči, da bi še dosti dobrega naredil za svojo faro in celotno našo skupnost.

OBČNI ZBOR NUMIZMATIČNEGA DRUŠTVA J.V. VALVASOR

PRIZADEVANJE ZA ŠIRJENJE ZNANJA O NUMIZMATIKI

MITJA PETAROS

V četrtek, 1. marca 2001, je potekal redni občni zbor Slovenskega zamejskega numizmatičnega društva J.V. Valvasorja. Udeleženci so se zbrali na Opčinah v gostili Veto, ker pač ni bil še rešen problem stalnega sedeža društva in ker

so se raje srečali v prijaznem okolju, da ne bi bili vedno na domu kakega člana.

Občni zbor je bil delovne narave (oz. ni bilo predvidenih volitev za novi upravni svet, saj ni še zapadel rok sedanjim odbornikom). Najprej je predsednik Andrej Štekar prebral poročilo o delovanju društva v

preteklem letu. Ugotavljal je, da so člani društvu blizu in da vsak po svojih močeh prispeva, da bi se širilo znanje o numizmatiki. Tako sta bila lani organizirana dva izleta z zgodovinsko tematiko, in sicer v Čedad in Oglej, kjer so si ogledali razstavo o Oglejskem patriarhatu, saj je dobrih tristo let koval lastni denar, ki je imel velik pomen za ekonomski razvoj Furlanije, Primorske in tudi Kranjske, ter v Slovenski narodni muzej v Ljubljano na razstavo *Od Rimljanov do Slovanov - prebivalci na Slovenskem ozemlju med 5. in 10. stoletjem*. Bolj ali manj redno so se udeleževali tudi numizmatičnih srečanj v Ljubljani, Trstu in Vičenci. V razne revije so člani pisali o numizmatiki (naj omenimo *Mladiko*, *Numizmatični vestnik*, *Numizmatične novice* in ital. *Cronaca Numismatica*). Najprej so za Radio Trst A pripravili oddajo o delovanju društva, nato pa jim je uspelo, da so pripravili tudi celo serijo oddaj o tej tematiki, ki ni še zaključena, saj bodo na sporedu vsaj še tri oddaje). Predsednik in tajnik Florindo Carli sta osnovnošolskem predavala o numizmatiki in otrokom tudi podarila nekaj starih rimskih novcev, tako da so lahko sami začeli z zbiranjem in ugotavljanjem, kakšen je bil nekoč denar. Učenci so bili zelo prijetno presenečeni in dokaj radovedni na totematiko, ki jih je očitno zanimala. Po predsedniškem poročilu je blagajnik Stojan Sosič opisal, kakšno je finančno stanje društva. Z zadovoljstvom je opomnil, da so članarine dokaj red-

PREŠERNOVA PROSLAVA V MILJAH

PREDSTAVILI SO KNJIGO KILJANA FERLUGE

FOTO KROMA

V petek, 9. t.m., je v gledališču Verdi v Miljah bila proslava dneva slovenske kulture, ki sta jo priredila Društvo Slovencev miljske občine in zbor Jadran v sodelovanju z miljsko občinsko upravo in Zvezo slovenskih kulturnih društev.

Slovesnost, ki je privabila v miljsko gledališče lepo število ljudi, so oblikovali domači zbor Jadran pod vodstvom Martine Vodopivec, otroci vrtca in

učenci osnovne šole Albin Bubnič ter Mešani pevski zbor Gallus-Resonet pod vodstvom Janka Bana. Pozdravni nagovor imel predsednik DSMO Jurij Vodopivec, pozdrav občinske uprave pa je prinesel miljski podžupan Italico Stener. Glavni dogodek večera pa je vsekakor bila predstavitev knjige Kiljana Ferluge *Med svojimi in tujimi ljudmi*.

8. MARCA PRI ŽUPANU IN POLICIJSKI UPRAVI

NOVI GORIŠKI KVESTOR V NOVI GORICI

Iz kabineta župana mestne občine Nova Gorica Črtomirja Špacapana so sredstva javnega obveščanja obvestili, da je novi goriški kvestor dr. Salvatore Mulas 8. marca obiskal Novo Gorico. Župan mu je obrazložil vlogo in načrte, ki naj Novo Gorico še bolj povežejo s sosednjo Gorico in goriško pokrajino v Italiji. Pri tem občinski upravitelji upoštevajo nove razmere, ki bodo nastale s sprejemom Slovenije v EU, ko bo meja med državama izgubila sedanjo vlogo. Kvestor in župan sta soglašala, da poizkusi nezakonitega prehajanja državne meje na Goriškem povzročajo probleme tudi policijama obeh držav, zato bodo sodelovanje med njima še okrepili. Kvestor

je obiskal tudi policijsko upravo v Novi Gorici, kjer sta si z direktorjem Jakobom Čeferinom izmenjala mnenja o sodelovanju med policijama v Novi Gorici in v Gorici.

Kvestor Mulas, ki je po rodu Sardinec, prihaja v Gorico iz Turina, kjer je bil šest let na čelu letkega oddelka. Njegovo delovanje je bilo uperjeno predvsem v obvladovanje nezakonitih dejavnosti med tujimi priseljenci. Pred tem pa je opravljal vrsto dolžnosti v različnih krajih po Italiji. Njegova prva velika obveznost na novem delovnem mestu v Gorici je dejansko nastopila že ob manifestaciji, ki je potekala na meji in ki se je s pomočjo slovenskih kolegov srečno iztekla.

ZDRUŽENJE CONCORDIA ET PAX SE JE URADNO PREDSTAVILO

VAŽEN POSVET O SPRAVI

ANDREJ BRATUŽ

FOTO BUMBACA

V petek, 9. t.m., je bil v dvorani goriškega pokrajinskega sveta zanimiv posvet, ki ga je organiziralo Zdrženje Concordia et Pax (Sloga in mir), ki združuje vrsto duhovnikov in laikov med Gorico in Novo Gorico. Zdrženje deluje že nekaj časa, vendar je bil to prvi javni nastop. Večer je uvedel tajnik združenja Franco Miccoli, ki je tudi orisal namen tega večera. Zdrženje je pred tem imelo že nekaj pomembnih manifestacij tu in onstran meje, tako npr. lansko jesen v Logu pri Vipavi, ki sta se ga udeležila tudi koprski škof msgr. Pirih in goriški generalni vikar msgr. Cabas. Ob tej priložnosti je sam predsednik italijanske poslanske zbornice Luciano Violante poslal posebno poslanico in podčrtal pomen podobnih prireditev.

Nato sta spregovorila predsednik dekan Sergio Ambrosi in podpredsednik solkanski dekan Vinko Paljk. Še prej je prinesel pozdrav goriškega nadškofa generalni vikar, ki je poudaril zlasti vlogo in novost nove organizacije za skupno delo. Predsednik Ambrosi je orisal nastanek te organizacije, pri kateri je gotovo imela svojo vlogo tudi preteklost. Pri tem je omenil zelo pomembno vlogo goriškega semenišča, v katerem so se zbirali italijanski, slovenski in furlanski duhovniki. Posebej je nato podčrtal svetogorski duh, ki je po želji goriškega in koprškega škofa že pred leti s skupnim romanjem v Marijino svetišče začel spravno pot obeh škofij.

Nato je spregovoril podpredsednik Vinko Paljk, ki je predvsem podčrtal prijateljski duh, ki vlada med obema škofijama. Omenil je tudi nove družbene razmere, ki so se olajšale vse oblike medsebojnega

sodelovanja. Ob koncu je še podčrtal pomen sprave in očiščenja spomina.

Posvet sam je imel kot temo prav spomin in zopetno spravo. Zato so prireditelji povabili dva zgodovinarja, enega iz naše dežele, drugega iz bližnje Slovenije, da osvetlita znane tragične polpretekle dogodke. Za italijansko stran je spregovoril prof. Raoul Pupo s tržaške univerze; slovensko stran pa je zastopala prof. Nataša Nemec iz Nove Gorice oz. z ljubljanske univerze. Tržaški zgodovinar je nedavno izdal knjigo o vojnem oziroma povojnem času na italijanski vzhodni meji med leti 1938-56. Pri tem je najprej navedel vrsto poglavij, ki jih obravnava in ki so del na simpoziju obravnavane stvarnosti. Tako je zlasti omenil porušene ravnotežje, vojne na vzhodu in zahodu, nato problem zasedbe in osvoboditve, pa tudi nasilja totalitarnih režimov. Veliko vlogo je v našem območju igralo tržaško vprašanje in nato njegova rešitev. Iz sodobne zgodovine pa je zlasti omenil nastanek nacionalnih držav v Evropi že po prvi vojni in s tem povezane narodne manjšine. Ob koncu je Pupo še podčrtal pomen velikih idealov, ki vodijo človeka v zgodovinskem procesu.

Zgodovinarica Nataša Nemec je v bistvu obravnavala po-

vojne dogodke, sicer vezane na vlogo ideologij in režimov tega časa. Posebej je osvetlila vprašanje deportacij, aretacij in usmrtenj političnih nasprotnikov s strani jugoslovanskega režima v maju 1945 na Tržaškem in Goriškem. Še posebej je v svoji raziskavi poglobila goriško stvarnost. Nemčeva je obenem analizirala drame posameznih oseb in njih usodo. Po njeni oceni naj bi šlo pri vsem tem za aretacijo oz. deportacije okoli 4000 ali več ljudi. Pri tem sta zlasti v Gorici sodelovali Škofje-lški odred in Prešernova brigada. Mnogo aretiranih so takrat peljali iz goriških zaporov v Tolmin, Idrijo in še kam drugam vse do Ljubljane. Pri vsem tem je predavateljica še omenila vlogo raznih zbirnih taborišč kot Ajdovščina in Idrija ali pa razne seje OZNE od Ljubljane do Kočevja, Vipave itd. Veliko ljudi, Slovencev in Italijanov, je tu umrlo. Drugi so bili kot vojni ujetniki tudi na prisilnem delu. Razne amnestije so potem delu teh deportirancev omogočile povratek domov. Pri vse tem se je Nemčeva naslanjala na direktne vire in arhive.

Posveta se je udeležilo res lepo število poslušalcev. Sledila je še krajša debata, v kateri so nastopajoči osvetlili posamezne probleme.

VRSTA RAZSTAV

ZNAMENJE CEŠARSKE HIŠE

Tak je naslov velike razstave, ki so jo sinoči, v sredo, 14. t.m., svečano odprli na goriškem gradu v Pokrajinskem muzeju. O sami slovesnosti in o razstavi bomo sicer podrobneje poročali prihodnjič, prav pa je, da povemo nekaj več besed o razstavi sami, ki je ena večjih razstav v naši deželi v letošnjem letu in jo je tudi zato finančno podprla deželna vlada.

Razstava *Znak-znamenje Habsburžanov* bo na ogled v naslednjih mesecih, in sicer na štirih razstavnih mestih: na treh razstavnih prostorih v Pokrajinskih muzejih na goriškem gradu (hiše Dornberg-Taxis, Morassi in Formentini) ter v palači Locatelli v bližnjem Krminu, kjer bo na ogled fotografska razstava. Odveč je pripomba, da bo veliko razstavo o Habsburžanah in njihovih sledovih pri nas spremljal ličen in zajeten katalog, ki ga bodo predstavili na goriškem gradu naslednji teden. *Znak Habsburžanov* je namreč razstava, ki so jo v celoti pripravili v Pokrajinskih muzejih na goriškem gradu v sodelovanju z avstrijskimi, slovenskimi in drugimi italijanskimi muzeji ter seveda drugimi arhivi. Namen razstave je prikazati pet sto let trajajočo prisotnost in vladanje Habsburžanov v naših krajih na nevsakdanji način in predvsem pokazati na sledi in simbole, ki so se ohranili pri nas vse do današnjih dni, in jih sami poznamo, a se jih morda tudi ne zavedamo več. Prav zato je razstava bogato dokumentirana in nam predstavlja tako dokumente časa kot tudi vsakdanje življenje za časa Habsburžanov pri nas. V ta namen so organizatorji razstave pripravili razstavo denarja in bankovcev iz tega obdobja, razstavo raznih uniform in uradnih, a tudi vsakdanjih, prazničnih, dvornih in mašnih oblek ter seveda veliko fotografij iz zadnjega obdobja Habsburžanov, a tudi fotografij, ki pričajo o življenju tiste dobe in o prisotnosti Habsburžanov pri nas. Del razstave o prisotnosti Habsburžanov pri nas bo posvečen tudi satiri in razglednicam tedanje dobe kot tudi tisku in umetniškimi portretom ter tudi odlikovanjem, tako državnim kot tudi vojaškim.

Razstava o Habsburžanah na goriškem gradu in v Krminu skuša skozi vsakdanje predmete tedanje dobe prikazati predvsem na simbolni ravni svet, katerega del smo nekoč tudi sami bili.

JUP

ODŠLA JE ROZA JANČIČ

V nedeljo, 11. marca, je po kratki boleznijo tiho v Gospodu zaspala Roza Jančič. Pokojnica je bila doma s Kojškega, kjer se je rodila 20. oktobra 1909. Njeno življenje ni bilo lahko, a globoka vera ji je pomagala premočati vsakdanje težave. Redno je zahajala v cerkev in, dokler je mogla, je pomagala pobirati miloščino. Njen pogreb je bil v cerkvi sv. Ivana pretekli torek; vodil ga je župnik Cvetko Žbogar. Draga Roza, Bog naj vam bo bogat plačnik za vse dobro, ki ste ga naredili v svojem dolgem življenju!

REDNA SEJA KONZULTE PRI GORIŠKI OBČINI

O AKTUALNIH TEMAH NAŠE SKUPNOSTI

Prejšnjo sredo, 7. t.m., je bila na sedežu goriške občine redna seja mestne konzulte za slovensko manjšino. Seji je predsedoval Damjan Paulin. Predsednik je poročal o vrsti vprašanj, ki zadevajo tudi ta posvetovalni organ občinske uprave. Pri tem je med drugim ugotovil, da občina ne sprejema sodelovanja konzulte za letno bilanco. Prav tako je tudi omenil županovo pismo v zvezi z izvajanjem zakona 482/99. Tako goriški župan med drugim piše, da je za sklicanje sveta pristojen predvsem

njegov predsednik in to v odgovor na znano polemiko o neizvajanju omenjenega zaščitnega zakona v občini Gorica.

Predsednik je člane konzulte še seznanil s srečanjem na deželi o znanem Inštitutu za Slovence, ki ga sedanja deželna vlada vsiljuje naši manjšini. Sledili so posegi posameznih članov konzulte o teh in drugih vprašanjih, ki zadevajo našo narodno skupnost v mestni občini. Prihodnja seja konzulte bo v začetku meseca aprila.

ZAKLJUČIL SE JE TEČAJ PREŽIVETJA ZA SLOVENCE

PRAVICE IMAMO ŽE DANES, POSLUŽUJMO SE JIH!

FOTO BUMBACA

Krožek za družbena vprašanja A. Gregorčič je v sodelovanju s KC L. Bratuž priredil *Tečaj preživetja za Slovence v Italiji*, ki ga je vodil in oblikoval profesor Samo Pahor iz Trsta.

Na štirih zaporednih petkovih večerih je neutrudni borec za uveljavljanje slovenskega jezika v javnosti predstavil prisotnim zakone in mednarodne konvencije, na katerih slo-nijo manjšinske pravice, katerih se lahko poslužujejo italijanski državljani slovenske narodnosti. Na prvih dveh večerih je zaobjel mednarodne konvencije in deklaracije o manjšinskih in človečanskih pravicah ter vlogo ustavnega sodstva v Italiji. Na ostalih dveh večerih pa so se prisotni lahko poglobili v odnose s krajevnimi

mi organi, deželno upravo ter periferičnimi organi državne uprave. Vsak tečajnik je dobil tudi kopijo brošure z naslovom *Za uveljavljanje slovenščine v odnosih z javno upravo*, za katero je poskrbela SSK, med drugim pa so sodelujoči podpisali tudi skupen poziv, ki so ga naslovili na krovni organizaciji, z namenom, da bi si omenjeni ustanovi organizirali urad za strokovno pomoč vsem, ki so pripravljeni uveljavljati slovenščino v odnosih z upravami in sodnimi oblastmi.

Vsem tistim, ki se tečajev niso udeležili, povejmo, da se v kratkem pripravlja objava referatov, ki jih je prof. Samo Pahor posredoval prisotnemu občinstvu na omenjenem tečaju.

SP

SEJA KONZULTE PRI GORIŠKI POKRAJINI

ČEZMEJNO SODELOVANJE IN ZAŠČITNI ZAKON

Sprejetje zaščitnega zakona za Slovence v Italiji predstavlja visok znak demokracije in odpira novo poglavje v naši deželi ter pospešuje in nadgrajuje prijateljske odnose med Italijo, deželo Furlanijo-Juljsko krajino in Slovenijo. Zaščita ne vsiljuje ničesar nikomur in Slovence ne prinaša privilegijev, nudi pa možnost vsem pripadnikom slovenske narodnosti, da uveljavijo svoj jezik in kulturo povsod tam, kjer so zgodovinsko prisotni.

Slovenska konzulta pri goriški pokrajini je na svoji zadnji seji razčlenjeno analizirala novosti, ki jih prinaša zaščitni zakon, ter se s tem v zvezi prvenstveno zahvalila krovni organizaciji Slovencev, SKGZ in SSO, in še posebej njunima predsednikoma Rudiju Pavšiču in Sergiju Pahorju za nenehno prizadevanje, ki sta ga vložila v korist zaščite. Obenem so tudi člani konzulte izpostavili pomembno vlogo, ki jo je pri izglasovanju zakona odigral sam predsednik pokrajine Giorgio Brandolin, kateremu

so se posebej zahvalili. Na seji so ocenili postopek aplikacije zakona o jezikovnih manjšinskih skupnostih, zakon 482/99, na goriškem teritoriju. Na podlagi dosedanje konzulacije izhaja, da nekatere občine, v katerih prebivajo tudi Slovenci, niso še zavzele stališča do tega vprašanja. To velja za občine Gorica, Zagraj, Štaranac, Sredipolje in Dolenje. Člani konzulte so sklenili, da bodo župane teh občin zaprosili za srečanje, da bi razumeli razloge, zaradi katerih se niso še izrekli o vprašanju slovenske in furlanske prisotnosti. Še posebej zaskrblja zadržanje goriške občine, ki kljub številnim pozivom tega vprašanja ni še postavila na dnevni red občinskega sveta in s tem ustvarja nepotrebnih napetosti in polemike.

Slovenska konzulta pri goriški pokrajini se želi aktivno vključiti v dinamike čezmejne sodelovanja in bo zato dala nekaj pobud, da bi tovrstno sodelovanje zadobilo še obsežnejše dimenzije in vsebine.

ODOBREN NAČRT ŠIRITVE POSTAJALIŠČA

V torek se je sestel odbor pri goriški občini in med drugim odobril dokončni načrt širitve blagovnega postajališča, t.j. tretji sklop del na goriškem blagovnem terminalu. Poseg je vreden približno trideset milijard lir, predvideva pa gradnjo nove hale ob že obstoječih strukturah v bližini Jeremitišča, na drugi strani pa prinaša novo poslovno in servisno središče. Kot so pri odboru že večkrat zagotovili, hiše Jeremitarjev bodo ostale nedotaknjene, saj zaenkrat se jih načrt le posredno tiče, v smislu, da bodo z novimi gradnjami "le" obkoljeni. Kako bo in kaj načrtujejo v primeru, da bo občina dobila še druge finančne prispevke za ureditev novih posegov na avtoportu, ki predstavlja, po besedah Valentijeve večine, gospodarsko prihodnosit našega mesta, je odprto vprašanje, na katerega doslej niso odgovorili. O načrtu se mora sedaj izreči pristojni deželni urad, zatem ga mora odobriti deželno ravnateljstvo za prevoze, ko bodo na občino dobili pozitivni odgovor, pa bo na vrsti izdelava izvršilnega načrta, razpis in oddaja del. Na občini računajo, da bi lahko z deli začeli konec tega v prvih mesecih drugega leta.

KD SABOTIN / VESELO OTROŠKO POPOLDNE

RAZIGRAN SKLEP SV. VALENTINA

IVA KORŠIČ

Prijazna vasica Štmaver, ki se tesno oklepa strmega Sabotina, se je tudi letos praznično odela na čast sv. Valentinu na že ustaljenem prazniku, ki ga prireja domače Kulturno društvo Sabotin v sodelovanju z župnijo sv. Maura in Silvestra ter Zvezo slovenske katoliške prosvete. Letošnje praznovanje se je začelo 17. februarja - nadaljevalo se je v nedeljo, 18., s slovesno mašo in družabnostjo - s kulturnim programom ob odprtju razstave *Slike v cvetju* Vilme Zotti, po rodu Rumarke. Nežne slike, "stlane" z veliko ljubeznijo do narave in njenih malih krasotic, najrazličnejših cvetic, so bile na ogled do nedelje, 11. marca, ko se je v prostorih KD Sabotin sklenilo vsakoletno praznovanje z Veselim otroškim popoldnevom. Zgibanke živahnih barv so vabile na prireditev, katere oblikovalci so bili otroci iz Štmavra, bližnjih vasi in tudi Gorice.

Starši, nonoti pa še prijatelji so do zadnjega kotečka napolnili domačo, za to priložnost pretesno dvoranico, da bi sprem-

ljali otroško igrico *Zajčkov čarobni lonec*, ki jo je spisala Jožica Rupar, na oder pa sta jo postavili Irena Ferlat, ki je z otroki vadila igralski del, Nadja Kovic pa pevskega. Dogajanje namreč spremljajo pesmice, ki jih je uglasbila Dina Slama. Trinajst nastopajočih štmavskih otrok, ki so up v svetlo prihodnost vasi, je uprizorilo pravljico. V njej so protagonisti otroci (Greta, Andrea, Boris, Sandi), zajci (Martin, Luka, Denis, Valentin), muce (Veronika, Martina, Lara), kuža (Sebastjan) in petelin (Filip). Lačni zajčki najdejo na jasi ob gozdu lonec. Zdi se jim, da je čaroben, in zato vneto izgovarjajo čarobne besede, a, žal, se nič ne zgodi, tudi ko se jim pridružijo petelinček, muce in psiček, zato skakljaje stečejo na bližnje polje grist zelje. Medtem pa otroci zagledajo lonec in postavijo vanj zelenjavo, da bo mamica skuhala juho, in se oddaljijo nabirat rožice. Zajčki se veselijo dobrot čarobnega lonca, toda otroci jim razkrijejo resnico in vse povabijo na dom, kjer bo mamica poskrbela, da ne bo nihče lačen. Priscno ploskanje je nagradilo pridne iz-

FOTO BUMBACA

vajalce, ki ustvarjalno napolnjujejo svoj prosti čas in se radi odrekajo vsiljivim televizijskim programom, kot je v dvojezičnem nagovoru lepo povedala Irena Ferlat, ki je tudi povezovala in na kratko predstavila pet pesmic, s katerimi je otroški pevski zbor Štmaver zaokrožil prireditev. Pod taktirko Nadje Kovic in ob glasbeni spremljavi Tanje Kovic so radostno zazvene Svet postal bi lep - besedilo Ljubke Šorli je uglasbil Nace Duh - in hudomušne narodne *Na planinah*, *Naš maček* - zapel jo je sekstet fantičev - E con

la mano ter *Na oknu deva je slo-nela*; le-to so otroci tudi duhovito prikazali. Ker je doživela velik aplavz, so jo še enkrat ponovili, seveda v "drugi" zasedbi. Predsednik KD Sabotin Jordan Figeli se je zahvalil otrokom in poštvovalnim vadiateljicam, ki mlademu rodu navdušeno posredujejo svojo predanost slovenstvu in naši kulturi. Ob prigrizku in zlahtni briški kapljici se je še v poznem popoldnevu spletala družabna vez med udeleženci zadnjega dne uspelega praznovanja sv. Valentina.

SCGV EMIL KOMEL / DESETO SREČANJE Z GLASBO 2000-01

TARTINI IN NJEGOV ČAS

JOŽE ŠTUCIN

V torek, 6. t.m., so se s koncertom dveh priznanih glasbenikov, violinista Črtomirja Šiškoviča in čembalista Luca Ferrinija (na arhivskem posnetku), iztekla letošnja Srečanja z glasbo. Prireditve, ki se je že uveljavila v goriškem kulturnem prostoru, je bila letos kar dobro obiskana, tematsko pa je bila pestra in raznorodna. Zasluge gredo seveda organizatorjem, predvsem Silvanu Kerševanu, ter vsem nastopajočim, ki so svoje nastope opravili odgovorno in umetniško na nivoju svojih sposobnosti.

Zadnji letošnji koncert je bil obenem tudi vrhunec celotnega cikla. Šiškovič je na glasbenem prizorišču že 30 let, nastopal pa je že z mnogimi znanimi orkestri. Je tudi član uspešnega Kvarteta Tartini, ki je prav v letošnjem letu prejel nagrado Prešernovega sklada. Kot violinist sodi med izredno prefinjene glasbenike. Ni sicer tipičen virtuoz, v smislu "rokohtirstva", bolj je "prstohitrsta", je pa muzikalen, uglašen in subtilen. Njegov ton je že zaradi narave instrumenta, ki ga igra (Stradivarijeva violina iz leta 1724), mehak in nežen, globino in polnost pa mu vdahne tudi s svojim zlahtnim izvajanjem. Na tokratnem koncertu sta nastopajoča predstavila nekaj del skladatelja

Giuseppa Tartinija (Piran 1692 - Padova 1770) in njegovih sodobnikov. Muzikološka tema koncerta je bila najpopularnejša oblika tiste dobe, sonata, ki je na prehodu iz 17. v 18. stoletje doživljala pravi razcvet. Uvodoma smo prisluhnili *Sonati št. 12, op. 5, La Follia*, Arcangela Corellija. Čudovito delo krasi nekaj izjemnih variacij na temo portugalske ljudske pesmi. Corelli se kot pedagog ni mogel upreti didaktičnemu stopnjevanju težavnosti, kar je za violiniste prava poslastica, kljub navidez "šolsko" zasnovani kompoziciji je skladba umetniško suverena in popolna. V nadaljevanju smo spoznali še dve Tartinijevi sonati v G-duru in g-molu ter *Sonato št. 3 v A-duru* Pietra Nardinija, Tartinijevega učenca. Tudi Luca Ferrini, glasbenik širokega spektra (pianist, organist, čembalist, skladatelj...) je svoj del odigral mojstrsko. Spremljava je še kako pomembna,

čembalo, ta prefinjena in gostoleča skrinja iz strun, sicer nima kakšnih dramatičnih možnosti, dinamiko je moč razvijati samo v smislu "gostozvočja", toda

Ferrini je solistu ustvaril prave ambient za bleščeč nastop.

Kaj naj rečemo o letošnji sezoni? Pravzaprav same pohvale. Trud organizatorjev je poplavljen z zadovoljnimi poslušalci, problematiko, ki ostaja še odprta, pa je najlepše izrazil Silvan Kerševan v priložnostnem zapisu na koncu koncertnega lista. Takole ugotavlja: "Zaskrbljujoč je predvsem prepad med solo in kulturnim življenjem izven nje: morala bi stopati z roko v roki, se medsebojno osmišljati in dopolnjevati." Letošnja sezona je bil nedvomno storjen pomemben korak v tej smeri, z upanjem, da bo prihodnje leto sodelovanje še boljše, se že veselimo novih koncertnih programov in dogodkov.

GORIŠKI VRTILJAK / ABONMA ZA MLADE

POTOVANJE V RITMU

Goriški vrtljak v organizaciji Kulturnega centra Lojze Bratuž in Primorskega dramskega gledališča s sodelovanjem goriškega Kulturnega doma in Slovenskega stalnega gledališča je letos že tretjič namenil pet predstav najstniški publiki, učencem petih razredov osnovnih šol in nižješolcem. Ker je le-te precej težko zadovoljiti, sta bila v programu GV poleg dramskih del dva dopolnjava posvečena glasbi. Zadnji je bil v petek, 9. t.m., v veliki dvorani KC Lojze Bratuž. Ker sta bili glasbeni ponudbi sprejeti v projekt Ptolomej goriške občine, sta si vsakič sledili dve ponovitvi, ena od katerih je bila za italijanske poslušalce. Tako je v petkovem popoldnevu mestoma preveč hrupno občinstvo spremljalo mlade slovenske glasbenike, ki sestavljajo sekstet tolkal Cascara. Z ritmičnim ploskanjem in tudi s petjem je mlada publika izpovedovala svoje odobravanje nad neobičajno glasbeno uro. Izvajalci so

mladim pripravili pravo glasbeno potovanje okrog zemlje, ki se je sicer izkazalo malce površno, kot da bi se glasbenikom mudilo končati nastop. Iz raznovrstnih tolkal so izabili značilne močno poudarjene ritme. Učencem so z njimi približali črno afriško celino, čudovito zakladnico ritmov, ki jih tamkajšnji prebivalci "spoznajo" že ob rojstvu in jih nato le-ti spremljajo ob vseh pomembnih življenjskih dogodkih in vsakdanjih opravilih. Nastopajoči so občinstvo pospremili še v Severno in Južno Ameriko, Azijo in daljno Japonsko.

Dijaki so se razvneli ob notah jazza, mamba, rumbe, cha-cha-ja, swinga, reggaeja, sambe..., ki so kar vlekli v glasbeni vrtnec. Bučno in za najstniška ušesa pravi glasbeno "pašo" je omogočilo tudi združenje Glasbena mladina Slovenije, pri kateri delujejo omenjeni glasbeniki.

IK

OBVESTILA

ŽUPNIJA SV. ANDREJA apostola v Štandrežu in Prosvetno društvo Štandrež vabita na izlet v Milan in na srečanje s Slovenci, ki živijo v Lombardiji. Izlet bo 18. t.m. Informacije in vpisovanje: Ema, tel. 0481 21361, Tiziana, tel. 0481 533177.

NA POBUDO lovskih druženj iz Števerjana in Jazbin, občinska civilna zaščita, društvi Sedej in Briški grič ter domača osnovna šola prirejata v soboto, 17. marca, *Ekološki dan*. Zbirališče ob 14.30 na parkirišču pri občinski stavbi v Števerjanu. S seboj prinesite delovne rokavice.

OTROŠKE URICE v Feiglovi knjižnici. V ponedeljek, 19. t.m. 2001, ob 17. uri: Svetlana Makarovič: *Razvajeni vrabček in Mucek se umije*. Pripovedujejo dijaki Pedagoškega liceja.

GLASBENA MATICA: Delavnica s Shirley Roden iz niza *Zdravljenje z glasom*, 24. t.m. Avla GM, Križna ulica, 3. Začetek ob 10.15 in bo trajal predvidoma do 18. ure. Vmes enourni odmor za kosilo (kdor želi, lahko prinese hrano s seboj); potrebni sta podloga za delo na tleh in udobna športna obleka. Informacije na tel. 0481 531508 v popoldanskih urah.

DAROV

ZA MLPZ Vrh sv. Mihaela: Štefanatevi 100.000; člani družine Cotič v spomin na Jožefa Devetaka 150.000; Markotino-vi v spomin na Jožefa Devetaka v isti namen 125.000 ter za "Sočo" 125.000 lir.

ZACERKEV na Peči: za cvetje Milka Cijan namesto cvetja na grob Jožefa Čevdka 50.000, Berta Tomsic 30.000, Danica Juren 35.000 lir.

ZA CERKEV v Rupi: N.N. 90.000 lir.

ZA MISIJON p. Kosa: I.Ž.D. 50.000 lir.

ZAZAVOD sv. Družine: v spomin na draga moža in očeta Darka Gorjana daruje družina 200.000 lir.

ČESTITKE

Na tržaški univerzi je z odliko in pohvalo zaključila študij antičnih jezikov **Michela De Castro**. Micheli, ki je tudi priljubljena profesorica klavirja na Slovenskem centru za glasbeno vzgojo Emil Komel, čestitajo in želijo svetlo poklicno pot kolegi, učenci s starši in vodstvo.

Novopečeni klasični filologinji čestitajo tudi člani uredništva našega lista.

ZVEZA SLOVENSKE KULTURNIH DRUŠTEV
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE
ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV
ZDRUŽENJE PEVSKIH ZBOROV PRIMORSKE
SKLAD RS ZA LJUBITELJSKE DEJAVNOSTI

PRIMORSKA POJE 2001

GORICA, KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

Nedelja, 18. marca 2001, ob 17. uri

SODELUJEJO: MoPZ Pivka, MoPZ Kras - Opatje selo, Dekliški zbor Danica - Vrh sv. Mihaela, APZ Canto ergo sum tolminskih študentov, MoPZ Vasilij Mirk - Prosek-Kontovel in Komorni zbor Nova Gorica.

ŠTANDREŽ, ŽUPNIJSKA CERKEV

Petek, 23. marca 2001, ob 20.30

SODELUJEJO: MePZ Angelski spevi - Otlica, Tercet Ver iae-tum - Opčine, MePZ Sveti Anton - Kobarič, MePZ Godovič, MePZ Mačkolje in MoPZ Mirko Filej - Gorica.

SLOVENSKE CENTER ZA GLASBENO VZGOJO EMIL KOMEL
in KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

POMLADNI ZVOKI

V KLAVIRSKI ŠOLI PROF. SIJAVUŠA GADŽIJEVA

IGRAJO: Urška Babič, Nina Kruh, Natalija Šaver, Sara Rustja, Rok Palčič, Rinaldo Zhok, Maja Glouchkova

Velika dvorana KC L. Bratuž, sreda, 21. marca 2001 ob 20.30

NOVOSTI V STOLNEM KAPITLJU

Pred kratkim je v starosti 82 let umrl stolni kanonik msgr. Bartolomeo Bertotti. Pokojni monsinjor je še nedavno maševal v slovenskem jeziku v goriški stolni cerkvi. Pogreb je bil v Trzinu, kjer je bil pokojnik več let za župnika.

Nadškof msgr. Dino De Antoni je za novega kanonika imenoval msgr. Tarcisia Nardina, ki je bil dolgo let stolni župnik, potem pa je služboval v Furlaniji. Za novega prošta stolnega kapitlja pa je bil imenovan sedanji dekan msgr. dr. Luigi Ristiti. Prej je to prvo mesto v kapitlju imel pokojni msgr. Luigi Soranzo.

PIERO FASSINO MED SLOVENCIV GORICI

V sredo je bil na obisku v naši deželi Piero Fassino, minister za pravosodje in kandidat za podpredsednika vlade v levo-sredinski koaliciji. V petek, 16. t.m., ob 9. uri, pa se bo Piero Fassino srečal s predstavnikami slovenske manjšine v Kulturnem domu v Gorici. V ta namen slovenski krovni organizaciji vabita predstavnike in člane organizacij in ustanov ter politične predstavnike slovenske narodnosti na omenjeno srečanje. Zastopnik italijanske vlade bo spregovoril o komaj sprejetem zaščitnem zakonu, predvsem pa o njegovem čim hitrejšem in učinkovitejšem izvajanju.

ZAHVALA

Ob izgubi predragega JOŽEFA DEVETAKA

se zahvaljujemo zdravniku Marijanu Cijan, gospodoma Viljemu Žerjalu in Davidu Ožbotu, cerkvenemu pevskeemu zboru, sosedom, prijateljem in ostalim sorodnikom ter vsem, ki so na katerikoli način počastili spomin dragega Jožefa.

Brata Ludvik in Mirko ter sestra Ana Marija z družinami
Vrh sv. Mihaela, 15. marca 2001

11

ČETRTEK,
15. MARCA
2001

BENEŠKA SLOVENIJA

SENATOR ELIA V PONEDELJEK V ŠPETRU

GORIŠKA KRONIKA

UPRAVE NA GORIŠKEM PO LETU 1985

VOLITVE V OBČINI
GORICA IN SLOVENCİ (2)

REMO DEVETAK

Zanimiv se mi zdi kratek komentar z dne 27. junija v slovenskem dnevniku o volilni udeležbi v drugem krogu, kjer med drugim stoji zapisano: "Po prvih ugotovitvah je na rezultat odločno vplival močan padec volilne udeležbe, saj skoraj tretjina Goričanov ni glasovala na včerajšnji balotazi. Edina Crocettijeva možnost uspeha je namreč bila v visoki udeležbi, da bi se zanj opredelila večina volivcev Severne lige in Ljudske stranke ter Zelenih, ki v balotazi niso imeli svojih kandidatov. Očitno ni bilo tako in se velika večina sredinskih volivcev, tako kot vodstvu Lige in LS, ni opredelila". V nadaljevanju beremo, "da je včeraj glasovalo 5000 volivcev manj in da je približno toliko glasov, kolikor je glasov dobil v prvem krogu sredinski kandidat Geromin" (županski kandidat LS in Lige je dobil 5268 glasov op. p.). H komentarju naj še dodamo tudi izjavo (Pdk 146) županskega kandidata Zelenih, ki je prejel 2993 glasov: "Morebitno izvolitev Gaetana Valentija za župana smatram za nesrečo, po drugi strani nimam nikakršnega spoštovanja za Bruna Crocettija in njegove prijatelje."

Naj k temu dodam nekaj svojega; že prej se je vedelo, da bodo jeziki na tehnični v drugem krogu volitev za županskega kandidata s svojimi listami v luči volilnega razpleta v boju za upravo goriške občine. Poraja se dvom, da obnašanje vodstev list le ni bilo povsem nepremišljeno, kajti, ko bi podprli levo-sredinsko koalicijo, bi Slovenci v občinskem svetu imeli osem izvoljenih svetovalcev. Tako so njihovi volivci na volitvah drugega kroga ravnali po "nacionalni zavesti".

Na zadnjih dvanajstih volitvah 14. junija 1998 se je za mesto župana potegovalo šest kandidatov in z njimi povezanih deset list. Že naprej se je vedelo, da se bo spopad za upravo goriške občine odigral med koalicijama desnice in leve sredine, ki so jima načeloma županska kandidata. Županskega kandidata desne navede (zadnjega župana) Gaetana Valentija so podprli Alleanza nazionale, Forza Italia in Cristiani democratici per Gorizia. V skupnem sestavku je prejel v prvem krogu 11.358 glasov, v drugem pa 10.615. Levo-sredinski navedi načeljuje županski kandidat Ario Rupeni in ga podpira koalicija pod znakom Oljke, v kateri se spoznavajo SSK, ki nastopa v zgodovini prvič na občinskih volitvah brez svojega znaka, Levi demokrati in razne politične skupine. Lista prejme 5.014 glasov in izvoli štiri Slovence, ki so Erika Jazbar in Božidar Tabaj iz vrst SSK, iz vrst Levih demokratov Nataša Paulin in Mitja Volčič. Lista Isonitino per l'Europa prejme 618 glasov, medtem ko SKP prejme 933 glasov. V skupnem seštevku je županski kandidat prejel v prvem krogu 7.491 glasov, v drugem pa 6.591. Ostale štiri liste so skupno prejele 4.157 glasov.

Zanimivo je, da je bila na teh občinskih volitvah udeležba vo-

livcev najnižja kadarkoli prej na Goriškem. Na približno 32.000 volilnih upravičencev je v prvem krogu glasovalo 20.303, v drugem pa 17.206 volivcev.

S tem zapisom smo dopolnili sprehod iz leta 1985, pogledali smo v dogodke, ki se neposredno tičejo prisotnosti slovenskih svetovalcev v goriškem občinskem svetu, ki zagovarjajo slovenske interese in so v njem živa prisotnost ter pričajo, da Slovenci živijo tudi v mestnem središču in ne le v Podgori, Pevmi ali Štandrežu. Če pogledamo število izvoljenih svetovalcev na posameznih volitvah, bomo videli, da so doslej Slovenci, ki podpirajo SSK in prej SDZ, razen mandatne dobe leta 1994, ko so izšli z enim svetovalcem, uspeli izvoliti vedno po dva svetovalca, v letih 1956 in 1961 pa celo tri. Pri Slovincih "naprednega tabora" KPI in PSI pa je število nihalo tudi na nič. Omeniti je treba, da so bili v letu 1975 na listi PSI trije izvoljeni, obenem je treba povedati, da je na prvih volitvah leta 1948 lista Demokratična fronta Slovencev v Italiji (DFS) izvolila v goriški občinski svet kar štiri svetovalce, na drugih dva, na tretjih enega svetovalca. Iz upada izvoljenih svetovalcev liste DFS vidimo, da je bilo potrebno nekaj let, da so prepričali svoje volivce na še sedaj nepojasneni ukaz o razpustitvi politične organizacije, ki je l. 1956 zadnjič samostojno nastopila na občinskih volitvah s svojo listo. Od tedaj Slovenci "naprednega tabora" nastopajo v vsedržavnih italijanskih naprednih strankah. Ob razpustu DFS je SDZ prej in SSK sedaj postala edina slovenska stranka v Italiji. S tem sta jo doleteli dolžnost in odgovornost, da zavzame politična stališča, ki so vezana na obstoj manjšine.

Poudariti je treba, da predstavlja prisotnost slovenske liste, čeprav je na zadnjih občinskih volitvah ni bilo na volilnem znaku, bodrilo in izziv za vse Slovence.

Za konec lahko mirno trdimo, da je SSK naslednica SDZ s svojo 52-letno nenehno prisotnostjo v delovanju dokazala, da je, bolj kot politična, predvsem narodnoobrambna stranka.

KONEC

ZA URESNIČEVANJE
6. ČLENA USTAVE

Pretekli ponedeljek je bil v Špetru posvet o uresničevanju zaščitnega zakona, ki je bil pred dnevi objavljen na Uradnem listu in bo kaj kmalu stopil v veljavo. O pereči tematiki je spregovoril vidni predstavnik Ljudske stranke, senator Leopoldo Elia, ki je bil med drugim predsednik Ustavnega sodišča ter načelnik svetovalske skupine LS v senatu. Posvet je priredila svetovalska skupina LS pri Goriški skupnosti Nadiških dolin, kar najbolj dokazuje, da se v Beneški Sloveniji odnos do slovenske prisotnosti res spreminja na bolje. Še bolj zgovorno pa je dejstvo, da sta pri organizaciji posveta sodelovali tudi obe krovni organizaciji.

TULL PREDSEDNIK PDB

Igor Tull je bil na prvi seji novoizvoljenega odbora potrjen za predsednika Planinske družine Benečije, ki je najštevilnejša organizacija, v kateri delujejo Slovenci na Videmskem. Novi odbor je tako priznal delo potrjenega predsednika, ki je ogromno storil za uresničitev največjega podviga, za katerega so poskrbeli beneški planinci, in sicer za gradnjo koč na Matajurju. Temu so pri društvu posvetili zadnji dve leti, dela pa še niso popolnoma končana. V letošnji sezoni pa bodo končno nekoliko zadihali, saj je glavina truda za njimi in se tako lahko posvetijo "tradicionalnim" točkam programa planinskega društva. Za podpredsednika Planinske družine Benečije je bil izvoljen Livio Floreancig.

Na posvetu je poseglo kar nekaj vidnih predstavnikov iz Nadiških dolin in naše manjšine, posebej pa bi omenili organizatorja Stefana Gasparinija, ki je načelnik LS pri Goriški skupnosti, ter seveda častnega gosta, senatorja Elia. Slednji je imel daljši in razčlenjen poseg o pravnih aspektih manjšinske zakonodaje in izhajal iz ustave, ki, kot znano, predvideva zaščito manjšin. Menil je, da je v interesu vseh, ki so se za zakon zavzeli, da bi odobreni členi postali čim prej dejanska pravica. Delo in pot seveda ne bosta lahka zadeva, treba bo dosledno in vztrajno spodbujanje raznih političnih akterjev, sicer bodo rezultati skromni.

Posvet je bil namenjen vsem slovenskim ljudem in posebno upraviteljem, ki bodo v prvi vrsti odgovorni za aplikacijo zakona, in vsem tistim, ki delajo v ustanovah, ki se jih zakon neposredno tiče. Glede na zelo dobro obiskan posvet lahko mirno trdimo, da je pričakovanje slovenskih ljudi veliko. Med udeleženci je bilo tudi veliko mladih.

Posvet predstavlja prvo tovrstno srečanje v videmski pokrajini, na katerem je vidni predstavnik spregovoril ne le o vsebini zakona, temveč tudi o smernicah, ki so vodile snovalce besedila. Po splošnem mnenju bo izvajanje zakona nelahka in tudi dolga pot, za nekatere korake pa lahko poskrbimo že v kratkem času. Za to pa vsi zainteresirani prizadejajo potrebne točne informacije, ki so jih v ponedeljek dobili tako rekoč iz prve roke.

EJ

BENEŠKE ŽENE
PRAZNOVALE

"Od 8. marca, dneva, ko se praznuje mednarodni dan žena, je zgodovina v naših dolinah krenila na novo pot. Od slej imamo našo usodo v naših rokah, odslej ne bomo mogli dati krivde nobenemu drugemu. Imeli bomo veliko težav, ker je zakon vezan na politiko, če bomo skupaj delali, pa bomo prišli do dobrih rezultatov." Tako so prejšnjo soboto povedali na Nediškem zvonu, tedenski oddaji, ki jo Radio Trst A namenja življenjskemu utripu slovenskega človeka, ki živi pod Matajurjem.

O zaščitnem zakonu so spregovorili tudi in ravno za mednarodni dan žena, ki so ga kot vsako leto praznovali tudi v Špetru 8. marca. Jole Namor je v svojem posegu med drugim dejala, da so za rojstvo zakona botrovala tudi žene, zato je tudi njihova zasluga, če je prišlo do omenjenega zgodovinskega trenutka. Praznik je v špetrski občinski dvorani priredila tudi letos Zveza beneških žen, ki deluje v Nadiških dolinah nepretrgoma od leta 1978. Skupina je nastala pred dvema desetletjema z namenom, da bi se beneške žene zbirale in mirno razgovarjale brez retorike in nepotrebnega samopomilovanja, temveč s kančkom kreativnosti in včasih primerno ironijo oz. avtoironijo. Program večera je bil pester in zanimiv. Najprej sta Lia Bront in Alessandro Bertossin nastopila s pesmijo in glasbo, zatem pa je Beneško gledališče, stalni gost praznovanja, predstavilo komedijo Šambrijan, ki jo je napisala Lidija Zabrieszsch, za režijo pa je tudi tokrat poskrbel Marjan Bevk.

EJ

PRIMORSKA
S KOROŠKO

V prejšnji številki našega časopisa smo napovedali, da bo v nedeljo na programu na Trbižu najbolj sugestivni koncert revije Primorske poje. Krščanska kulturna zveza iz Celovca, Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice, Zveza slovenskih kulturnih društev iz Trsta, Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta in Zveza pevskih zborov Primorske, Slovensko kulturno središče Planika pod pokroviteljstvom občine Trbiž so priredili mednarodno pevsko revijo Koroška in Primorska pojeta v Kulturnem centru na Trbižu. Nastopili so Ženska vokalna skupina Pet in tri iz Stare vasi (Avstrija), Vokalna skupina Sumus iz Ajdovščine, Mešani pevski zbor Radiše (Avstrija), Dekliški pevski zbor Radost iz Godoviča (Avstrija), Komorni zbor Ipavska iz Vipave, Radiški fantje iz Avstrije in Višarski kvintet iz Ukeve. Pozdravne nagovore so posredovali občinstvu predsednik KS Planika Rudi Bartaloth, ki je tudi povezoval mednarodni program, trbiški župan Franco Baritussio in predsednik ZSKP Damjan Paulin.

Kot je že ustaljena navada, so se na tromeji srečali na tradicionalni reviji slovenski pevci in slovenski pesem iz Koroške, Primorske in domače Kanalske doline. S svojimi nastopi so pokazali navezanost slovenskega človeka na zborovsko petje, utrdili so prijateljske vezi med obmejnimi slovenskimi prebivalci, ki so živeli do nedavnega v treh državah z različnimi ureditvami in ki se danes mirno srečujejo v pričakovanju nove Evrope, v katero bo polnopravno stopila tudi slovenska država.

GLOSA JURIJ PALJK

O DROBTINAH

Seveda govorimo o drobtinah, ki ostanejo na mizi, ko režemo in jemo kruh, in danes ne pomenijo dosti, če sploh še kaj pomenijo, a so nekdanje imele popolnoma drugačen pomen in tudi vrednost.

Spominjam se starega očeta, kako je v "hiši" - na Vipavskem tako rečemo kuhinji - sedel za mizo in po kosilu z zgarano, a lepo roko kmeta previdno in z velikim spoštovanjem pobral vse drobtine kruha. Včasih se je nasmešnil pod svojimi belimi brki, ki so spominjali na brke cesarja Franca Jožefa, nekaj časa je tudi pomolčal in potem nam otrokom pripovedoval, kako je bilo v prvi svetovni vojni, ki ga je zanesla v Rusijo, v Moskvo, kjer je bil dve leti ujetnik in je okusil tako lakoto, da je znal vse življenje ceniti vsako drobtinico kruha.

Otroci smo na klopki za mizo molče in napeto poslušali, kako je bilo v ruskih izbah, ko je bilo zunaj vse zasneženo in je tako zeblo, da so se konji poginjali od mraza. In stari oče Lojze je vedno končal svojo pripoved s tem, da nam je otrokom povedal, kako so bili ruski otroci lačni. "Z oslinjenimi prstki so z mize pobrali prav vsako drobtinico kruha," je zaključil svojo pripoved in še danes ga vidim, s kakšnim svetim spoštovanjem je jemal kruh v roke.

Otroci smo seveda zrasli v žene in moške, tudi sami imamo otroke in jim seveda podobnih

zgodb, kakršne mi je pripovedoval stari oče, ne moremo pripovedovati, pa čeprav marsikdo od nas lahko še pripoveduje o otroštvu, v katerem je bil mandarin redkost, ki ji danes ni primere, je bil kosček mandorlate posvečenost redkega trenutka in praznik, je bil kos sira redek priboljšek, kakršnega danes ni več. Pa smo vseeno iz otroštva nekaj prinesli: spoštovanje do kruha in do jedi, ki je ne mečemo stran, predvsem pa veliko in iskreno spoštovanje do kruha, ki nam, hvala Bogu, še vedno pomeni več kot le osnovno jed, katere je danes, hvala Bogu, na pretek in je nikdar ne manjka na mizi.

Zato me in nas vse skupaj boli, ko hodimo okrog v tej naši presiti in objestni družbi, ki meče kruh na tla in v smeti, ko vidimo, kako je kruh - ta sveti simbol naše mladosti in še posebej naših staršev in prednikov - danes izgubil vsako ali skoraj vsako vrednost, predvsem pa ne pomeni več tiste vrednote, ki jo je včasih imel za vsakega člana družbe, tudi tistega, ki je bil bogatejši, a se prav zato ni vedel objestno do tistega, ki ni bil tako srečen kot on.

Spominjam se, da so nas stari učili, kako se mora kruh, ki pade na tla, takoj vzeti v roke, ga najprej očistiti in nato poljubiti ter ga dati na mizo. "Če ga

pa ne morete pojesti, ga bomo dali živali!" so rekli naši starši.

Preprosto in enostavno. Otroci se učijo od staršev in vseh, s katerimi živijo.

Spominjam se duhovnika z veliko začetnico, vaškega župnika, ki je veliko znal, še več potrpežljivosti in bil pravo senco našega otroštva. Pri verouku nas je učil ljubezni do slovenske knjige, dobrega in vrednot. Še danes mi zveni njegovo svarilo v ušesih: "Kdor kruh zametuje, tega Bog kaznuje!" Naše uspehe in pridnost pri maši je gospod Ludvik Rusjan, ki je bil po rodu iz Brd, nagrajeval s pomarančami, katere je v vas vozil na starem motorju znamke Ducati; nagrajeval je vse otroke, brez izjeme, tudi tiste, ki niso hodili k maši. Kakšna veličina in preprosta, tiha dobrotu tega vaškega župnika, ki se danes bje s stvarnostjo, v kateri živimo!

Prav včeraj sem namreč v kraju, kjer živim, nesel v smetnjak vrečo smeti, ki so se čez dan nabrale pri nas doma. Odprl sem smetnjak in že hotel odvreči vrečko, ko sem nehoti pogledal vanj in z grozo opazil v zabojniku celo vrečo kruha. Vrečo kruha! Ne kilogram, ampak vrečo kruha!

Obotavljal sem se. Nisem vedel, kaj naj naredim. Po eni strani danes tudi sam živim sre-

di družbe, ki kruh zametava, a ga sam nikdar ne mečem stran in tudi svojim otrokom tega ne dovolim, ker bi jim rad dopovedal, da smo danes srečni, ker imamo kruha in vsega v izobilju, da nam nič ne manjka.

Pa vendar me je bilo pred vrečo kruha v smetnjaku sram. Zares me je bilo sram in nisem vedel, kaj naj storim. Že sem hotel oditi, ko sem se naenkrat obrnil, stopil ponovno do smetnjaka in stegnil roko vanj.

Ravno takrat sta prišla iz sosednjega stanovanjskega bloka zakonca, ki sta z juga Italije prišla iskat srečo k nam. Zvedavo sta me pogledala, kako z roko šarim po smetnjaku in na tistem sem preklinjal, ker sta me videla, kako vlečem vrečo kruha iz smetnjaka. Smeje sta sedla v avto in odpeljala.

Z vrečo kruha, bilo ga je več kot deset kilogramov, same zemlje, sem nejevoljen stopil čez cesto do sosedaj, ki je kmet.

Pozvonil sem in prikazal se je gospod Mario. Izročil sem mu vrečo: "Boste dal kokošim." Vprašal me je, kje sem dobil kruh. Molče sem mu pokazal smetnjak.

Po furlansko je rekel: "Se robis!"

In je zmajeval z glavo, ko je nesel kruh proti kokošnjaku.

"Se robis!" pomeni po naše: "Kakšne stvari!"

Ja, prav zares: "Se robis!"

PRIPRAVLJA SE PODPIS T.I. KULTURNEGA SPORAZUMA

ZA PREMOSTITEV NESOGLASIJ Z AVSTRIJO

MARJAN DROBEŽ

V odborih in komisijah državnega zbora potekajo razprave o predlogu državnega proračuna za to leto, ki sta ga prejšnji teden na izrednem zasedanju parlamenta predstavila predsednik vlade dr. Janez Drnovšek in finančni minister Tone Rop. Omenjeni dokument, ki vsebuje tudi prvine gospodarskega in političnega razvoja Slovenije, obsega kar nad 2 tisoč strani. Proračun je obravnavan in bo sprejet z zamudo, kar naj bi bila posledica političnih napetosti in negotovosti pred parlamentarnimi volitvami lani jeseni.

Po zatirjanju premiera in finančnega ministra proračun tekoče uravnoteženju javnih financ in vsebuje instrumente, ki naj bi omogočili postopno zniževanje inflacije (letos naj bi dosegla 7,8 odstotka) in izboljšanje drugih narodnogospodarskih meril oz. kazalcev. Proračun predvideva okoli 1.150,1 milijarde tolarjev prihodkov in 1.199,7 milijarde tolarjev odhodkov. Primanjkljaja naj bi bilo za 49,6 milijarde tolarjev, kar pomeni nekaj več kot odstotek Bruto narodnega proizvoda v Sloveniji. Dohodke države bodo precej povečali s prodajo državnega premoženja v petindvajsetih velikih podjetjih oz. gospodarskih družbah, med

temi bosta tudi osrednji državni banki (Nova ljubljanska banka, ter Nova kreditna banka Maribor), ter s sredstvi pridobljenimi od koncesij za tretjo generacijo mobilne telefonije. Guverner Banke Slovenije dr. France Arhar, ki ga na izredno sejo državnega zbora tokrat prvič niso povabili, je v izjavah javnim občilom opozoril, "da predlog proračuna ne namenja zadostne skrbi varčevanju, zaradi česar je ogrožena tudi trdnost slovenskega tolarja". Predlog proračuna pa je pohvalil znani ekonomist dr. Bogomir Kovač. Zapisal je, "da je proračun prvič zgrajen po modernem švedskem zgledu, ki omogoča programsko in projektno načrtovanje. Tako v Sloveniji natančneje vemo, kdo in kako troši in zakaj bo denar davkoplačevalcev sploh porabljen. Z učinkovitim proračunskim načrtovanjem bo lahko vlada dodobra spodnesla dosednji način financiranja, ki je najpogostejše temeljil na politični moči ministrov in parlamentarnih lobijev".

DVOMI O "STRATEŠKEM PARTNERSTVU"

V okviru živahne in razgibane diplomatske dejavnosti vlade je premier dr. Janez Drnovšek v sredo, 7. marca, obiskal Budimpešto, kjer so ugotovili, da so odnosi med državama vzorni in prijateljski. Zunanji minister dr. Dimitrij Rupel pa je iste

ga dne obiskal Dunaj, kjer se je z avstrijsko zunanjo ministrico Benito Ferrero-Waldner pogovarjal o zapletih in nerešenih vprašanjih med državama. Po srečanju sta dala zelo optimistične izjave. Avstrijska zunanja ministrica je zatrjevala, da Avstrija v ničemer ne bo ovirala vključevanja Slovenije v EU, spore in nesporazume pa naj bi državi obravnavali in rešili na dvostranski ravni. Slovenski zunanji minister je delil njen optimizem, pri čemer je povedal, da bodo spore oz. nesoglasja med državama obravnavali na ravni strokovnjakov, na konferenci, ki naj bi bila kmalu v Ljubljani in bi jo skupaj odprla avstrijska zunanja ministrica in slovenski zunanji minister. Ob tem je napovedal, da bi državi utegnili kmalu podpisati t.i. kulturni sporazum. V njem bi določili tudi status slovenskih državljanov nemške narodnosti.

V Sloveniji naj bi pred drugo svetovno vojno živel okoli 30 tisoč ljudi avstrijskega in nemškega porekla. Po podatkih ljudskega štetja iz leta 1991 je bilo tedaj še 199 Avstrijcev in 546 prebivalcev nemškega izvora. Avstrijska zunanja ministrica je menila, da gre v primeru t.i. Staroavstrijcev za Volksgruppe, kar bi pomenilo "narodno manjšino". V slovenskem besedilu oz. predlogu kulturnega sporazuma pa "avstrijska etnič-

na skupnost", ki bi jo zaščitili skladno z 61. členom slovenske ustave. V tem členu je zapisano, "da ima vsakdo pravico, da svobodno izraža svojo kulturo in uporablja svoj jezik in pisavo". Seveda pa se ta člen bistveno razlikuje od tistega določila v slovenski ustavi, ki zagotavlja posebne pravice italijanski in madžarski narodni skupnosti, ki sta tudi neposredno zastopani v državnem zboru.

Ob koncu tega tedna bo Avstrijo obiskal tudi predsednik vlade dr. Janez Drnovšek, ki bo poizkušal gladiti obstoječa nesoglasja, kot so omenjeni kulturni sporazum, Jedrska elektrarna Krško in denacionalizacijski zahtevki avstrijskih državljanov.

Premier pa bo poizkušal pri svojih sogovornikih tudi zvedeti kaj več o pobudi za "strateško partnerstvo", ki jo je Avstrija predlagala Sloveniji, Češki, Slovaški, Poljski in Madžarski. Pobuda je v teh državah, tudi v Sloveniji, naletela na razne odzive, tudi kritične. V nekaterih okoljih se boje, da bi Avstrija poizkušala prevzeti pokroviteljstvo nad omenjenimi državami, kjer sicer še obstajajo nekatera pravila in vrednote iz nekdanje avstroogrske države. Sestanek o "strateškem partnerstvu" bo na Dunaju 6. junija, Slovenija pa se še ni odločila, na kateri ravni se ga bo udeležila.

OBČINSKI SVET NA DOBROVEM O ČEZMEJNEM SODELOVANJU

GOSPODARSKE KORISTI GORIŠKIH BRD

Občinski svet občine Brda je 6. marca obravnaval in sprejel občinski proračun za to leto. Zagotovljenih je dovolj sredstev za tekoče in normalno delovanje šol, občinske uprave, turističnih organizacij, pevskih zborov, kulturnih društev in drugih dejavnosti, ki so v občinski pristojnosti. Posebno skrb bodo letos namenili osnovni šoli na Dobrovem, ki se bo jeseni, s pričetkom novega šolskega leta, preoblikovala v devetletno osnovno šolo. Občina Brda naj bi letos imela nad 637 milijonov tolarjev prihodkov, odhodki (torej izdatki) pa bi znašali nekaj več, namreč nad 642 milijonov tolarjev. Občina Brda spriči svoje gospodarske razvitosti in možnosti spada med tiste slovenske občine, ki se morajo same vz-

drževati, kar pomeni, da jim država, kar zadeva proračun, ne daje nobenih prispevkov oziroma dotacij.

Na zasedanju občinskega sveta pa so obravnavali tudi čezmejno sodelovanje, ki ga občina Brda že več let intenzivno razvija zlasti s sosednjimi občinami, Števerjanom, Krminom in z občino Dolenje, pa tudi z občinami v Beneški Sloveniji. Čezmejne stike je občina Brda navezala tudi z občinami Pliberk, Globasnica, Bistra in Rož na avstrijskem Koroškem.

O stikih in sodelovanju čez državno mejo v Brdih in na druga območja je poročal predsednik pristojne komisije, svetnik Bruno Podveršič. Opozoril je, da sta pri čezmejnem sodelovanju potrebna nov zagon in prispevek, saj, kot je poudaril, "zlasti prek kulturnih prireditev in srečanj ohranjamo slovenski kulturni in narodni prostor tudi preko državne meje". Župan Franc Mužič je svetovalce pozval naj bolj zavzeto sodelujejo pri širitvi in poglobljanju čezmejnega sodelovanja z območji v Italiji, na Koroškem in z drugimi občinami oz. kraji v bližnjem sosedstvu. Župan pa je hkrati opozoril, da bi morali v najrazličnejših stikih v okviru čezmejnega sodelovanja bolj kot doslej upoštevati tudi gospodarske koristi in interese Goriških Brd.

M.

PRIMORSKO DRAMSKO GLEDALIŠČE / GOGOLJ - ŽENITEV

PUHLA PRAZNINA POSAMEZNIKA IN MEŠČANSKEGA SVETA

IVA KORŠIČ

Primorsko dramsko gledališče je v četrtek, 8. marca, ponudilo predzadnjo uprizoritev letošnje sezone in ob dnevu žena poklonilo prisotnemu "nežnemu" spolu cvetlični dar. Novogoriško umetniško vodstvo je za peto premiero izbralo delo Nikolaja Vasiljeviča Gogolja (1809-1852; na sliki) predhodnika ruskega realizma, ki je v svojih delih slikovito opisoval življenje ukrajinske vasi in razkrival življenje "malih" ljudi v mestu. Iz njegovega opusa se je na odru PDG utnila komedija *Ženitev* s podnaslovom *Povsem neverjeten dogodek v dveh dejanjih*. Ta "neverjetni dogodek", ki obsega vso vsebino dela, je odločitev protagonista Podkoljosina, da se končno oženi, ker ga v to silijo prijatelji. Pri tem ga sploh ne zanima, katera in kakšna bo nevesta, pomemben je le nov frak, novi škornji, položeni z novim loščilom. Ko se tako oblečen znajde pod pritiskom prijatelja Kočkarjova v nevestini hiši in je ženitvena pogodba že nared, skoči skozi okno in zbeži. V resnici ga poroka sploh ne zanima, poročil bi se le zato, ker to narekuje družbena norma, o kaki ljubezni, zaljubljenosti ali sploh človečnosti ni namreč sledu. On misli le nase, središče vsega je njegov jaz. In v tem začara-

nem krogu se vrti njegovo življenje visokega uradnika. Tudi od posredovalke Fjokle izbrana nevesta ne razodeva nobenih čustev do petih snubcev, saj ne ve, katerega bi pravzaprav izbrala; vseeno ji je komu bo pripadala, zanima jo le njegov položaj v družbi. Snubci si ogledujejo le zidano hišo in preverjajo, če so stene dovolj trdno zgrajene ali ne. Le pomorščak Ževakin kaže nekaj pozornosti do dekleta. Kakor so liki notranje prazni, tako je puhel in brez čustev tudi svet oz. družba, v kateri se sučejo. Vse je le zunanja podoba, notranje globine ni, osebnosti in meščanski svet sta izpraznjena; iz tega začaranega sveta ni rešitve. Skok skozi okno označuje le konec igre, protagonista pa bi moral izhod iskati v sebi, a tega ne stori.

Gogoljeva *Ženitev* je grenka komedija o razčlovečenosti

družbi, ki vlada, žal, tudi v našem času, zato je vsebina še zmeraj aktualna. V prevodu Josipa Vidmarja je zadobila odsko "telesnost" v režiji italijanskega režiserja Paola Magellija, ki je že veliko let tesno povezan s slovanskim svetom. V Firencah je dokončal režijo in slavistiko. Dalj časa je bil umetniški vodja zagrebškega gledališča ZKM. Izdelal je preko 130 režij v Italiji, v republikah bivše Jugoslavije in širino po svetu, v PDG pa je bil prvič gost. Novogoriška postavitev je nudila nekaj dobro naštetih posameznih likov, ki so se izkazali kot prepričljive karikature. Protagonista Podkoljosina, je spretno, a ne povsem dovršeno poosebil Boris Mihalič, nevesta Agafja je zadobila prave oblike lutke v igri Marjute Slamič, Dragica Kokot je bila njena preračunljiva teta Arina, Dušana Ristić pa z živahno igro drzna posredovalka, ki je sklenila nič koliko zvez brez ljubezni. Radoš Bolčina je bil kot Kočkarjev bolj povprečen, med štirimi snubci, ki so jih poosebili Milan Vodopivec (Anučkin), Rastko Krošl (Starikov) Janez Starina (Jajčkov), in gost Ivan Rupnik (Ževakin) sta s posrečenim orisom in dognano karakterizacijo vsekakor izstopala Janez Starina in Ivan Rupnik. V komediji sta nastopala še Barbara Babič kot frfotava hišna Dun-

jaška, in Gorazd Jakomini kot Stjepan, Podkoljosinov sluga, ki se kar stoično prenaša gospodarske muhe.

Predstava se začne s sugestivno-patetičnim prizorom sneženja ob zastrtem odru in ob zvokih Večernega zvona, ki ga na tolkala in trobila v živo igrajo glasbeniki Gregor Bralič, Silvo Brosche, Rok Škarabot, Črtomir Nanut in Matej Špacapan. Avtor glasbe je Ljupčo Konstantinov, ki je med tipične ruske melodije vrnil tudi nekaj balkanskih; le-te pa se niso bogve kaj ujemale z dogajanjem, razen v vsiljenem prizoru z dobesednim "goltanjem" kuhanih jajc. Smisel ali nesmisel tega norega "žrtja" je znan le režiserju. Na sceno zanimivo vzpenjajočem se podu in visokih "stenah" scenografa Hansa Georga Schaferja, ki označujejo notranjost hiše in ob bogato izdelanih kostumih Lea Kulaša, ki so pestro dopolnjevali sceno sliko, je vendarle celoti nekaj primanjlovalo; skupinske igranosti ni bilo, zmanjkala je notranja harmonična povezovalna moč. Čeprav se je režiser poslužil tudi odrskih tehnoloških trikov - Podkoljosin se približuje z višave, "hodi" do visokega okna kar po steni -, vendar z njimi ni pretirano omamili gledalcev, saj so občutili nekakšne režijske nedodelane praznine.

NOVA POMEMBNA PRIDOBITEV V GORIŠKI BOLNICI DR. FRANCA DERGANCA

CENTER ZA ZDRAVLJENJE NEPLODNOSTI

Direktor Splošne bolnišnice Dr. Franca Derganca v Šempetru pri Gorici, dr. Darko Žiberna in njegovi sodelavci, so na tiskovni konferenci, ki je bila v četrtek, 8. marca letos, podrobno obrazložili delovanje te osrednje zdravstvene ustanove na Novogoriškem. Vanjo so leta 2000 sprejeli skoraj 15.500 pacientov, v specialističnih ambulantah bolnišnice pa so jih pregledali skoraj sto tisoč.

Dr. Žiberna je ob tem poudaril, "da paciente upoštevajo in obravnavajo kot stranke, pri čemer imajo zdravstveni

delavci formalno enak status kot dosedanja pacienti", je dodal direktor. Na konferenci so nadalje povedali, da je Svetovna zdravstvena organizacija Ginekološko-porodniški službi v bolnišnici podelila naziv *Otroku prijazna porodnišnica*.

V okviru omenjene ginekološko-porodniške službe bo bolnišnica v Šempetru pri Gorici kmalu ustanovila poseben Center za zdravljenje neplodnosti z možnostmi za zunajtelesno oploditev. Gre za posege v korist žensk, ki ne morejo zanositi po naravni poti.

M.

V SLOVENIJI NOVI POTNI LISTI

V Sloveniji so upravne enote (državni organi, ki delujejo na ravni občin) v četrtek, 1. marca, začele izdajati nove potne liste. Ti bodo zamenjali sedanje potne liste, ki bodo prenehali veljati 5. avgusta

OBVESTILO

V PETEK, 16. t.m. ob 19. uri v Tartinijevi hiši v Piranu bo debato srečanje na temo *Italijanska manjšina-slovenska manjšina v luči sprejetja zakona o zaščiti slovenske skupnosti v Italiji*. Sodelovala bosta predsednik izvršnega odbora Unije Italijanov Maurizio Tremul in predsednik SKGZ Rudi Pavšič.

prihodnje leto. Novi dokumenti bodo povsem ustrezali zahtevam oziroma merilom Evropske unije. Novi potni list ima precej varnostnotehnoloških sprememb, s čimer poskušajo preprečiti morebitno ponarejanje, ki je pri sedanjih precej razširjeno.

Potni list, izdan polnoletnim državljanom, bo veljal deset let. Za potni list z 32 stranmi bo treba odšteti 7.625 tolarjev, za potni list z 48 stranmi pa 9.125 tolarjev. Zaradi mednarodnih priporočil o varnosti otrok bodo morali otroci v Sloveniji poslej imeti samostojen potni list. Tako bo lahko že novorojenček imel samostojen potni list, ki bo, odvisno od števila strani, stal 5.825 oziroma 6.325 tolarjev.

13

ČETRTEK,
15. MARCA
2001

ITALIJANSKO PRAVO

POTRJEJEN ZAKONSKI ODLOK O ODERUŠKIH POSJOJILIH

DAMJAN HLEDE

V prvi številki Novega glasa v mesecu februarju smo podrobno opisali trenutno stanje v zvezi s posojili, ki so bila sklenjena, preden je stopil v veljavo nov zakon o oderuštvi (zakon št. 108/1996). Ker so se v času, ki je temu zakonu sledil, znatno znižale srednje obrestne mere, na podlagi katerih se po novem računa njihova oderuškost, je prišlo do tega, da večina posojilnih pogodb, ki so bile podpisane pred reformo in so predvidevale fiksno obrestno mero, je sedaj, zaradi novega mehanizma za ugotavljanje oderuštva, postalo avtomatično oderuških.

Naj samo spomnimo, da je zakonodajalec z zakonom št. 108/96 spremenil člen 644 kazenskega zakonika, ki določa kaznivo dejanje oderuštva, predvsem pa člen 1815, drugi odstavek, civilnega zakonika, v katerega je bila vnesena določba, da je v primeru oderuških obresti pogodbeni klavzula, ki jih predvideva, nična, pogodba sama pa postane brezobrestna.

Pred reformo je bilo predvideno, da se obresti znižajo na legalno obrestno mero, sedaj pa je za civilno sankcijo predvidena prava preobrazba posojilne pogodbe z obrestmi v brezplačno posojilno pogodbo. Zakonodajalecva napaka, ki je sprožila upor potrošnikov ter sodne in zakonske ukrepe, o katerih teče beseda, je bila v tem, da v zakon ni vključil nobenih prehodnih določb, takšnih namreč, ki bi urejale tiste posojilne pogodbe, ki so bile podpisane še pred reformo in katerih vračanje kapitala ter plačevanje obresti traja tudi po uvedbi novega zakona.

Po razsodbi št. 14899 z dne 17. novembra 2000, s katero je Kasacijsko sodišče razsodilo, da novi zakon o oderuštvi št. 108/96 velja tudi za razmerja, izhajajoča iz posojilnih pogodb, ki so bile sklenjene pred tem zakonom, a po njegovem vstopu v veljavo niso še bila izčrpana, je vlada 28. decembra izdala izreden zakonski odlok, s katerim je dala avtentično interpretacijo zakona o oderuštvi s poudarkom, da so oderuške tiste obresti, ki presegajo zakonsko mejno mero v trenutku, ko je pogodba sklenjena, na glede na čas njihovega plačevanja. Odlok ni bil dobro sprejet, zato se ni moglo predvidevati, ali bo potrjen v zakon ali ne. Končno pa je bil odlok, z nekaterimi popravki, vendarle potrjen z zakonom št. 24 z dne 28.2.2001. Ohranjena je bila komaj omenjena uvodna ugotovitev, s katero se torej ne rešujejo problemi obrestnih mer in povračil za nazaj (zaradi tega je bilo takoj po objavi odloka zainteresirano Ustavno sodišče). Novi zakon sedaj določa, da so obrestne mere pogodb, ki so bile sklenjene pred zakonom o oderuštvi, nadomeščene z novimi, ki bodo enake največ srednji meri večletnih državnih obveznic Bot za leta 1986/2000, kar pomeni, da bodo enake 9,96 odstotka. Izjemo bodo predstavljala posojila, sklenjena za največ 150 milijonov lir in namenjena za nakup ali gradnjo t.i. prvega doma (razen za hiše, ki spadajo v katastrske kategorije A/1, A/8 in A/9), za katera bo obrestna mera enaka 8%. Nadomestitev bo veljala samo za naprej, torej za plačila od 3. januarja 2001 dalje z ozirom na tiste pogodbe, ki so bile 31. decembra 2000 že v teku.

SDGZ / OD 26. DO 30. MARCA 2001

IZLET GOSTINCEV NA MADŽARSKO

Slovensko deželno gospodarsko združenje prireja gostinski izlet na Madžarsko od 26. do 30. marca. Na ekskurziji bodo gostinci in ljubitelji dobre kapljice obiskali najznamenitejše kleti in poskusili tipična vina znamenitih vinorodnih okolišev lepe podonavske dežele. Predvideni so obiski mest, ogled kulturnozgodovinskih in umetniških zanimivosti, degustacije, obisk polnilnice šampanjca Torley in vinorodnega okoliša Etjek - Buda: tipična vina Chardonnay in Sauvignon. Predvideni so tudi obiski in degustacije na znamenitih vinskih področjih. Program je zastavljen strokovno enogastrostronsko, a tudi obče turistično. Prav tako je zanimiva in primerna cena za udeležbo izleta, ki vključuje vožnjo z avtobusom, poln penzion in degustacije v kletih. Toplo so vabljeni člani gostinske sekcije, tradicionalni udeleženci enogastrostronskih ekskurzij SDGZ, pa tudi drugi ljubitelji tovrstnega turizma. Za informacije in prijave: organizacijsko tajništvo pri SDGZ v Trstu, ul. Cicerone 8, tel. 040 67248 24. Interesenti naj pokličejo čimprej, saj je na razpolago omejeno število mest.

OBVESTILO

MEJA IZGINJA-kaj pa mi? Slovensko deželno gospodarsko združenje sporoča, da bo v ponedeljek, 19. t.m., ob 15.30 občni zbor gostinske sekcije v Praprotnu št. 14 (Residence Gruden). Organizatorji občnega zbora gostincev so dali občnemu zboru izzivalen naslov, ker bodo na srečanju spregovorili tudi o novih pobudah za gostinske in turistične delavce, izvolili pa bodo tudi nov odbor. Pred občnim zborom in po njem bodo udeleženci srečanja imeli priložnost, da si ogledajo komaj odprta počitniška stanovanja družine Gruden-Doljak.

Mesec marec stopa že v svojo drugo polovico in vreme je sorazmerno toplo in vlažno, tako da se še vse pripravlja na novo rast. Zato je nujno, da pohitimo z urejanjem vrta.

VRTNA TRATA

Zdaj je nujno, da uredimo vrtno trato. Predvsem jo moramo pregledati in uničiti mah, ki se navadno razvije na senčnatem in vlažnem delu trate, in ko so tla zakisana, se pravi, ko gre Ph-vrednost tal pod 6. Pri zatiranju mahu je osnovnega pomena, da postopoma odpravimo pogoje za njegovo razraščanje. Na senco navadno ne moremo bistveno vplivati. Edino, če gre za senco, ki jo delajo drevesa, jih lahko primerno obrežemo. Bolj važno je, da uredimo drenažo, da bo voda odtekala. Že s tem se Ph navadno popravi, važno pa je tudi, da trato primerno gnojimo, ker vsa gnojila, razen kalcijskega nitrata, zakisajo tla. Spomladi bomo vsekakor pognojili trato z mešanim umetnim gnojem, v katerem naj prevladujeta fosfor in kalij, dušika pa naj bo malo. Nato ob vsaki košnji raztrosimo po trati nekaj kalcijskega nitrata; nekateri mu pravijo tudi *norveški soliter*, in sicer eno pest na približno dva kvadratna metra. V sedanjem času lahko tudi sejemo novo trato. Pri tem izberimo najprimernejšo travno mešanico, da ne bomo potem razo-

čarani, če ne bo trata tako uspevala, kot bi si želeli.

OBREZOVANJE TRAJNIC

Pohitimo z obrezovanjem trajnic. Komaj bo ocvetela forzicija, jo precej močno obrežemo, da bi se razvili novi poganjki, ki bodo prihodnjo pomlad spet lepo rumeno racveteli in nas razveselili. Tudi hortenzije obrežujemo v sedanjem času, in sicer, ko se pojavijo popki na grmiču. Tedaj odstranimo stare in nalomljene veje ter šibke poganjke. Grmič obrežujemo tako, da zlasti pomlajeno veje in ohranjamo primerno obliko. Pomlajujemo tudi fuksije, ki jih pri nas sicer pogostejše gojimo kot lončnice. Fuksijam bomo odstranili vse stare poganjke in jih po potrebi celo obrezali ob tleh, saj bo rastlina kmalu pognala nove poganjke. Tedaj jih bomo le zredčili, da se bodo ostali lepše razvili. Pri peonijah, ki so žal nekoliko pozabljena okrasna rastlina, bomo porezali mrtva socvetja in odstranili stare veje, ki ne cvetijo. Poleti pa pregledamo grmiče in jim odstranimo mrtve poganjke. Okrasne drene, ki jih gojimo zaradi obarvanih vej, bomo močno porezali spomladi, komaj opazimo nove brste. Priporočljivo

je redno obrezovanje pomladne rese, (to je erica); na ta način ji ohranimo grmičasto obliko. Ta trajnica lepo cveti približno deset let. Nato jo moramo nadomestiti. Tudi rožmarin obrežujemo. Če želimo, da bo grmič gost, mu porežemo vršičke. Drugače odstranimo pazeble poganjke in veje ter zredčimo grm, zlasti veje, ki silijo v notranjost.

VRTNICE

Nekaj več besed naj posvetimo vrtnicam. Nekatere vrste potrebujejo veliko obrezovanja, druge malo. Po naših vrtovih so pogoste tako imenovane čajevke, ki jih gojimo v obliki grmičkov, čeprav so verjetno tudi najbolj občutljive. Te vrste vrtnic dajejo posebno lepe cvetove. V sedanjem času jim odstranimo vse šibke poganjke. Preostale skrajšamo do dolžine 30 centimetrov. Odstranili bomo vse veje, ki se križajo ali silijo v notranjost grmička. Podobno obrežujemo vrste, ki spadajo k družini *floribunda*. Te dajejo več manjših cvetov in so zanimive prav zaradi barvnega učinka celega grmička. Poganjki, ki jih pustimo pri obrezovanju, so v tem primeru lahko tudi daljši, dolgi do 50-60 cm. Ko bodo vrtnice cvetele, bomo sproti odstranjevali ovenelo cvetje oziroma ocvetele vejice, da tako spodbudimo novo rast in nove cvetne nastavke.

Poznamo tudi plezalko. Pri mladih rastlinah bomo grm obrezovali tako, da bomo spodbujali rast in čimprej zapolnili prostor, ograjo ali brajdo, ki jim je namenjena. Nato pa obrežujemo tako, da ustvarimo ravnovesje med rastjo in cvetenjem, po možnosti tako, da je cvetje razporejeno po vsej površini. Precej dela imamo tudi z vezanec poganjkov, saj bo vrtnica le tako rastla v smeri, ki si želimo. Pri obrezovanju upoštevajmo, da se cvetje razvija na stranskih poganjkih. Ko obrežujemo, moramo to upoštevati, zato jih bomo priključili na nekaj oči. Ko opazimo, da glavna veja ne poganja več dovolj gostih poganjkov in da slabše cveti, jo odrežemo pri tleh. Poleti pa sproti odstranjemo ovenele cvetove.

Plezalkam so podobne vrste spenjalk, vendar pa jih od prvih ločuje predvsem dejstvo, da te vrtnice vsako leto poženejo iz tal nove poganjke. Prvo leto ti poganjki samo rastejo, cvetijo pa naslednje leto. To moramo upoštevati pri obrezovanju. Zato bomo jeseni, ko se preneha cvetenje, odstranili stare ocvetele poganjke in letošnjim, ki bodo cveteli v naslednji rastni dobi, dali bolj urejeno obliko. Odstranili bomo tudi šibkejšje poganjke, zlasti če jih je preveč. Med rastjo seveda te poganjke privežemo na oporo.

PODATKI O NEZGODAH PRI DELU ZA ŽENSKO

OSMI MAREC DRUGAČE

HARJET DORNIK

Na prvem tovrstnem srečanju je želelo opozoriti na poklicne bolezni in nezgode, ki prizadenejo ženske na delovnih mestih na Goriškem, pa tudi počastiti članice združenja. Teh je 73 na skupnih 1105 članov.

Kot prvi je spregovoril predsednik Emil Jelen. Spomnil je na tragedijo, ki je dala povod za vsakoletno praznovanje žena, ko je daljnega 8. marca 1908 v bostonski tekstilni tovarni v požaru podleglo 129 žensk med 18. in 25. letom. Predsednik je poudaril, da nesreče na delu globlje prizadenejo žensko tako v njenem psihološkem počutju kot pri nadaljnjem družinskem delu. Zaradi tega je društvo skupno z INAIL tudi aktiviralo telefonsko številko za članice. Goriška je zabeležila v letu 2000 manj primerov nezgod na delu, in sicer 921 (v letu 1999 jih je bilo 964), in tudi poklicnih bolezni, dvanaest (prej devetnajst), drugje po Italiji pa je število nezgod poraslo za šestnajst odstotkov, zato so združenja invalidov priredila podobne tiskovne konference po vsej državi. Predsednik si je zaželel, da bi taka srečanja potekala vsako leto.

Problemato nezgod s posebnim ozirom na ženske in z medicinskega vidika je podrobneje razčlenila zdravnica Cristiana Capobianchi, pokrajinska ravnateljica zavoda INAIL. Zavod zbira in računalniško obdeluje podatke o najpogostejših tipologijah poklic-

Združenje delovnih invalidov ANMIL je v sodelovanju s pokrajinskim vodstvom INAIL sklical 7. marca tiskovno konferenco na sedežu goriške pokrajine z naslovom Ženske pri delu.

nih nesreč z namenom, da bi se primerno zavedli njihove teže, jih primerjali z moškimi in jih preprečevali. Običajno je javnost pozornejša na nesreče, ki prizadenejo moške, v kolikor ti izgubijo življenje ali postanejo težji invalidi; podatki o ženskih nesrečah pa s težavo prodrejo v javnost.

V kmetijstvu je preteklo leto osem nezgod na skupnih štirinajst prizadelo ženske. Čeprav delavke ne opravljajo težjih del, marveč posebna opravila, kot sta nabiranje in reja živali, je delež nezgod v kmetijskem sektorju za ženske višji.

Analiza stanja na drugih področjih je bolj kompleksna, saj se delež zaposlenih obeh spolov na posameznih področjih znatno razlikuje. V gradbeništvu, ki je izključno "moški" poklic, ni bilo za ženske nič nezgod (za moške 363), v zdravstvu pa so jih zabeležili 85 za ženske na skupnih 193 (54,4%), medtem ko v gostinstvu 68 na 103 (66%). Kot zanimivost je doktorica izpostavila spremenljivost podatkov v letu. Poleti je več nesreč med gradbeniki, od julija do novembra pa v kmetijstvu.

V terciarnem sektorju, kjer so pustile nezgode v tretjini primerov trajno invalidnost, je ženske prizadelo 33 nezgod na skupnih 212. Pri ženskah je bilo več zvinov in manj zlo-
mov, vendar zaradi večje krh-

kosti ženskega kostnega tkiva so bili te poškodbe hujše kot pri moških. Pri vožnji so bile za ženske vse nezgode smrtno.

V industrijskem sektorju je bilo več primerov kožnih obolenj, na primer zaradi prisotnosti kroma v usnju, niklja v bižuteriji, ključih ipd., organskih barvil in kozmetičnih sredstev. Dalje so zabeležene nezgode s formaldehidom in farmaceutskimi preparati, čistilnimi sredstvi, herbicidi in zaradi ionizirajočega sevanja v bolnišnici.

Zdravnica je opozorila na nov sindrom, pri katerem nastanejo mikrotравme zaradi kompresije srednjega živca v zapestju, v kolikor je to preveč spodbujeno. Pojavlja se pri čistilkah, frizerkah, pri zaposlenih v tekstilu, gostinstvu in drugje. Zaustavila se je tudi pri domačem gospodinjstvem okolju, ki je bilo pred tremi leti zakonsko priznано kot delovno okolje in za katero je obvezno zavarovanje. Vrste nezgod so električni udari, opekline zaradi peči in likalnika, padci, zvini, poškodbe zaradi razkužil in čistil in drugo.

Posledice na človeškem telesu pri novih poklicih, pri katerih se na primer veliko uporablja kompjuter, trenutno šele preučujejo. Prizadenejo pa v glavnem pravilno telesno držo in zapestje. Zaenkrat niso opazne izrazite posledice na vidu.

NA GORIŠKEM NAJVIŠJA
BLAGINJA V SLOVENIJI

Iz podatkov in primerjav o socialni blaginji ter zadovoljstvu z življenjem, ki so bili objavljeni v zadnji številki *Ekonomskega ogledala* (izdaja ga Urad republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj), izhaja, da je socialna blaginja najvišja na Goriškem, sledita pa obalno-kraška in ljubljanska regija. Ta območja so veliko bližja povprečju socialne blaginje v državah članicah EU kot pa, denimo, dolenska, pomurska in posavska regija (območje Zagorja, Trbovelj in Hrastrnika). Socialno stanje v posavski regiji ostaja nespremenjeno, in, denimo, še ni doseglo stopnje iz leta 1992. Socialna blaginja je sicer samo eden od kazalcev kakovosti življenja. Med preostalimi kazalci sta tudi zadovoljstvo z življenjem in pričakovana dolžina življenja. Urednica poročila o človekovem razvoju Marta Gregorčič je v omenjeni zadnji številki *Ekonomskega ogledala* poudarila, "da je pri ocenjevanju socialne blaginje zaslediti vzorec - nezadovoljni vzhod in zadovoljni zahod".

NIČ VEČ ATOMSKE TOPLICE,
AMPAK TERME OLIMIA

Znano slovensko zdravilišče Atomske toplice v Podčetrtnu, ki ima precej obiskovalcev, tudi Slovencev in Italijanov iz naših krajev, se je preimenovalo. Odslej so to Terme Olimia. Ime Atomske toplice pač spominja na atomsko energijo, ta pa ima med ljudmi preveč negativen prizvok. Z novim imenom so v zdravilišču zaščitili in obogatili tudi svojo ponudbo. Bivanje v njem ni več povezano le z zdravilno termalno vodo, ampak tudi z zdravilnimi rožami in sploh z okolico zdravilišča.

SMUČANJE / HERMAN MAIER IN JANICA KOSTELIČ NAJBOLJŠA

HERMINATOR BREZ KONKURENCE

V švedskem zimskem letoviškem centru Aareju smo minuli konec tedna dobili končne izide v tekmovalcu za svetovni pokal v alpskih disciplinah. Tudi tokrat je med moškimi tekmovalci premočno slavil Herman Maier (na sliki levo), Herminator, kot ga kličejo zaradi prave gore jeklenih mišic, ker zmaga kot za stavo in danes nima tekmeča.

HERMINATOR

Maier je ponovil lanskoletni fantastični uspeh, saj je tudi letos osvojil končno skupno zmago in zato veliki kristalni globus ter še tri male globuse, ki pomenijo končne zmage v treh posameznih disciplinah (smuk, veleslalom in super G, superveleslalom, ki je neka zmes smuka in veleslalom). Po številu letošnjih zmag, ki jih je nabral trinajst, je dohitel legendo smučanja Stenmarka in tako sam postal živa legenda smučanja. V svetovnem pokalu ga ni, ki bi ga danes lahko ogrozil, in to predobro ve tudi dosedanji kralj veleslalom, švicarski smučarski as plemenite krvi, baron Michael Von Grünigen, ki se je moral v Aareju zadovoljiti z drugim mestom v tej disciplini. Kako se je baron počutil, si lahko samo mislimo. Herminator pa je čisto po zidarsko, zidar je namreč po poklicu, proslavil svoj končni uspeh in spet je moral pomagati miriti duhove sicer mirna in uglašena švedska policija. Lanskoletnih izpadov,

polomljenih stolov in miz pa da letos na slavlju Herminatorja ni bilo, čeprav je bilo za švedske razmere in navade le preveč glasno... Odveč je seveda pisanje, da se je pivo pilo v potokih. Kako tudi ne, saj so avstrijski smučarji dobesedno pomotali z vso svetovno konkurenco in spet dokazali, da so najboljši na svetu.

IN NAŠI SMUČARJI?

Kaj reči o slovenskih smučarjih in njihovih (ne)uspehih? Navajeni smo bili na boljše sezone in na večje uspehe, a dejstvo je, da vsaj v slalomu slovenska moška reprezentanca še nekaj pomeni. Na večje in odmevnejše uspehe pa bomo najbrž morali počakati na naslednjo sezono, pa čeprav v slovenski moški reprezentanci sami dobro vedo, da za stare in uveljavljene smučarje še nimajo dobre zamenjave. Tako bodo Vrhovnik, Košir in Koblar morali s kolegi še pridno trenirati, da za Slovenijo ne bo tudi v smučanju spet suhih krav.

JANICA ODLIČNA!

Janica Kostelič (na sliki desno) se smeje, zares se lahko smeje, saj je 19-letno dekle iz Zagreba eno najmlajših deklet, ki je v zgodovini smučarskega svetovnega pokala osvojilo končno zmago v svetovnem pokalu in zraven še mali globus za slalomsko tekmovalca. Resnici na ljubo povejmo še to, da je Kosteličevi pridno pomagala v Aareju avstrijska smučarka Renate Goetschl, ki je imela vse možnosti za končni uspeh, a je prav v odločilnem trenutku popolnoma odpovedala. Poznavalci trdijo, da je odlična Renate sicer najboljša in celotna smučarka, da pa ima veliko težav s svojim zaprtim in nenapadnim značajem ter da prav zato odpove na smučarskih tekmovanjih, kjer je potrebno imeti izjemno mirno kri in polarno mrzle živce. Tako je bilo tudi v Aareju, kjer smo Janico nastopati z zlomljenimi vezmi v kolenu. Prvič je poslušala svojega očeta in trenerja Anteja, ki ji je na-

ročil, naj gleda na skupni in zaključni uspeh in ne samo na še eno zmago v slalomu, saj jih je Janica nabrala letos devet, osem v slalomu in eno v kombinaciji. To je bilo dovolj za končni uspeh in veliki kristalni globus je bil njen. To je prvi veliki uspeh hrvaškega smučanja in zato je prav, če si pobliže pogledamo strmo pot Janice na Olimpijskega smučanja.

Oče Ante je bil velik športnik in je zato svoja dva otroka, Janico in obetavnega smučarja Ivica, že od mladih nog navajal k aktivnemu športnemu udejstvovanju. Janica je postala smučarka zelo majhna, deset let pa že tekmuje, je članica zagrebškega smučarskega kluba. Veliko je trenirala in tekmovala v Sloveniji, družina pa si je dobesedno od ust pritrgovala, da sta Janica in Ivica lahko vsak teden smučala. Oče in mati sta tako oba vozila na smučanje in na tekmovalca. Ante in Janica še danes brez sramu povesta, da je v postelji v hotelu spal samo tisti, ki je naslednji dan tekmoval. Oče je spal v spalnici ob avtu, mama in tisti od dveh otrok, ki ni tekmoval naslednji dan, pa sta spala v avtu. Za kaj več v družini denarja ni bilo. Ko je Janica dosegla svoj prvi veliki in mednarodni uspeh - zmago, je namreč na tekmovalcu za otroke Topolino v Italiji, ki je na tistem priznana za svetovno prvestvo smučarjev-otrok -, se je družina odločila: Janica bo postala smučarska tekmovalka

in bo prej ali slej osvojila veliki kristalni globus, največ, kar lahko smučarka kdajkoli doseže; prav tako pa bo postala tudi olimpijska zmagovalka! Veliki kristalni globus je že osvojila, na zlato medaljo v slalomu na olimpijskih igrah bomo še počakali, a bo gotovo prišla, saj je Janica skromna, delavna in za sedaj ima še kar precej sreče s poškodbami. Nismo pogrešili, ko smo zapisali, da ima srečo s poškodbami, saj so bile do sedaj vse ozdravljive. Po padcu v lanske sezoni, ko si je pretrgala vezi v kolenu, je že vse kazalo, da bo z njenimi uspehi konec, a se je vrnila in že na prvi tekmi v slalomu takoj zmagala. Nanizala je deset zmag zapored, dve v lanske sezoni in osem v letošnji; zadnje je vozila z zategnjeno ročno brzino in z očmi, uprtimi v spust tekme Renate, ki je zamočila; veliki kristalni uspeh je bil njen, velike sanje so se uresničile.

Janica je takoj po zmagi v oddaji Start na hrvaški televiziji povedala, da ne prenaša žarometov in da bi sedaj radi bili vsi

njeni prijatelji. Povedala je tudi, da je vesela, ker sedaj lahko mama in oče spita v hotelu, ko jo spremljata na tekmovalcu; vesela je, ker je za seboj potegnila kopico mladih obetavnih hrvaških smučark. O bratu Ivici, ki se je že prebil med 30 najboljših smučarjev na svetu, pa je povedala, da je boljši smučar od nje in bi gotovo bil med najboljšimi na svetu, če ga tri leta zapored ne bi pestile hude poškodbe in je zato več po bolnišnicah kot na smučarskih stezah. Rekla je tudi, da bo tudi v prihodnje ohranila majhno skupino strokovnjakov okrog sebe, ker velike ne potrebuje, in da ima med slovenskimi smučarki iskrene prijateljice.

Ko zaključujemo ta zapis, bomo samo še dodali, da o slovenskih ženskih smučarkah, žal, ne moremo zapisati nič lepega, saj letos res niso bile uspešne. Edina lepa novost slovenskega ženskega smučanja je mlada, komaj 18-letna Tina Maze, ki se je letos prebila v prvo jakostno skupino.

ZUT

AKTUALNO

POGOVOR / LUCIJA PRINČIČ, ODGOVORNA UREDNICA BRIŠKEGA ČASNIKA

ČASNIK CELOTNIH BRD

MARJAN DRUFOVKA

Najprej bi te vprašal, če se lahko sama predstaviš našim bralcem ter prikažeš pot, ki te je pripeljala do urejanja Briškega časnika?

Sem sedemindvajsetletna čistokrvna Brika. Lani sem zaključila študij novinarstva in komunikologije. Še prej sem pripravljala tudi prispevke iz Brd za Televizijo Primorka. Študij komunikologije, smer tržno komuniciranje, me je "zapeljal" bolj v poslovne vode, vendar novinarska žilica ostaja in prav zato je zame Briški časnik čudovit izziv. Že skoraj tri leta bo od tedaj, ko me je takratni odgovorni urednik, Mitja Blažič, ustanovitelj Briškega časnika, vprašal, ali bi prevzela njegovo mesto. Sam si je želel zaključiti študij novinarstva in uredništvo tega časopisa mu je jemalo veliko časa. Po temeljitem premisleku - tudi sama sem se takrat bližala koncu študija - sem sprejela to vlogo; morda predvsem zato, ker še nikoli nisem bila urednica in je to nedvomno nov korak na novinarski poti, ki je meni tako všeč. Odgovorno delo pri časopisu, ki izhaja zgolj štirikrat letno, mi hkrati dopušča tudi ukvarjanje z drugimi dejavnostmi. S fantom imava namreč podjetje, kjer sva tudi oba zaposlena. Biti odgovorna urednica pomeni odgovarjati za vsebino v časopisu in priznati moram, da je delo naporno, a hkrati zelo zanimivo. Včasih potem priletijo raznorazne opazke, da smo precej desno usmerjeni, potem spet, da smo komunisti; pa ni tako. Prizadevamo si, da bi ostali neke v sredini in bi poročali o vsem, kar se dogaja in je povezano z Goriškimi Brdi.

Lucija Prinčič je mlada Brika, ki se je z zagnanostjo in strokovnim znanjem lotila uredništva Briškega časnika, sicer zahtevnega dela, ki ji prinaša veliko zadoščenja. O sebi, o med ljudmi že priljubljeni reviji in delu pri njej ter o stikih z delom Brd na italijanski strani meje je v pogovoru za naš tednik povedala marsikaj zanimivega.

Omenila si, da časnik izhaja štirikrat letno.

Štirikrat letno izhajanje je prilagojeno letnim časom. Vsak letni čas prinese novo številko Briškega časnika. Predlagali so, da bi postali dvomesečnik in bi torej izhajali šestkrat letno. Vendar moram poudariti, da Briški časnik ustvarjamo vsi neponorarno po že opravljeni službi neke druge; pogostejše izhajanje pa bi že skoraj zahtevalo zaposlenega človeka. Tega pa si, žal, še ne moremo privoščiti.

Kdaj in kako je prišlo do zamisli o časniku, ki naj bi povezoval celotna Brda?

Vsaj to je, domnevam, vaš prvotni namen in edina želja.

Prva številka Briškega časnika je izšla že pozimi 1995. Občina Brda je začela delovati 1. januarja 1995; že kmalu je občinska uprava predlagala občinskemu svetu ustanovitev glasila, ki bi povezoval Brda v celoto. Komisija za volitve in kadrovske zadeve, ki ji je predsednikoval Oskar Kristančič, še sedanjí član uredniškega odbora Briškega časnika, je izdelala osnutek in predlagala Mitjo Blažiča za odgovornega urednika, k sodelovanju pa povabila tudi tajnika Občine Brda, Bogdana Mariniča, ki je sedaj glavni urednik. Skupaj so nato ustanovili uredniški odbor in decembra 1995 je Briški časnik začel izhajati. Zanimivo je bilo predvsem zbiranje imena za to glasilo. Sedanje ime je predlagal žal že pokojni oblikovalec Briškega časnika,

Zmago Šiligoj. Bila pa so predložena tudi druga zanimiva imena, kot na primer Dindiot (puran op.a.) pod figo, Bric, Briški list... Potem je Briški časnik počasi začel pridobivati današnjo podobo in obliko.

Kdo pa skrbi za finančno plat, za kritje tiskarskih in honorarnih stroškov?

V začetku si je občina v celoti prevzela stroške izhajanja Briškega časnika, potem pa so se zanj začela zanimati tudi razna podjetja, tako da sedaj stroške deloma pokrivamo tudi z oglasi. Osebo si želim, da bi zbrali

še več denarja, saj bo le tako lahko časnik še bolj kakovosten.

Kdo sodeluje pri vašem časniku, kdo vam pošilja pisne prispevke?

Briški časnik oblikuje uredniški odbor. V njem so standardne rubrike, kot na primer Občina, Dogodki, Gospodarstvo, Evropska unija, Kmetijski nasveti, Šola in vrtec, Šport, Iz zamejstva, Nekoč in danes, čestitke, Krizanka, Oidij in Akcija Briškega časnika, kjer vsako leto ocenjujemo in zbiramo "naj" stvari. Trenutno zbiramo "Naj Briko". Slovesno jo bomo razglasili v sredini marca. Še posebej pa mi je pri srcu rubrika Tema trimesečja. V uredništvu določimo aktualno ali pa zgolj večno perečo temo in jo obdelamo. Tako smo pisali o oljkarstvu; vesela sem, ko vidim, da se vedno več Bricev odloča za to in med trte posadi tudi oljko. Razpisali smo se tudi o bio- in integriranem kmetovanju, pa o t.i. deloholizmu v Brdih. Verjamem, da ima tudi Briški časnik določen medijski vpliv v Brdih in prav to zavedanje se povečuje mojo odgovornost pri uredništvu.

Poleg članov uredniškega odbora pošiljajo prispevke tudi razni strokovnjaki. Rubriko Iz zamejstva pa oblikujejo Števerjanski vestnik in včasih tudi skupina zamejskih Slovencev iz Krmina. Seveda sem omenila zgolj člane, ki ustvarjajo vsebino Briškega časnika. Ne smem pozabiti tudi na odličnega fotografa Andreja Coljo, ki s svojimi slikami bogati članke, in na tehnično urednico Vando Colja, ki časniku dodaja oblikovno noto. Mislim, da je mladi kolektiv Briškega časnika odlična skupina, ki lahko naš izdelek še izboljša.

Omenila si sodelovanje s Števerjanskim vestnikom. Sodelujete še s kakim drugim listom? Katera je skupna točka, ki povezuje vaše

uredništvo s temi pobudnimi sodelovanji?

Nedvomno Brda. Želimo si pokrivati dogajanje na celotnem območju Brd, tako na slovenski kot na italijanski strani. Sodelovanje s Števerjanskim vestnikom je zelo učinkovito, želimo pa si še sodelovanja s Krminom in Dolenjem. Le tako bomo res izpolnili cilj o poročanju iz Brd. Mar ne bi bilo lepo, ko bi imela Brda na tej in oni strani meje enoten Briški časnik, ki bi ga vsi z veseljem prebirali in bi v njem našli zanimive informacije?

Ali nam lahko orišete namene in cilje vašega časnika za prihodnost? Kako se odpira novo tisočletje Briškemu časniku?

Nekatere cilje in želje sem že omenila. Ustvarjanje glasila za celotna Brda bi pomenilo prvo takšno medijsko sodelovanje v Sloveniji in hkrati bi zaživel duh združene Evrope, v katero si v Sloveniji tako močno želimo. Prepričana sem, da lahko na tak način stopimo v Evropo že danes, saj so pomembna človeška sodelovanja, ne pa formalna povezovanja. Če ne bomo živeli skupaj na obeh straneh meje že sedaj, tudi v prihodnje ne bomo, pa čeprav bomo v Evropi. Poleg omenjenega sodelovanja in ustvarjanja glasila za celotna Brda si želimo še večjega sodelovanja z našimi bralci. Prav zato smo ustanovili Akcijo Briškega časnika, kjer bralce pozivamo, naj izberejo "naj stvar". Sedaj zbirajo "Naj Briko", upamo, da bodo lahko kmalu izbirali "Naj vas"... itd. Veseli smo, ko nam ljudje pišejo in se odzivajo.

Zahvaljujemo se ti za lep pogovor in hkrati tebi ter celotnemu uredništvu želimo veliko novinarskega zadoščenja, vašemu trudu, Briškemu časniku, pa, da bi res postal časnik celotnih Brd.

PRVA ŠTEVILKA V LETOŠNJEM LETU

45 LET REVIE MLADIKA

V Trstu je pred kratkim izšla prva številka revije Mladika v letošnjem letu. S tem je revija tudi stopila v 45. leto svojega izhajanja, danes pa je, kot ugotavlja v uvodniku odgovorni urednik Marij Maver, tudi edina slovenska revija, ki še vztraja na Tržaškem. Mladika je v 45. leto svojega izhajanja stopila z novo grafično preobleko, barvna platnica pa je posvečena opusku zboru Vesela pomlad in njegovemu dirigentu Francu Pohajaču, ki je pred kratkim praznoval 60. rojstni dan.

V uvodniku, ki nosi naslov *V petinštiridesetem letu*, urednik Marij Maver opozarja med drugim tudi na nekatere težave, ki jih danes doživlja slovenski človek in ki si jih včasih nismo pričakovali. Pri tem ima v mislih nedavno sprejeti zaščitni zakon, ki "ne bo prinesel veliko" in "ga bo treba nadgrajevati" (a "Kako dolgo? Do kdaj? Bomo vzdržali?", se sprašuje Maver). Urednik Mladike opozarja tudi na pojav multikulturalnosti, ki po njegovih besedah "slovenščini jemlje njen tradicionalni življenjski prostor"; na koncu pa se sprašuje, "ali bo samo Cerkev kot v preteklosti tudi v prihodnje reševala naš slovenski čoln sredi širnega neprijaznega morja lažne multikulture in večjezičnosti".

Bralec, ki bo vzel v roke prvo letošnjo številko Mladike, bo po uvodniku najprej naletel na novelo Veronike Szillich *Notranjski potep za dušo*, ki je bila priporočena na literarnem natečaju Mladike. Peter Merku' objavlja deveto nadaljevanje svojih spominov na starše,

Ivo Jevnikar pa je v okviru rubrike *Iz arhivov in predalov* prispeval prvi del žalostne zgodbe o "primorskem padalcu" Ivanu Volariču, članu skupine primorskih slovenskih fantov, ki so jih med drugo svetovno vojno zahodni zavezniki odpotali na ozemlje Slovenije, da bi vzdrževali zvezo.

Pisatelj Alojz Rebula je za to številko Mladike prispeval intervju o francoskem pisatelju Julieniu Greenu. Intervjuvanec je koroški slovenski duhovnik dr. Mairitsch, župnik v cerkvi sv. Ilja (sv. Egida) v Celovcu, kjer je Green tudi pokopan. Stanko Janežič in Saša Martelanc sta prispevala spominska članka ob 25. oz. 10. obletnici smrti dveh nadvse zaslužnih povojnih kulturnih delavcev in šolnikov na Tržaškem: gre za prof. Jožeta Peterlina, ki je umrl leta 1976, in za prof. Maksa Šaha, katerega srce je prenehalo biti leta 1991. Mladika ponatiskuje tudi del intervjuja s filozofom dr. Ivanom Urbančičem (objavljen je bil v revijah *Am-pak* in *Apokalipsa*), kjer je govor o pomenu uporabe jezika pri filozofskem mišljenju. Urbančič med drugim trdi, "da je v slovenskih besedah zelo velika možnost filozofskega mišljenja" ("Zame pristne filozofske misli ni, če ne prihaja obnem iz neke poslušnosti bistvu besede, ki je zame pač slovenska"), pri tem pa opozarja, da Slovenci začenjajo opuščati svoj intelektualni jezik. Takih primerov je več: dr. Urbančič navaja npr. predlog, da bi slovenskim študentom predavali analitično filozofijo kar v angleščini, ali pa dejstvo, da dolo-

čeni kongresi in simpoziji potekajo v tujih jezikih.

V nadaljevanju je Ester Sferco opravila analizo pesmi Vinke Beličiča *Sneg*, vsebino revije pa dopolnjujejo še vrsta literarnih in likovnih ocen izpod peresa Magde in Martina Jevnikarja, Neve Zaghet, Cirila Velkovrha, Irene Žerjal in A.R. ter Mladikine tradicionalne rubrike, kot so na primer *Antena* in *Mogoče bi vas zanimalo zvedeti, da...*

Tudi tokrat je skupaj z Mladiko izšla njena mladinska priloga *Rast*, ki je tudi doživela grafično spremembo. *Rast* posveča precej prostora 10. Slovenija Partyju, ki je bil januarja letos v dvorani nemškega dobrodelnega društva v Trstu. Namesto uvodnika je objavljen pozdravni nagovor, ki ga je ob tisti priložnosti imela Breda Susič, poleg tega pa sta prispevala poročili Primož Šturman in Sara Magliacane.

Jadranka Cergol se je pogovarjala z Miriam Čermelj, ki se je lani udeležila srečanja predstavnikov manjšinskih gledališč v Nimesu v Franciji. Andrej Maver piše o zimski številki manjšinskega mladinskega časopisa *Yeni*, Erika Hrovatin pa o delovanju krožkov Mladih v odkrivanju skupnih poti in Slovenskega kulturnega kluba. Daniel Beorchia je prispeval članek o prosti izmenjavi glasbe prek interneta, Ivana Mahnič pa je napisala prispevek o mladinski gledališki dejavnosti v Borštu. Objavljeno je tudi predzadnje nadaljevanje literarnega dela Luke Pierija *Ko se strast zaganja*.

NL

VALENTIN METZINGER
1699-1759

Še do 1. aprila bo v Narodni galeriji v Ljubljani na ogled obsežna monografska razstava, posvečena življenju in delu Valentina Metzingerja, največjega slovenskega baročnega slikarja.

Z več kot stotimi razstavljenimi in štiristotimi v spremnem katalogu popisanimi deli (vse to je sad dolgoletnega raziskovanja bivše ravnateljice Narodne galerije dr. Anice Cevc), je pričujoča razstava gotovo dogodek desetletja, tudi ker je terjala izjemno napor na restavratorskem področju.

Valentin Metzinger se je iz rodnega Sain Avolda pri Metzu, po še skrivnostni poti, leta 1727 preselil v Ljubljano, kjer je ostal vse do smrti leta 1759. V teh treh desetletjih plodnega ustvarjanja se je uveljavil kot vodilni kranski slikar - kronist franciskanskega samostana v Požegi ga je označil za "ljublanskega Apela", ki je presejal meje dežele Kranjske, saj je s svojimi deli prisoten tudi na sosednjem Hrvaškem in v Istri, na avstrijskem Štajerskem in na Bavarskem, kjer je zapustil sliko v mestu Passau. Novejša raziskava dr. Ferdinanda Šerbelja (*Acta historiae artis Slovenica*, 5) pa kažejo na to, da je Metzinger slikal tudi za Gorico, njegov naj bi bil oval s Sv. Andrejem v

zakristiji cerkve sv. Ignacija na Travniku, in za Trst, kjer je v cerkvi Marije pomočnice ohranjen Sv. Francšek Asiški.

Poleg dokumentarno izpričanih, a, žal, večinoma izgubljenih portretov je Metzinger slikal predvsem za cerkvene naročnike, tako za redovne skupnosti kot za župnije in pa za lju-

bljanskega škofa Ernesta Amadeusa Attemsja; zato ne prese- neča, da se na razstavi srečujemo predvsem s svetniškimi liki. Ponavljajoče se podobe najbolj priljubljenih svetnikov (naslikal je kar 24 sv. Janezov Nepomukov) je zato umetnik variral z ustvarjanjem bolj individualiziranih potez, s smiselnim prilagajanjem potrebam naročnikov (*Kristus na križu* in *Marija Magdalena*, ž.c. sv. Petra v Ljubljani), največkrat pa je slike bogatil s krajinskimi izseki in tihožitji (mikavno v svoji svežini je grozdje na sliki Sv. Notburga iz Slapa pri Vipavi). Času in okusu primerno je znal dramatizirati dogajanja tako z dinamičnimi kompozicijami (*Poveljanje sv. Frančiška Saleškega*, Narodna galerija) kot z držami svetnikov, ki imajo navadno ponebeščen, v nebo uprt pogled, vedno ubrane barvne kompozicije pa so najbolj prikupne, ko zazvenijo v vedrih rokokojskih tonalitetah (*Sv. Lucija*, na sliki, Narodna galerija).

Razstavo si je mogoče ogledati od 10. do 18. ure vsak dan, razen ponedeljkov; vsako nedeljo ob 11. uri so vodeni strokovni obiski; vse ostale informacije so na voljo na spletni strani Narodne galerije www.ng-slo.si. SQ

ODMEVEN KONCERT V CANKARJEVEM DOMU

TINKARA NA ROBU KROGA

BREDA SUSIČ

Komaj 22-letna Tinkara Kovac je v soboto, 10. marca, na slovenski glasbeni sceni postavila zavidljiv primat: postala je prva rock in pop glasbenica s samostojnim koncertom v največji slovenski dvorani, to je v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani. Med zelo uspešnim koncertom je predstavila svojo novo CD ploščo, *Na robu kroga*.

Dvorana je bila polna: zastopane so bile vse generacije, od otrok in najstnikov do mladih in že nekoliko zrelejših poslušalcev. To je pričalo o veliki popularnosti mlade pevke in flautistke, ki je izdala že tri plošče, se venomer povzpela na najvišja mesta lestvice prodanih plošč in prejela veliko številno priznanj in nagrad (najome-

nimo le, da je minuli dve leti odnesla kar osem Zlatih petelinov - to so najprestiznejše nagrade za glasbenike v Sloveniji).

Koncert se je začel s hitom s prejšnje plošče *Od zvezd pijan*. Takoj za tem pa se je dvignil navdušen aplavz, ko je Tinkara intonirala svojo v tem trenutku najpopularnejšo pesem: to je prvi single z njene nove plošče, *In sta šla*. Sicer pa je predstavila deset pesmi z zadnje plošče. Med temi naj omenimo pesem *Mesec moj in mesec tvoj*, ki je navdušila zaradi dueta s hrvaškim pevcem Nenom Belanom, pesem *Sonce v očeh*, pri kateri so sodelovale Šavrinske pupe (s to pesmijo se je Tinkara letos tudi predstavila na izboru za Eurosong), in pesem *Doma*, ki sta

jo obogatila violinist Bojan Cvetrežnik in kitarist Dani Černe iz (zdaj že nekdanje) skupine Terra Mystica.

Publika pa se je še posebej ogrela, ko je Tinkara intonirala nekatere svoje zelo znane uspešnice, med katerimi sta največji uspeh želi *Ko bo prišel* (s plošče *Košček neba*) in, seveda, *Veter z juga* (njen prvi pravi hit s plošče *Ne odhaja poletje*). Na koncu je bila publika tako navdušena, da so se morali Tinkara in člani njenega odličnega banda kar trikrat vrniti na oder. Kot gostje so na koncertu nastopili tudi trije zamejski glasbeniki, in sicer Raffaela Petronio-violina, Valentina Bembi-violina in Aleksander Sluga-violončelo.

Tinkaro, ki jo zamejci dobro poznamo, saj je obiskovala slovenski jezikovni licej v Trstu, bi zaradi njenih izrednih vokalnih sposobnosti, dokazane profesionalnosti in talenta lahko primerjali z znanimi in priznanimi italijanskimi pevkami, kot sta Giorgia ali Elisa. Tistemu, ki je še ne pozna, pa bi o njej rad izvedel kaj več in poslušal odlomke njenih pesmi, priporočamo obisk njenih predstavitev spletnih strani na naslovu www.tinkara.com.

JE, KAR JE

MATI AMERIKA?!

PETER SZABO

Pred leti sem sanjal o Ameriki. Ko sem gledal našo malo stvarnost, sem sanjal o širših obzorjih in globalnih priložnostih. Hotel sem iti študirat v tujino. Mislim, da je po svetu drugače, da so tam odprte neverjetne možnosti. Ameriške sanje pač. Potem pa sem, k sreči, zrasel.

Režiser Kusturica, ki mi oseben sploh ni všeč, je pred kakim letom podal zanimivo razmišljanje o ameriskem filmu. Ameriška filmska industrija je reklamno sredstvo za ameriške sanje. Obstajajo modeli, ki se jih uspešni filmi morajo držati. Junaka najprej predstavijo tako, da nam postane simpatičen. Istovetimo se z njim. Nato zabrede v težave. Vendar z odločnostjo, vztrajnostjo in sposobnostmi premaga težave in končno uspe. V zadnji sceni gleda sončni zahod s prekrasnim dekletom, ki ga je spoznal v vseh zapletih in s katerim je premagal težave. Končno sreča! Happy end!

Sami se ne zavedamo, da živimo v takšni sreči. Nimamo časa za to, da bi premislili, kako smo v bistvu srečni. In mislimo, da se takšne stvari dogajajo le v Ameriki. Zato si želimo, da bi bili v Ameriki, oz. da bi Amerika prišla k nam.

Ko odprejo McDonalds v Sloveniji, zato mislimo, da je to prvi korak k sreči. Ko nam potem še

obljubijo, da nas bodo sprejeli v NATO, si mislimo, da bomo postali Američani. In ko letalonosilka JFK pripluje v koprsko pristanišče, vemo, da je Amerika že tu in smo pripravljeni stati ure in ure v vrsti na soncu samo zato, da lahko obiščemo Ameriko, da se načudimo in si mislimo, da smo le še korak od Amerike.

Od ameriškega filma pa do ameriških vojakov, ki prihajajo v našo državo ovenčani s slavo za tiste vojne, ki so jih po drugi sve-

tovni vojni zmagali samo v filmih, je samo en korak. Ameriški film je v bistvu veliko propagandno sredstvo za širjenje ameriške kulture in z njo ameriških izdelkov ter političnega vpliva po vsem svetu. In mi to sprejemamo z odprtimi rokami.

Hvala Bogu, sem Ameriko videl in vem, kako je živeti doma, v Sloveniji. Pred meseci je Slovenka, ki živi v Ameriki, prišla na obisk k sorodnikom v Slovenijo in se je čudila njihovu standardu. Ona si kljub dobri službi ne more privoščiti frizerja, ker je to v Ameriki predrago. To si privoščijo bogataši, tisti filmski igralci, ki jih gledamo na platnih. V Ameriki si mnogi ne morejo privoščiti mnogih ameriških izdelkov, ki jih mi tako veselo uporabljamo. Ko sem dobro premislil zadevo, sem ugotovil, da si sploh ne želim živeti v Ameriki. Tu je veliko boljše. V mali Sloveniji veliko "počitnikujemo". Ho-dimo smučat, plavat, se sprehat po gorah. V Ameriki si to privoščijo le tisti, ki imajo tako dobro plačano delo, da si lahko vzamejo počitnice. Večina dobrostoječih dela od ponedeljka do sobote in nedelja ni dovolj, da bi se kam umaknili. Pa še drago je. Celotno življenje delajo kot norci, da bi imeli prevlado na svetovnih trgih in, šele ko se upokojijo, si privoščijo kaj več počitnic: seveda, če so v prejšnjih letih prihranili dovolj denarja.

Ameriški filmi so pravljice za odrasle. In tem pravljicam nasedamo prav vsi, ko si želimo, da bi prav povsod bila Amerika.